

کلیله او دمنه

Ketabton.com

کلیله او دمنه

ژباړه : د سرخېړنوال الحاج مولوي زين الله منلی

کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم:.....کلیله او دمنه

ژباړن:.....څېړنوال الحاج مولوي زين الله منلی

کمپوز او ډیزاین:.....اسدالله خان امرخېل

څېړندویه:.....کتاب ښار

چاپ کال:.....1395

چاپ واز:.....دریم

چاپ شمېر:.....1000

زمری او غوایی

دابلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

– ما اورېدلي دي چې خلک وایي چې درواغجن او چلي انسان په خپلو درواغو او چلونو دوستان سره بېلوي او ددوی دوستي وړانولای شي، تر دې چې یو تر بله سره دښمن شي.

بیدپای فیلسوف وویل:

– هو دا خلک رښتیا وایي او هغه کیسې ډیرې او مشهورې دي چې د درواغجنو او چلناکو وگړو وړانۍ په کې ښودل شوی دی.

دده خبرې ته د پاچا پام شو او ورته یې وویل:

– له دغو کیسو نه خو یوه کیسه را واوروه چې زما له پاره هم پند او درس شي، ځکه زه هم وېرېرم چې ځینې درواغجن او چلیان زما او زما د دوستانو دوستي وړانه او ویجاړه نه کړي.

بیدپای ورته وویل:

– د هندوستان په "دستاوند" ښار کې یو سړی و چې تر ډېره پورې ژوندی و تر څو چې زور او ضعیف شو. درې زامن یې درلودل چې هېڅ کسب او کار یې زده نه و چې ځان یې پرې چلولی وای. ده چې خپل زامن ولیدل چې خپل مال او شته بې

ځایه بې ځایه لگوي، نو را ټول یې کړل او ورته یې وویل چې ای زامنو زما عمر اوس لږ پاتې دی او نږدې ده چې ومړم ما خو زیار ایسته او ستاسو لپاره به مې شته پېدا کول نو اوس له دې وروسته تاسو په خپل ځان تکیه وکړئ، له ما څخه تمه پرې کړئ او په دې پوه شئ چې هر څوک په ژوند کې درې شیان غواړي: غواړي چې شتمن او د مال څښتن وي، غواړي چې په خلکو کې د قدر او عزت خاوند وي او په آخرت کې خدای ته منلی او نژدې وي. خو دا ټول بې زیار او زحمته سړي ته په لاس نه ورځي نو ښه دا ده چې سړی په روا او ښو لارو زیار و کاږي، مال او شته پیدا کړي نه چې په ټکی، غلا او نورو نارو لارو یې پیدا کړي. او کله چې څوک مال پیدا کړي او ویې نه ساتي او په وده کې یې زیار و نه کالي مال او شته بېرته ترې ځي، تش لاس پاتې کېږي او بې وزله کېږي.

شتمن سړی خلکو او خدای ته تر هغې نه گرانېږي چې له خپل مال به یې وزلو ته څه ورنه کړي او دوستانو ته یې ورنه کړي، اشنایانو ته یې ورنه کړي او د خیر په نورو کارو کې یې و نه لگوي.

هغه څوک چې مال پیدا کړي او په ځان او نورو یې ونیسي نو هم به په خپله بدمرغه شي او هم به د خلکو او خدای په نظر کې څه قدر او عزت و نه لري. سربېره پر دې کېدلای شي چې مال ته یې پېښه وشي او له لاسه یې ووځي: مثلاً غله به یې یوسي، و به سوځي، غرق به شي او یا به په زلزلو په ځمکه ننوځي.

زامنو چې د خپل پلار خبرې واورېدې نو ویې ویل چې ریښتیا وایي. پلار ته یې وویل چې موږ ستا خبرې واورېدې، نور به داسې نه کوو چې کول مو او پر خپل ځان به تکیه او بسیا یو.

بله ورځ د سړي مشر زوی د حاللې او روا روزۍ د پیدا کولو له پاره له خپلو مریانو او خدمتگارانو سره په یوه ګادی کې سپور شو چې دوو غوایانو رابښکله. د یو غوایي نوم برګی او د بل نوم چغر و.

دوي په خپل کار پسې روان وو چې په لار کې په یوه پسته ځمکه کې په خټو او چکرو ور پېښ شول، د برګي پښې په خټو کې لاړې او چې هر څومره زور یې وکړ پښې یې له خټو نه را ونه وتلې. خاوند او ملګري یې را کښته شول چې برګی له خټو څخه را وباسي خو را ویې نه ایستلای شو.

یوه خدمتګار ته یې وویل چې ته دلته د برګي سره اوسه او هر کله چې ځمکه لږه وچه شوله او برګی ترې راوواته نو بیا راپسې راځه! دوی یې پرېښودل او مریانو او خدمتګارانو یو پلو او چغر بل پلو ګادی ځان پسې رابښکله. څو ورځې وروسته خدمتګار په تنګ شو، برګی یې په ځای پرېښوده، خپل بادار پسې ولاړ. چې په لار کې بادار ته ور ورسېده نو بادار یې ترې پوښتنه وکړه چې برګی دې څه کړ، ده ورته وویل چې هغه خو مړ شو.

خاوند چې د برګي له مرګه خبر شو نو ډېر خپه شو. خادم یې د تسلی لپاره ورته وویل:

– ای باداره! د خدای قضا او قدر و چې برګی مړ شو. او هېڅوک د خدای د قضا او قدر نه ځان نه شي ژغورلای. که خدای دده د هلاکت اراده نه وای کړې نو ولی به د کال په دې موسم کې راوتلو او بیا به په دې چکره او خټنه لار راتللو. بل خادم وویل:

– ای باداره! رښتیا وایی او ماته د هغه سړي کیسه را یادوي چې له قدر نه ټیټېده او بیا هم چې څه خدای ورته مقرر کړي وو ورورسېدل. بادار وویل:

- برگی په ما باندې ډېر گران و، وړوکی خوشکی مې لوی کړی و، ډېر قوي او کلک غوايي و او ډېر پسې خپه يم خو څه به وکړم؟ اوس د تسلی له پاره راته هغه کیسه وکړه چې لږ ساعت مو تېر شي.

خادم وویل:

- وایي یو سړی په یوه لاره روان و چې په دغه لار ډېر ځناور وو. چې څه لار یې ووهله نو یو زورور لېوه یې ولیده، ووېرېده چې که دا لېوه را سره مخامخ شو خوري مې نو چاپېره یې وکتل او د یو سیند بلې خواته یې یو کلی ولیده. له ځان سره یې وویل چې دغه کلي ته به ور پورې وځم او د دې کلي د خلکو په مرسته به د دې لېوه څخه ځان خلاص کړم. خو کله چې سیند ته ورسېده پول یې ورباندې ونه مونده. حیران شو، وېره یې نوره هم زیاته شوله. کله چې لېوه ورته را نژدې شو، ځان یې اوبو ته ور واچاوه د سیند له ژوروالي نه هم خبر نه و، لامبو یې هم زده نه وه، نو په زوره یې چیغې کړې:

- آه! آه! ومې ژغورئ چې ډوبېږم! ومې ژغورئ! ومې ژغورئ چې ډوبېږم!

ډوبېږم!

د سیند په غاړه دوه سړي په لاره تېرېدل، چې دده چیغې او فریاد یې واورېده را منډې یې کړلې ځانونه یې اوبوته ور واچول، ځان یې ورپسې ورورساوه، له سیند نه یې را وویست او تر هغې ورسره وو چې په سد شو دواړو نه یې تشکر وکړ نو بیا یې وکتل د سیند په غاړه یوه کوټنۍ په نظر ورغله. ځان سره یې وویل: چې دغه کوټنۍ ته به ورشم او شپه به په کې تېره کړم او سبا به ځم. د لېوه او ډوبېدلو نه خو ښه دی خلاص شوم. چې کوټنۍ ته ورسېده په یو سوري کې یې دننه کوټنۍ ته وکتل گوري داړه ماران دي، څوک سوداگر یې شکولی دی او مال یې ترې اخستی دی، اوس یې

خپل منځ کې سره وېشي. ووپرېده چې که کوټنۍ ته ورننوځي نو هغه څه به ورسره وکړي چې له سوداګر سره یې کړي دي ، د ګوتو په څو ګو شو او غلی غلی وتښتېده. کلي ته ستړی ستومانه ورسېده او له تللو نه ولوېده. د دمې جوړولو له پاره یې دېوال ته تکیه وکړه او ویې ویل چې ښه ده، غله راباندې رانده شول. که یې لیدلی وای نو له لېوه او ډوبېدلو نه خو وژغورل شولم خو دوی یې وژلو نه پرېښودلم. بیا په ډوب خوب ویده شو. دېوال ورباندې را ونړېده او دستي مړ شو. نو بادار وویل:

– رښتیا هم څه چې سړي ته پېښه وي هغه ورته رسېږي او ځان ترې نشي ژغورلای.

بیدپای چې د کیسې دې ځای ته ورسېده نو دابشليم ورته په خوښۍ وکتل او ویې ویل:

– ای هوښیاره فیلسوفه! ستا هره خبره ګټوره ده، پوه او نا پوه ترې ګټه اخستلای شي. زه ستا په ملګرتیا ډېر خوښ یم او ستا د فضل او عقل نمانځنه کوم. لکه څرنګه چې خادم وویل برګی رښتیا مړ شوی و؟ بیدپای ځواب ورکړ:

کله چې خټه لږه وچه او کلکه شوله نو برګي ترې خپلې پښې راوکښلې او ولاړ. ځمکه تکه شنه وه، وایښه ډېر وو. هر ځای به آزاد ګرځېده او وایښه یې یې خوړل. ښه څرب او غوښتن شو او په خپل زور او قوت پوه شو.

برګی په رڼاېرو سر شو او مستي به یې کوله. کله به یې یو ځای ته ښکرونه اړمول او کله بل ځای ته او هر هر ځای کې به یې چې خوښه شوله ګرځېده به. دی ځای ته نژدې یو ځنګل و چې ډېر ځناور او نور وحشي حیوانات پکې وو. یو زمري و چې د ډېر زور او قوت خاوند و او ددې ځناورو او ځنګل پاچاهي د ده وه.

کله چې زمري د غوايي رمباره واورېدله ډېر ووپرېده ځکه ده نه کله داسې اواز اورېدلی و او نه يې کله غوايي ليدلی و. گومان يې و کړ چې دا د رمبارو خاوند خو به د ډېر قوت او زړوتيا څښتن وي. نو له همدې ورځې څخه په خپله کوټه کې له وېرې غلې کښېناست او په نورو ځناورو يې مقررې کړه چې د ده مړۍ ده ته همدلته راوړي.

له هغو ځناورو څخه چې د زمري په دروازه کې د خدمت له پاره ولاړ وو دوه گيډران وروڼه وو چې د يوه نوم کلیله او د بل دمنه و. دواړه د عقل او پوهې خاوندان وو، کلیله د ښه خوی خاوند و خو دمنه ډېر مکار او کینه کښی و.

کله چې په کور کې د زمري اوسېدل اوږده شول نو دمنه خپل ورور ته وويل :
 - زه دې زمري ته حيران يم چې څرنگه يې ځان په کور کې بند کړی او زموږ لاس ته ناست دی. ده به موږ ته مړۍ راکوله اوس موږ ته گوري.

کلیله ورته وويل :

- ته يو وړوکی او بې وزله خادم يې. ستا يې د لويانو په کارو کې څه؟ ته خبر نه يې چې څوک چې د لويانو په کارونو کې گوتې وهي د هغه شادي کانه به ورباندې وشي چې د نجار په کار کې يې ځان ورگډ کړ؟

دمنه خپل ورور ته وويل :

- ته خو تل داسې کيسې کوې چې د لويې او پرمختگ مخه نيسي. خو ښه دا ده چې زړه دې يخ شي نو ووايه چې د شادي کيسه څرنگه وه.

کلیله وويل:

- زه د خپل ځان د خوښۍ له پاره دا کيسه تا ته نه کوم. د دې له پاره يې درته کوم چې ته ترې پند واخلي. شادي يو نجار وليده چې يوه گرگه يې اړه کوله. د دې له پاره چې د اړه کولو کار اسان شي نو په گرگه کې يې يوه پانه ټک وهلې. د شادي د نجار کار خوښ شو. چې نجار کور ته ولاړ دا ورپاڅېده، ټوپ يې کړ، پر گرگه

کښېناست او په اړه کولو یې پیل وکړ. دی لا په همدې کار بوخت و چې لکۍ یې د لږکي په چاود کې ننه وتله او د لږکي نه پانه وختله. شادي کلک له لکۍ په چاود کې ونښت، ډېرې چيغې یې و کړې تر څو چې بې سده شو. نجار چې له کوره راغی امسا یې راواخیسته او شادي یې کلک کلک وواهه. دا کیسه مې د دې له پاره درواوروله چې ته د لویانو په کار کې د ځان له وراچولو نه وېره وکړې. زه او ته د پاچا له نزدیکانو څخه نه یو چې پوښتنه ترې وکړو یا هغه له موږ سره په کوم کار کې مشوره وکړي. زه او ته بېچاره او بېوزله خادمان یو.

دمنه وویل:

– ما له پوهانو اورېدلي چې تر څو چې سړی رېږونه و نه زغمي تر هغې خپلو هیلو ته نه رسېږي او تر څو چې ځان هلاک ته ورنه کړي تر هغو د خپلو مقصدونو په لاس ته راوړلو نه بريالی کېږي. ما ته یوه ورځ ژوند چې په قدر او عزت وي تر ټول عمر ژونده ښه ښکاري چې په خواږۍ او بې عزتۍ تېرېږي. زه هره رېږه پر ځان منم خو دا نه منم چې ټول عمر د پاچا په دروازه کې خوار او زار ولاړیم.

کلیله په داسې حال کې چې د ده د فکر له سمولو نه نېهلې و، ورته وویل:

– ورځه، په مخه دې ښه، بريالی اوسې.

دمنه زمري ته ورغی او سلام یې واچاوه. زمري ناست و ملگرو ته یې وویل:

دا څوک دی؟ او زما په رعیت کې څه کاره دی؟

هغوی ورته وویل چې ستا خادم دمنه د گیدر خان زوی دی او ستاسو په دروازه

کې خادم دی.

زمري وویل:

- ښه راغلی دمنه! پلار دی خدای وېځینه زما له ډېرو نژدی ملگرو او مخلصانو څخه و، راځه، څه اړه لرې چې درته پوره یې کړم؟ ځکه چې ته خو دې د پلار د دوستۍ له کبله پر ما حق لرې.

دمنه وویل:

- سرلوری اوسۍ. زه راغلم چې ځان در وښیم چې ستا په دروازه کې یو خادم یم او تل خدمت ته تیار ولاړ یم. ځکه چې د پاچاهانو په دروازو کې ځینې پېښې کېږي چې ورو ته په کې هم لکه د لویو اړه پېښېږي. هر څه گټه او فایده لري تر دې چې یو پرېوتی خلی هم د اوربلولو لپاره په کار راځي.

کله چې زمري د دمنه خبرې ونغوړلې د ده عقل او ژبې ته ډېر په تعجب شو، پوه شو چې دی به په خپله هوښیارۍ او رایه گټه را واړوي نو ورسره ناستو ملگرو ته یې وویل:

- هوښیار سړی په عقل او فکر پورته کېږي. هر څومره چې په خلکو کې پټېږي لکه د شمعې لمبې یې پورته کېږي. لکه شمع چې سړی ښکته ټیټوي د هغې لمبه پورته کېږي. دا دمنه د نورو خادمانو سره په دروازه کې ولاړ و او د خلکو په نظر کې لکه د نورو خادمانو غوندې جاهل ښکارېده خو اوس یې له خبرو عقل او زیرکي ښکاره شوه نو زموږ له خوا دی د ډېرې نمانځنۍ وړ دی.

دمنه زمري ته را وړاندې شو او پښې یې وربښل کړې او ویې ویل:

- نېکمرغه، سرلوری او نمانځلی اوسې. پاچاهان هغه څوک ځان ته را نژدې کوي چې گټه او اخلاص یې په کې لیدلی وي. او هغه څوک چې پاچا ته نژدې وي ښايي چې هېڅکله د پاچا په خدمت کې خپل وس او توان ونه سپموي. اوس خو تا خپله خوښې له مانه ښکاره کړه نو پر ما هم لازمه ده چې ستا په خدمت کې ځان سترې او قربان کړم.

زمرې وویل:

- د پاچا له لویو او سترو خطاگانو او عیبونو څخه دا دي چې پوهان له ځانه لیرې کا او ناپوهان ځان ته را نژدی کاندې ځکه چې په دې ډول یې پاچاهي له منځه ځي ، وړانبري او کار ورنه پاتې کېږي. او، دمنه، تا خو خپل فضل، اخلاص او عقل راوښوده نو زه هیله کوم چې له دې وروسته به راځې او زموږ په کارو کې به موږ سره مشوره کوی.

دمنه ډېر خوشاله شو ، خپل ورور ته وروگرزېده او څه چې د ده او پاچا په منځ کې تېر شوي وو له ټولو نه یې خبر کړ ، ورته یې وویل:

- اوس پوه شوې چې زه په هغه څه کې چې ځان ته مې غوښتل په حقه وم؟! او پوه شوې چې موږ ډیر سپک او ذلیل ژوند تېر کړی دی چې یوه ورځ هم په کې د تېرولو نه وه؟! نو کلیله ورته وویل:

- تا خو ځان تر پاچا ورورساوه او د پاچا مخ دې ځان ته راواړه خو سره ددې هم زه پر تا وېرېږم ځکه چې د پاچا نژدیکت ډېر خطرونه لري. پوهانو پاچا د جگ غره سره مشابه کړی دی چې ورختل سخت وي او په سر باندې یې مېوې، ښکلې ونې، قیمتي تیرې او ملغلرې وي خو بیا هم په کې د څیروونکو ځناورو ځای وي، نو ورختل گران او اوسېدل په کې لا گران وي.

زمری له دمنه څخه ډېر خوښ شو او ورځ په ورځ به یې ځان ته نژدې کاوه. یوه ورځ دمنه زمري ته ورغی ، هېڅوک ورسره نه وو نو ورته یې وویل:

- زه دې گورم چې دا ډېره موده دې ځان په کور کې بند کړی دی تر دې چې ضعیف او خوار شوی یې دا ولی، او په څه؟

پخوا له دې چې زمري دمنه ته ځواب ورکړي غوايي رملارې کړلې . زمري له وېرې سره ورپرېدېده او چوپ شو . وېره يې په مخ کې ښکاره شوه، نو د زمري په زړه کې چې څه وو دمنه، په خپله پوهه، پر ټولو پوه شو او ورته يې وويل :

– باداره ته د دغه اواز له خاوند نه وېرېږی؟

زمري وويل :

– هو، دا ډېره موده کېږي چې دا ډاروونکی اواز اورم او زړه مې له ویرې رپېږي. ځکه ما گومان کاوه چې له ما څخه به بل قوي او زړور ځناور نه وي خو چې اوس دا آواز اورم نو خیال کوم چې د اواز خاوند به د غره په شان لوي او قوي وي.

دمنه وويل:

– باداره، دا گومان دې په حقه نه دی، داسې نه ده چې هر اواز د خاوند په قوت دلالت کوي. يو گیدر و د يو ډول آواز يې واورېده چې په ونه کې ځوړند و کله به چې ونه باد ښوروله نو لښتې به يې په ډول لگېدلې او آواز به يې پورته کېده.

گیدر گومان وکړ چې دا آواز خو د يو لوی تيار غوښن جسم دی. ورغی په دې هیله چې اوس به پر زړه پورې خوراک واوړي. خو کله يې چې ورتوپ کړ او په ډېر ربړ يې ډول څیرې کړ گوري چې هېڅ نشته نو په ډېر درد يې ډول ته وکتل او ويې ويل: ډیر ځله بې گټې او بې نفعې شيان لوړ آواز لري او غټ خېټي وي. باداره دا کیسه مې درته ددې له پاره وکړه چې که چېرته د آواز خاوند وگورو نو لکه څرنگه چې تا گېلی دی دومره چندان شی نه دی. او که دې خوښه وي نو زه به ورشم او له حقیقت نه به يې ځان خبر کړم او ډېر ژر به بېرته راشم.

زمري ورسره ومنله ، د تللو اجازه يې ورکړله چې ځان خبر کړي چې خبره څه ده او د آواز خاوند څه شی دی؟

کله چې دمنه ولاړ، نو زمري له ځان سره فکر وکړ او په زړه کې د دمنه په لېږلو پښېمانه شو چې ښه مې ونه کړل چې دمنه مې ولېږه؛ ځکه چې څه باور پرې په کار دی او څوک ویلای شي چې ما سره به ټکي او خیانت نه کوي ځکه چې ډېره موده ظلم مې ورباندې کړی دی چې د نورو خادمانو سره مې په خواره او ذلیله وظیفه مقرر کړی و. کېدلای شي چې د دغه ظلم له کبله یې ما سره کینه وي او زما د دښمن سره لاس یو کړي، یا مې عېبونه او بې زړتوب ورته ووايي او یا ورته له مانه قوي ښکاره شي او ورسره هملته پاتې شي.

زمری حیران ولاړ و او رېږدېده چې د وړاندې یې ولیده چې دمنه را روان دی نو خوشاله شو او د زړه سودا یې ووتله.

دمنه راغی، زمري ورته هر کلی ووايه او ورته ويې ويل:

– څه دې وکړل او څه دې ولیدل؟

دمنه وويل:

– د آواز خاوند خو غوايي و.

زمري وويل:

– څومره قوت او زور یې درلود؟

دمنه وويل:

– نه زور لري او نه قوت زه ورنژدې شوم خبرې مې ورسره وکړې او هېڅ ترې

نه وېرېدم او نه په کې د وېرې او ډار څه وو.

زمري وويل:

– البته چې هغه خپل زور او قوت تاته ونه ښوده ځکه چې ته یې کم په نظر

ورغلی یې که یې قوي په نظر ورغلی وای نو بیا به دې یې زور لیدلی وای. دده مثال

لکه باد داسې دې چې په وړو وښو او بوتو باندې ښوی تېرېږي خو چې لویو ونو ته ورشي نو بیا خپل زور ښکاره کړي او لوي مندان په کې مات کړي.

دمنه وویل:

– نه باداره دا وابښه خور غوايي دومره نه دې لکه چې ستا په خیال درغلی دی او که غواړې چې درته یې راولم چې اخلاص من او خدمتگار دی شي نو اوس یې فوراً درته راولم.

زمرې وویل:

– همدغه غواړم مهرباني وکړه او ژر کوه.

دمنه په ډېر غرور او کبر غوايي ته ورغی او ورته ویې ویل:

– ای غوايي زما بادار خو تاته ډېر په غصه دی ځکه چې ته د ده په ملک کې یې د ده له اجازې اوسې. نو زه یې درپسې رالېږلی یم چې ورشې او ما سره یې وعده کړې ده چې که چېرته تاسره راغی نو زه ورته څه نه وایم.

غوايي په ډېر غرور گیدر ته وکتل او ورته یې وویل:

– بادار دې څوک دی چې ته یې دلته رالېږلی یی؟ چېرته اوسي، او له مانه څه

غواړي؟

دمنه وویل:

– د څیروونکو ځناورو پاچا دی، په دې ځنگل کې اوسي او د ځناورو او زمريانو

لوی لښکر لري، رعیت، خدمتگاران او اتباع لري. دلته چې څه کېږي د ده په اجازه کېږي. زه هم د ده یو وړوکی خدمتگار او عسکر یم.

غوايي چې له دمنه نه د زمري نوم واورېده نو سره ورپېده او زېر شو. دنیا ورباندې تنگه شوه، له ځانه سره یې وویل: ای برگیه! چې د خټو او چکړو نه خلاص شوې نو مرگ دې راغی، اوس څه وکړم؟ وتښتم که چېرته یو انسان راباندې پېښ

شي چې ومي نيسي او د ځناورو له شره مې خلاص کړي. انسان به راباندې يېوې او څپر کوي، دا خو له مرگ نه اسان دي. چېرته يو ځای کې پټ شم که څه وکړم؟ آه! آه! دا ټول ماته گټه نه شي کولای او نه مې له زمري نه خلاصولای شي. غوښه او وازده به مې د زمري او د ده د ملگرو خوراک شي؟

وروسته له چورته برکي خپل ډار پټ کړ او گيډر ته يې وويل:

- ومې منله چې زمري زورور دی او ته يې استازی يې چې ما پسې يې را استولی يې. خو له تا نه دا خبره هېره ده چې پوهان وايي چې: سړی دی په خپله خوښه ځان په هلاکت کې نه اچوي؟ زه وايښه خورم او تاسو غوښې خورئ، څرنگه زه تاسره ولاړ شم او څوک به زما ضمانت وکړي چې زه به روغ بېرته دلته راشم؟ ځکه چې زما غوښه خو ستاسو په زړه پورې مړۍ ده، که زه زمري ته ورغلم نو مردم. خو ښه داده چې همدلته پاتې شم او خپل ځان وساتم او که څوک رانژدې کېږي هغه سره به جنگ وکړم، ځکه څوک چې ځان نه ساتي خیر پکې نه شته.

دمنه وويل:

- ای غوايي، ته نه غواړې چې په ځناورو کې ملگری او دوست پیدا کړې؟ ما خپل گران ملگری وگڼه ځکه زما ستا په مرگ کې څه گټه ده؟ او لکه ته چې وايې که زمري دې مړ کړې نو ستا غوښه او هډوکې ما پورې نه رارسېږي، ځکه چې قوي ځناور زما غوندې ځناور هېڅ نه پرېږدي. که زه پوه شم چې زمري ستا د وژلو اراده لري نو زه به دې د خلاصولو چاره هم وکړم. ته مه خپه کېږه او زړه دې جمع کړه. ځکه چې خپل فکر خراب کړې او ډار وکړې نژدې ده چې په هغه شر کې به ولوېږې چې ته ترې ځان ژغورې.

برکي د دمنه خبره واورېده او ځواب يې ورکړ:

- زه خو درسره نه ځم ورشه بادار دې خبر کړه چې که یې خوښه وي دلته دې راشي. زه خو خپل ځان هرو مرو ساتم ځکه چې خدای ټاټوبه ښکرونه د ځان ساتنې له پاره راکړي دي او همدا وخت د ځان ساتنې دی.

کله چې دمنه پوه شو چې تهدید او ډارولو خو څه کار ورنه کړ نو په چل او مکر یې لاس پورې کړ او ویې ویل:

- ته ولې دومره کینه کوې؟ ولې دا خراب فکرونه کوې؟ زما بادار غواړې چې ته یې په رعیت کې وشمېرل شي او ستا قدر عزت وکړي. که ته له ما سره ولاړ شي او د هغه اطاعت وکړې نو بیا به د هغه سره په ډېر قدر او نمانځنه ژوند کوې. خو که سرتیمګي دې وکړه او له تللو نه ډډه وکړې نو زمری خو تاته نه راځي، نور زمربان، پړانګان لېوان او کاږه به درپسې راولېږي او درنه به تاو شي بیا به نه پوهېږی چې څرنگه خپل ځان وساتي، د تېښتې لار به هم درنه ورکه شي.

وروسته له فکر کولو نه برگي وویل:

- تاسو خو زما غوښې او وازدې پسې یاست او غواړئ چې ما وخورئ نو که زه درسره ولاړ شم څوک به زما ضمانت وکړي چې زمری راته څه ونه وايي او مخکې له مخکې نه به مې لېوان او کاږه و نه نیسي او زمري ته به ونه رسېږم؟

دمنه په زړه کې خوشاله شو ځان یې برگې ته غټ کړ او ورته یې وویل چې:

زه ستا د سر سلامتی ضمانت کوم او وعده درکوم چې د زمري سره به په ډېر قدر او عزت اوسېږی.

برگي او دمنه لا دلته سره خبرې کولې او زمري په خپل ځای کې له ډاره رېږده. کله به یې په زړه کې ویل چې څه دمنه خو یو امین او مخلص شخص دی نو مابه نه غولوي او ټکي به راسره نه کوي او کله به یې ویل چې: گیدړان ډېر ټګان او

مکرجن دي او دمنه هم گیدر دی، نو کېدای شي چې د غوايي سره لاس یو کړي او زما په راز او ضعف باندې یې خبر کړي او را پسې په جنگ راشي او تخت رانه ونیسي. زمری لا په دې فکر کې و چې له ورايه یې دمنه ولیده چې راځې چې یو سور رنگی غټ حیوان ورسره دی او لوی لوی ښکرونه لري خو په عاجزۍ او وېره ورسره را روان دی او پښې ځان پسې را کاري. نو پوه شو چې دا خو غوايي دی او گیدر یې زړه له ډاره ډک کړی دی، نو په خپل ځای آرام کېښناسته او لکه چې پاچاهان د ملاقات کوونکو په مخکې سره ځان وپرسوي ده هم ځان ډېر غټ ښوده او په غرور ناست وه.

لومړی دمنه راغی او پاچاته یې ځمکه ښکل کړه او بیا یې برگي ته د رانوتلو اجازه واخستله. نو دمنه بېرته ولاړ چې برگي ته د پاچا د حضور آداب وروښيي. غوايي راغی او خوله یې د پاچا په مخکې په خاورو کې ښخه کړه او ښکرونه به یې په خاورو ننه ایستل او تر هغه په همدې حال و چې تر څو ورته پاچا د سر پورته کولو اجازه ورکړه. نو را پاڅېده او عاجز ودرېده نه یې خبرې کولې او نه خوځېده. نو پاچا وغوښتل چې ځان سره یې زړور او بلد کړي، وروړاندې شو او ورته ویې ویل چې څرنگه راغلی یې نو برگي ورته خپله کیسه وکړه. د زمري زړه خوشاله شو او ورته یې وویل:

— مه خپه کېږه پس له دې ته زما له نږدیکانو څخه شوې ځکه چې ته هوښیار ادبناک او حیاناک یې او هوښیاران وایي چې: هوښیاران او ادبناک خلک د نږدیکت او نمانځنې حق لري ځکه له دوی څخه تل ښه اوږېدل کېږي. غوايي په دې خبره خوښ شو او بیا یې د احترام له پاره ښکرونه ورته په خاورو ښخ کړل.

شپې ورځې تېرېدلې او برگي به زمري ته ته او راته ، په کارونو کې به يې ورسره مشوره او مصلحت کاوه. چې ورځ به تېرېدله د برگي قدر زیاتېده تر څو چې له ټولو وحوشو څخه زمري ته نژدې شو.

کله چې دمنه د برگي قدر او منزلت له زمري سره وليده نو قهر او غصه ورغله او خپل ورور کلیله ته ورغی او وويې ويل:

- ای وروره زه څومره بې عقل او بې فکره وم؟ د زمري په نفع او گټه کې مې کوشش وکړ او هغه ویره چې د ده په زړه له غوايي نه ناسته وه ما وايستله او غوايي مې ورته راوسته اوس يې غوايي په زړه کې ځای نيولی دی ، زه يې پر ځای پرېښودم او هېر يې کړم.

نو کلیله ورته وويل:

- هو تا ځان او نورو ټولو ځناورو ته تاوان وروړاوه او زه گومان نه کوم چې څه درنه وران شوي بېرته به يې سم کړې ځکه چې غوايي اوس د زمري په زړه کې ځای نيولی دی او بل چاته يې په کې ځای نه دی پرې ايښی. تر دې چې پاچا د ده په حق کې يوه خبره هم نشي اورېدلای، که څه هم رښتيا خبره وي، نو ستا دروغ به څرنگه د ده په حق کې واوري او ستا خبره به رښتيا وگڼي او که رښتيا ووايم نو زمري مجبور دی چې غوايي ورته له موږ نورو حيواناتو نه گران وي ځکه له موږ ټولو نه پوه او هوښيار دی او اخلاص يې زمري سره ډېر دی. موږ رښتيا غوايي سره کينه لرو خو دا مو هېره کړې ده چې له کومې ورځې چې غوايي راغلی دی د پاچا ټول کارونه ښه شوي دي او چه د پاچا کارونه ښه شي نو د رعيت کارونه هم ښه کېږي او که پاچا خراب شي او ظلم وکړي نو په ښارونو کې وړانۍ او فساد پېښېږي او رعيت ضايع کېږي او بربادېږي. نو زمري او غوايي پرېږده او په منځ کې فتنه او فساد مه غورځوه.

دمنه ځواب ورکړ:

– زه تاته تعجب کوم ای کلیله چې ته دومره د خپل ځان په سپکه او ذلت راضي یې! ته خوښ یې چې یو وابسه خور پاچاته له مور نه نژدې وي؟
– ته به پر غوايي څه وکړې، ای دمنه؟ په داسې حال چې هغه د قوت او پوهې خاوند دی او ستا بې له مکر او حیلي نه نور څه شته؟ پرېږده د خلکو په کارو کې کار مه لره.

– تا رښتیا وویل ای کلیله چې زه بې له مکر او چل نه نور څه نه لرم خو هوښیار سړی کولای شي چې پر قوي خلکو باندې په خپله پوهه غالب شي.
خلک کیسه کوي چې یو کارغه و چې د یوې ونې په مندانو کې یې ځان ته ځاله جوړه کړې وه کله به یې چې بچي وایستل او لږ به غټ شول نو یو تور مار به راغی او د ده بچي به یې تېر کړل. نو د کارغه زړه ورته تنگ شو او غوښتل یې چې یوه چاره یې وکړي نو د مصلحت لپاره خپل دوست گیدر ته راغي ورته یې وویل چې ما قصد کړی دی چې دغه مار پسې ورشم او چې ویده وي سترگې یې په تونگه ووهم چې ږندې شي او نور زما ځاله ونه گوري، له لوړې مړ شي! ملگري گیدر ورته وویل چې دا فکر خو دې ښکاره غلط او بې ځایه دی ځکه چې ته پخپله خپل ځان هلاکت ته وړاندې کوي ته به پخوا له هغې چې خپل مطلب ته ورسېږي هلاک شي او ستا کار به لکه د هغه ماهي خور شي چې د چنگاښ د وژلو اراده یې کړې وه او ځان یې په خپله وواژه.

نو کارغه وویل چې: تشکر چې پوه دې کړلم د هغه ماهیخور کیسه څرنگه وه. گیدر وویل چې د ماهیخور کور د یوې بحیرې په غاړه و چې ډیر ماهیان پکې و او ځاله به یې ددې بحیرې د غاړې په ونو کې اچوله. چې وړی کېده به خپله غذا او خوراک به یې له ماهیانو څخه برابرول. خو کله چې زوړ او ضعیف شو او د ماهیانو ښکار یې نه شو کولای نو وړی او خپه شو. یوه ورځ ورباندې چنگاښ چې په همدې

بهيره کې اوسېده تېرېده نو کله چې يې غمجن وليده پوښتنه يې ترې وکړه چې ولې غمگين يې؟ ماهيخور ورته وويل چې څرنگه غمگين نه شم. ما به دلته تل ماهيان خوړل او ښه ژوند مې درلوده. او نن مې دوه تنه ښکاريان وليدل چې په دغه لار تېرېدل او يوه بل ته يې ويل: دا بحيره ډېر ماهيان لري راځه چې څه ماهيان چې په دې بحيره کې دي چې دا خو ښکار کړو. نو هغه بل ځواب ورکړ چې هو رېښتيا دا بحيره خو ډير ماهيان لري خو هغه لومړی بحيره کې له دېنه ډېر ماهيان وو او اوبه يې ژر وچېدلې راځه چې اول هغه ونيسو او بيا به دا ونيسو نو زه په دې خپه يم چې که دا ښکاريان راشي او ټول ماهيان ونيسي نو ماته خو هېڅ نه پاتې کېږي ځکه چې ددوي جال واړه او غټ ټول ماهيان نيسي او بېرته څه نه پرېږدي.

چنگاښ دا کيسه واورېده او ماهيان يې ورباندې خبر کړل.

ماهيان راغلل چې د ماهيخور سره د ځان په خلاصي کې مشوره وکړي چې څرنگه به له ښکاريانو خلاص شي. ماهيانو ماهيخور ته وويل چې: موږ راغلي يو چې تا سره سلا مشوره وکړو ځکه چې د ښکاريانو زور هم موږ ته راځي او هم تاته او کله چې مصيبت او غم دواړه دښمنانو ته يو برابر رسېږي نو لازم دي چې لاس سره يو کړي او د خلاصۍ لار پيدا کړي. نو ته په هغې کې چې له ښکاريانو څخه دې اورېدلي دي څه وايي؟

ماهيخور حيران پاتې شو، سره ولږزېده او ويې ويل چې زه گومان نه کوم چې موږ به گوندې له دوی او د دوي له جاله څخه ځان وژغورلای شو. ماته يوه بله نژدې بحيره مالومه ده چې ونو او دودومو پټه کړې ده ، ښکاريانو يې لاره نه ده ليدلې نو که تاسو هلته راشئ په امن او سلامتې به هلته ژوند وکړئ.

ماهيانو ورته وويل چې: دا خدمت خو پرته له تا بل څوک نه شي کولای، لطف وکړه او موږ له دې ځايه هلته يوسه.

ماهیخور دوی ته وویل چې که څه هم دا کار خو ډیر گران دی خو بیا هم له دې کبله چې تاسو سره مینه لرم باید دا تکلیف وزغمم او تاسو له دې بلا څخه خلاص کړم نو هره ورځ به یې یو یا دوه ماهیان وړل او یو نژدې غره ته به ورته هلته به کښیناسته او وبه یې خوړل. په دې کې ډېره موده تېره شوه او د ده په چل څوک پوه نه شول تر دې چې نژدې وه چې د بحیرې ماهیان خلاص شوي وای.

نو یوه ورځ چنگاښ راغی او ورته یې وویل چې: ملگري مې ټول ولاړل زه نور ژوند دلته نه غواړم مهرباني وکړه ما هم خپلو ملگرو ته وروله.

ماهیخور د ده ومنله ، خوشاله شو ویې ویل چې ښه خوندوره خوراکه یې پیدا کړه او چنگاښ یې غره ته والوزاوه . کله چې هغه ځای ته چې ماهیخور په کې ماهیان خوړلي وو ورنژدې شول نو چنگاښ د ماهیخور د خوړلو ماهیانو هډوکي سر په سر ولیدل او د ده په نیت پوه شو نو سمدلاسه یې له غاړې تاو شو او مړ یې کړ.

بیا گیدر کارغه ته وویل چې: دا کیسه مې درته د دې له پاره وکړه چې چلیان او مکرجن کله کله په خپله په خپل مکر وژل کېږي او مري خو زه به درته یو چل ونیسم که دې له لاسه وشو نو د مار له شره به خلاص شې.

کارغه وویل چې: زه خو همدا د مصلحت لپاره درته راغلی یم نو اوس چل راوښیه چې هغه څه دی؟

- زه وایم چې لاړ شه د خلکو کورو ته وروالوزه او گوره که څه دې وموندل نو راوتبته یې او د مار په سوري یې وراچوه.

کارغه په خپله پوهه د گیدر په مطلب پوه شو او او دستي والوته او په یو لور او بل به تېرېده تر څو چې یوه نجلۍ یې ولیدله چې د سرو غاړۍ یې له غاړې خلاصه کړې ده او په خوا کې یې ایښې ده ، خپل سرمینځي. کارغه په غاړه کې ورغوته شو او د سترگو په رپ کې یې وتښتوله. نجلۍ چېغې کړې:

– هلی، غاړه کی مې کارغه وتښتوله.

خلکو د دې چپې واورېدې او کارغه پسې یې منډې کړې. کارغه په هوا روان و، غاړه کی یې په پنځو کې نیولې وه. دی مخکې او خلک ورپسې وو. تر څو چې د مار سورې ته ورسېده او غاړه کی یې د مار په سوره ورگوزار کړه. په خپله ولاړ لېرې سیل ته کښاست چې څه کېږي.

کله چې خلکو غوښتل چې غاړه کی راواخلي مار یې ولیده، ورباندې راټول شول، په تیږو او کوتکونو یې مړ کړ.

* * *

کله چې دمنه له دې کیسو نه خلاص شو نو کلیله ته یې مخ وروړاوه او ویې ویل:

– اوس پوه شوې چې انسان څرنگه په چلونو په خپلو هیلو بریالی کېدای شي؟
کلیله جواب ورکړ:

– حيله او چل هلته فايده لري چې دښمن دې ناپوه او غبي وي. ستا حيله او چل به څرنگه په غوايي و چلېږي چې له تا نه يې عقل او پوهه زياته ده. د دې دليل چې غوايي هوښيار دى دا دى چې زمري ازمايلى او په دې ازموينه کې بريالى شوى دى نو ځکه يې خپل ملگرى کړى او نمانځلى دى.
د منه وويل :

– هو، منم چې غوايي، لکه ته چې وايې، هوښيار او ذکي دى خو سره له دې هم زما په فضل او پوهه قايل دى ځکه چې ما تر زمري رارسولى دى او زما له برکته له زمري نه په امن شوى دى نو اوس هم پر ما باور لري [څه چې ورته وایم مني

یې. زه باور لرم چې هماغسې به دی له منځه یوسم لکه سویې چې زمري له منځه یوړ.

کلیله وپوښتل:

– هغه څنگه وو؟

د منه ځواب ورکړ:

– په یوه ورشو کې چې ډول ډول واښه یې درلودل یو زمري پاچاهي کوله. په دې ځای کې گڼو ژویو ژوند کاوه خو زمري به حق ناحقه نور حیوانات ځورول او وژل به یې. نو وحشیانو حیواناتو په خپلو غارونو کې ځانونه بند کړل او د دې ځمکې له مېوو او وښونه ئې له له وېرې استفاده نه شوه کولای. او که شیبه نیمه به راوتل او څه نا څه به یې خوړل، بېرته به غارو ته ورتلل. د زمري د ناڅاپه راپېښېدلو نه به وېرېدل. ډېره زمانه تېره شوله، او حیوانات په تنگ شول نو ویې غوښتل چې له زمري سره سوله وکړي او ده سره په یو کار اتفاق وکړي. نو د حیواناتو جرگه زمري ته ورغله او ورته یې وویل:

– زمريه! ته موږ ډاروې او ځوروې مو او ته هم که له موږه کوم یو نیسې هغه په ډېر تکلیف وي او په اسانۍ ځان نه درکوي. نو خوښه دې نه ده چې موږ درته هره ورځ یو حیوان راوینسو چې ته هم له خواری او تکلیف نه خلاص شې او موږ به هم په آرام شو او واښه به خورو!

زمري ځواب ورکړ:

– زه خو په دې سوله خوښ یم خو که وعده خلافي مو وکړه نو بیا به خپل حال وگورئ.

چې جرگه بېرته ولاړه او وحوش یې خبر کړل نو دوئ به پچه اچوله او چې د هر چا پچه به وختله هغه به زمري ته د یو استازي په لاس ور استول کېده.

دوي ډېره موده همدا کار کاوه تر څو چې د سويې پچه وختله نو سويې وويل :
 - زه تاسو ته يو اسان سوال کوم که مو زما سوال ومانه نو له زمري نه به مو د
 ټول عمر له پاره خلاص کړم.

حيواناتو وويل:

- ووايه څه غواړي؟

سويې وويل چې: زه غواړم چې تاسو استازي ته ووايي چې په لار کې له مانه
 يوه گړۍ ستون شي. حيواناتو وويل چې دا خو اسانه خبره ده ستون دې شي.
 سويه زمري ته ورغله. د هغه د مړۍ وخت تېر شوې و. زمري ډېر په غصه و
 سترگې يې درنې وې او غاښونه يې چيچل.

سويه ورنژدې شوله سلام يې واچاوه او ويې ويل چې:

- باداره وبخښه! زه د وحوشو استازي يم او زه يې د يوې څرې سويې سره
 تاته را واستولم خو په لار کې يو بل زورور زمري را پېښ شو او سويه يې رانه ستنه
 کړله او تاته يې ډېرې ښکښلې هم وکړې او ويې ويل چې په دې ځمکه کې بل
 څوک نشته چې پاچا وي. پاچا همدا زه يم بل لا څوک دی. نو زه راغلم چې تال له
 واقعي نه خبر کړم.

زمري چې دا کيسه واورېدله نو ويې منله ، په غضب شو او ويې ويل:

- دا زمري چېرته دې راځه را ويې ښيه!

سويه ورسره ولاړه ، يو ډېر ژور کوهي ته ورسېدل چې سپينې رنې اوبه په کې
 وې. سويې کوهي ته وکتل او زمري ته يې وويل:

- صاحبه! زمري دلته اوسېږي او هغه سويه هم ورسره ده او لا خورلې يې نه

زمرې د کوهي اوبو ته وکتل، نو خپل صورت يې په کې وليده او د سويې صورت يې هم په خوا کې و نو د سويې خبره يې ومنله او کوهي ته يې ورتوپ کړ چې سويه له زمري نه خلاصه کړي. سمدلاسه په اوبو کې ډوب شو او سويه بېرته وحوشو ته خوشاله راغله او له دغه ښه خبر نه يې خبر کړل.

نو کله چې کلیله کیسه واورېدله ويې ويل:

– ما خو درته ډېر نصيحت وکړ خو تا قبول نه کړ. نو نور دې چې څه په غوايي لورېږي هغه کوه خو پام کوه چې زمري ته ضرر ونه رسېږي ځکه چې زموږ پاچا دی او بې له ده رعیت ته بل څوک نه پکارېږي.

څو ورځې دمنه زمري ته حاضر نه شو. بیا یوه ورځ خبر شو چې زمري یوازې دی ، بل څوک ورسره نشته نو ورننوتله او ځان يې ورته غمجن وروښود. کله چې زمري وليده ورته يې وويل:

– چې دمنه چېرته وې او ولې خپه ښکاري؟!

دمنه ځواب ورکړ:

– باداره! ځار دې شم، ځینې خبرې دي چې ځوروي مې . تاته يې ویلای هم نه شم. نو همدا وه چې ستاسو حضور ته نه درتلم.

زمرې وويل:

– ما خبر کړه دمنه، چې ته ولې خپه يې ځکه چې ته پر ما حق لرې چې ستا له حاله خبر اوسم او کومک درسره وکړم. که ناروغه يې چې طبیب درته را وغواړم ، که چا درباندي ظلم کړې وي چې پوښتنه دې و کړم او غم دې وخورم ، که پور در باندي وي چې هم ترې دې خلاص کړم او که نور څه وي هم اسان به شي.

کله چې دمنه دا خبرې له پاچا نه واورېدلې احترام يې ورته وکړ او ويې ويل که زما خپل غم وای خو پروا نه وه خو

نو دمنه خپله خبره پای ته ونه رسوله. او ځان یې خپه ښکاره کاوه نو زمري وویل چې ووايه او که کار ما پورې اړه لري هم خبر دی.
دمنه وویل:

– هوشیارانو ویلي دي چې د لثیمانو او بدانو سره ښه کول بدې زېږوي او څوک چې د دوستانو او مخلصانو خبرې ته غوږ نه نیسي هغه تل پښېماني او حسرت خوري: زه په دې غوايي غولېدلی وم او خوشاله وم چې تاته مې رانژدې کړ او خبر نه وم چې خوشې لثیم او خسیس دی او ښه ورسره پکار نه دي.
زمري په هیبت سره وویل:

– دا ته څه وایې؟ غوايي یانې برگی ښیې چه ښه ورسره پکار نه دي؟ څه خبره ده ووايه؟ دا خو عجیبه خبره ده.

دمنه وویل:

– ته مه په غضب کېږه کله انسان اړ کېږي چې هغه خبرې ته هم غوږ کېښېږدي چې خوشه یې نه وي ځکه چې گټه یې پکې وي لکه ناروغه چې ترخه دوا او بدبوی دارو د روغتیا له پاره خوري تا په برگی باور کړی دی او دی زیار باسي چې ځان درنه په مکر او حيله خلاص کړي.

– برگی له ما څخه ځان خلاصول غواړي؟ چا سره مصلحت لري.

– هو! برگی درته چلونه جوړوي. ماته یوه رښتیني سړي، چې هېڅ دروغ نه وایي، ویلي دي چې برگی ستا له رعیت نه یو څو کسان را ټول کړي وو، ستا عیونه یې ورته بیانول او ستا په متابعت یې ملامتول. هغو هم په خپله خطا اقرار وکړ او له ده څخه یې د ځانونو د خلاصولو چاره وغوښتله.

زمري وویل:

– عجیبه ده. برگي خو پرون ماسره و او ځان يې ډېر راته ښوی ښوی او نژدې نژدې کاوه. دومره يې دا مکر پوخ کړی دی چې پرې پوه هم نه شوم. دی به نو څه وکړي په داسې حال کې چې دی زما يوه مړی ده.

– باداره! هوښيار بايد د چا په ظاهر ونه غولېږي او خپل دښمن وړوکی ونه گڼي ځکه که برگي په خپله تا ته ضرر نشي رسولای نو کولای شي چې په مکر او حيله نور ځناور او وحشيان درپسې را وپاروي او ماته هغه رښتيني خبر رسوونکي دا هم وويل چې: نژدې ده چې خپل مطلب ته ورسېږي. هوښيار بايد د پېښې له پېښېدونه مخکې ځان ورته تيار کړي چې ورباندې د هغه ماهي توکه ونه شي چې ضعيف او متردد وه.

نو زمري وويل: د ماهي کيسه څرنگه وه او څه پرې وشول؟
دمنه ځواب ورکړ چې د ماهي کيسه ډېره گټوره او د اورېدلو کيسه ده ، هوښيار د نورو له پېښو نه عبرت او پند اخلي:

په يوه ډنډ کې درې تنه ماهيان وو چې ډېر په ناز او نعمت يې ژوند کاوه. يوه ورځ دوه تنه ښکاريان په دې ډنډ تېرېدل نو يوه وويل:

دا څومره نېرېدې ډنډ دی او ښه ماهيان په کې دي او موږ لا تراوسه ترې خبر هم نه يو او يو ماهي مو لا تر اوسه له دې ډنډ څخه نه دی نيولی.

بل وويل چې: راځه چې جال راوړو او چې څه په کې دي ټول ښکار کړو.
د دغو درېواړو ماهيانو عقل او تدبير سره برابر نه وو. کله يې چې د ښکاريانو خبرې واورېدلې نو يو چې پوه و ولاړ او د کانال له لارې لوی بحر ته ورننوته . دوه:م: د ښکاريانو خبره دروغ وگڼله او ځان سره يې وويل چې نن خو ښکاريان ولاړل او سبا ته به د وخته راشي نو زه به هم په قراره د شپې ولاړ شم درېيم ماهي د ښکاريانو په خبره هېڅ چرت خراب نه کړ، په آرام يې خپل خوراک او کار کاوه لکه چې هېڅ يې

نه وي اورېدلي. لږ وروسته ښکاريان راغلل ، جال يې راوړ. نو دوهم ماهي پوه شو چې کار خراب دی او لکه چې په هلاکت کې ولويد . ځان سره يې ووييل چې هوښيار انسان بايد په ارامۍ او پوره ډاډ د ځان ژغورلو لار پيدا کړي او که وارخطا شو نو بيا هېڅ نه شي کولای او په بلا ککړېږي. نو کله چې ځان سره له دې فکر نه خلاص شو ځان يې مړ واچاوه او کله به پرمخ او کله به ستونی ستاغ شو. ښکاريانو ووييل چې دا ماهي خو مړ دی ، يو ښکاري دا ماهي واخيسته او د ډنډ او بحر په منځ کې يې واچاوه او شا يې واوروله.

ماهي چې پوه شو چې اوس د ښکاري پام نه دی په توپونو شو او لوی بحر ته يې ځان ورورساوه. درېيم ماهي په تردد کې شو کله به د ابو سرته ولاړ او کله به يې غوټه ووهله او گومان يې کاوه چې جال به وروڼه رسېږي چې اخر په جال کې ونېسته او همدا يې مرگ و.

کله چې دا کيسه زمري واورېدله دمنه ته يې ووييل چې: په خبره او مقصد دې پوه شوم خو زه برگي ته ډېر په تعجب کې يم چې څرنگه ماسره غدر او ټکي کوي او پر ما د حملې عزم لري سره ددې چې ما ورسره هېڅ بد نه دي کړي. څه يې چې غوښتي هغه يې کړي او منزله مې يې لوړه کړې ده؟! نو دمنه ځواب ورکړ:

- دا څه د تعجب خبره نه ده ځکه چې برگي ډېر حقير او خسيس دی او د خسيس همدا کار وي چې رتبه او قدر يې لوړ شي نو ځان ورته ډېر غټ ښکاري او که کوم اخلاص ښکاره کوي هغه هم له ډاره وي ، چې پوه شي چې په امن يم نو بيا هغه خپلې خسيسې او ټکي ته رجوع کوي نو برگي هم په همدې ډول تاسره خپل اخلاص ښکاره کاوه تر څو چې په خپل قدرت او زور پوه شو اوس درته پلمې جوړوي او غواړي چې تخت دې ونيسي.

زمرې وویل چې: زما خو ډېر بد راغی او که امان مې نه وای ورکړی نو سره به مې شکولی وای او خپل او ستاسو خوراک به مې گرځولی وای نو اوس به یې راوغواړم او د خپلې ټگۍ او غدر په حساب به یې پوه کړم او بیا به یې وشرم چې هر پلو ځي، ځي دې!!

دمنه ووپرېده که برگی را وغواړي او ددوي دواړو په منځ کې خبرې لاندې باندې شي نو حقیقت به ورته ښکاره شي او دبرگی برائت او بې گناهي به ښکاره شي او په خپله به په غم ککړ شي ، بلا به ور باندې ولوېږي نو ویې ویل:

- زه درسره په دې رایه او فکر موافقه نه لرم. ځکه که ته یې راوغواړې نو ځان به درته تیار کړي یا به دې ووژني او که وتښتېده نو بیا به درته پلمې جوړوي او که له تا لیري وي ستا به وسه هم پرې نه کېږي. او هوښیار پاچاهان لکه تا خپل دښمنان په جزا رسوي چا چې گناه او جرم کړی دوي ته عذاب او جزا ورکوي او نه یې ښکاره کوي نو دا غوايي خو په پټه تا ته پلمې جوړې کړي دي، نو ته هم په پټه جزا ورکړه او مه یې ښکاره کوه او ناڅاپه یې ونیسه.

زمرې وویل:

- هوښیارانو ویلي دي چې څوک چې چاته عذاب ورکوي او گناه یې نه وي ښکاره او دلیل یې هم نه وي نو هغه ظالم او تیري کونکی دی او د ظلم پای په همدې تمامېږي. زه څرنگه د برګي سره ټګي وکړم او په دلیل ورباندې دا خپله گناه ور وانه روم؟

دمنه وویل: چې بې دلیل یې په جزا نه رسوې نو پام کوه او ځان ساته چې ژر به درته خبره ښکاره شي او د بد نیتۍ علامې او نڅنې به په خپله په ده کې په خپلو سترگو وګورې. زمرې وویل چې ښه چې د ده د بدنیتۍ نڅنې مالومې دي نو پروا نشته. دا نڅنې نو کومې دي؟!

دمنه وویل: چې نخښې یې دادي چې راځي رنگ به یې الوتی وي اندامونه به یې رېږدي او کینې ښی خواته به گوري ښکرونه به داسې ښوروي لکه چې په چا یې ورمندی.

زمرې وویل چې: دا خو پوره علامې دي نو زه به ورته هر کلی وکړم او ښه به ورسره کوم تر څو چې دا علامې په کې وگورم نو بیا به هغه څه ورسره وکړم چې ورسره وړ وي.

دمنه وکتل چې چل خو کار وکړ او د زمري زړه یې برگي ته وپرساوه نو ویې غوښتل چې برگي ته ورشي او د ده زړه زمري ته ټاکې کړي. خو ډارېده چې بې د زمري له اجازې ورشي نو ویې ویل: که اجازه راکوي زه به برگي ته ورشم او ورسره به څه قدر کښېنم شاید چې نوې خبرې ترې واورم ځکه چې هغه خو پر ما باوري دی او ډاډ راباندې لري نو کېدلای شي چې د زړه حال راته ووايي.

زمرې اجازه ورکړه او ورته ویې ویل:

– ته خو په خپله ښه پوهېږې. امید کوم چې راځې د برگي ټول خبرونه درسره وي چې جزا ورکړم.

دمنه برگي ته ورغی. برگي یې هر کلی او درناوی وکړ او مېلمستا یې ورته مخکې کښېنودله او ورته ویې ویل:

– گرانه وروره چېرته وې؟ دا ډېره موده نه وې ډېر درپسې خپه وم، ستا عادت خو دا و چې دومره به رانه نه لیرې کېدلې کومه گناه خو به دې رانه نه وي لیدلې چې ستا د خپگان موجب او سبب شوی وي؟

دمنه وویل:

- نه برگیه له تانه به څوک څرنګه خپه شي ځکه چې ته مهربان او خوږ ملګری یې خوږه ژبه، پاک زړه لرې. له تانه تل دوستان خوښ وي. خو هغه څه پېښ شوي چې ما د هغه هیله او انتظار نه درلوده.

برګي وویل:

- څه درېښ شوي؟ ما خبر کړه که کوم تکلیف او رېر درته رسېدلی وی ځان خوبه درنه څار کړم ووايه څه پېښ شوي دي؟

دمنه وویل:

- کاشکې چې پر ما بلا لوېدلی وای او هغه څه چې پېښ دي نه وای پېښ شوي خو اوس به څه وکړو؟ هونیارانو ویلي دي: څوک چې د پاچاهانو سره تماس او ملګري لري هغه په امن نه پاتې کېږي او عزت او سلامتیا نه لري.

- دا ته څه وایې ای دمنه؟ داسې مالومېږي چې زموږ له عادل پاچا نه څه شوي دي؟ څه پېښ شوي؟ ژر کوه ما خبر کړه!

دمنه ځان غمجن او په غضب غوندې کړ ویې ژړل او بیا یې سر را پورته کړ او

ویې ویل:

- زموږ په شان ضعیفان د غټانو په مخکې هېڅ حقوق نه لري. د پاچاهانو زړونه رنگ رنگ اوږي او را اوږي ته به ترې د ښې تمه کوي هغه به درته بده درواړوي. ماته یو رښتینی دوست وویل چې: ما له پاچانه واورېدل چې ملګرو ته یې وویل: «برګی خو، ښه غوښن او تیار شوی دی، او نور چندان څه په کار نه راځي نه ئې د فکر مزه شته او نه د رایې ځکه څه ښه فکرونه چې ده درلودل هغه ترې موږ زده کړل. نوره ښه دا ده چې په غوښو یې یوه مېلمستیا جوړه کړو، او خپل رعیتیان پرې ماړه کړو.» نو چې دا خبرې مې واورېدلې له دې جهته چې ما او تا سره د دوستۍ او

ورورۍ لاس ورکړی دی راغلم چې اوس به نو څه کوو چې له دې ټگۍ او مکر نه ځان خلاص کړو.

برگی چې دا خبرې واورېدلې نو وډارېده او بې هیلې شو او ویې ویل:

– گرانه ملگریه په دې کې موږ هم څه چاره لرو که نه؟ زه خو ډېر بې عقله وم چې پر زمري مې باور کاوه او د ده په کښېناستلو خوښېدلېم. ما باید دا خوب پخوا لیدلی وای ځکه چې زه خو د ده او د ده د ملگرو خوراک یم. او که د ده خوښه نه وي چې ما وخورې نو ملگري خو یې را پسې ځان وژني او زما غوښو پسې مړه دي. زه لا مخکې په دې پوهېدم چې اخر به مې څه وي ځکه چې ماله هغه کیسو او حکایاتو پند اخستی دی کومې چې ماته په خپله یادې دي. نو پرېږده چې پر ما هم د هغه اوښ کانه وشي.

دمنه په فرياد او خواشینی سره ورته وویل چې د اوښ کیسه څرنگه ده گوندې ددې کیسې له اورېدلو نه د خلاصی لار پېدا کړلای شو.

برگی وویل: یو زمري و او کارغه، گیدر او لېوه یې تایان و نو ده به دوي ته طعام ورکاوه او د هغوی به یې خدمت کاوه.

یوه ورځ یو اوښ له قافلې څخه وتښتېده او ځنگله ته ننوته چې ځان پټ کړي د زمري په کاله ورپېښ شو. زمري یې ښه هرکلی وکړ او د کیسې پوښتنه یې ترې وکړه اوښ وویل چې سوداگر راباندې ډېر مال بارکړی و او نژدې وه چې ټول قوت مې له لاسه ورکړی وای نو چې فرصت مې بیا مونده ترې را وتښتېدم.

زمري ورته ډاډگېر نه ورکړه او ورته یې وویل چې نور بېغمه اوسه او دلته به موږ سره په ځنگل کې اوسې.

یوه ورځ زمري ښکار ته ولاړ او د ده او د یو فیل په منځ کې ډېر سخت جنگ وشو، بېرته زخمي او سترې ستومانه ځای ته راغی او ډېره موده د خوځېدو نه و او ښکار یې نه شو کولای.

نو کله چې لوړه پر ده او خدمتگارانو یې سخته شوه نو راټول یې کړل او ورته یې وویل: ولاړ شئ په ځنگله کې چېرته طعام را پیدا کړئ که نه نو نژدې ده چې زه او تاسو له لوړې مړه شو.

لږ په ځنگل کې ولاړل او یو فکر یې وسنجاوه. بېرته راغلل زمري ته. نو کله چې زمري دوی ولیدل خوشاله شو او گومان یې وکړ چې گوندې کوم تیار ښکار یې راوړی دی. خو دوي وویل چې: څوک چې ښکار کوي نو هغه په ځان کې څه زور او قوت گوري او موږ له لوړې خوزېدلای هم نه شو ښکار به څرنگه وکړو.

زمري وویل: نو څه به کوو؟

کارغه وویل:

— امر سختی کولو ته څه اړه نه لري دغه دی اوښ تیار شته نو ولې به لوړه

تېروو.

زمري چې دا خبره واورېده نو په قهر شو او ویې ویل چې:

— ای کارغه دا څه وایی؟ اوښ وخورو. او حال دا چې ما امان ورکړی او دده د

سلامتی ضمانت مې کړی دی.

کارغه وویل:

— ته مه په قهر پېره: خلک وایی: یو له کوره جار دی او کور له وطنه او وطن له

پاچانه. ته ضعیف شوی یې او ژوند دې په خطر کې دی. نو ته حق لرې چې مرگ له

ځانه د اوښ په خوړلو دفع کړی. موږ به چل جوړ کړو او حیلې به وکړو چې ته د تګی

کولو له گناه نه هم خلاص شې.

- زمري چې دا خبره واورېدله چې شو او خبرې يې نه کولې نو کارغه پوه شو چې زمري زما په دې رايې راضي دی.

کارغه، لېوه، گيدر او اوښ زمري ته را ټول شول. او دده د روغتيا پوښتنه يې کوله. کارغه وويل:

- زه گورم چې لوړه درباندي سخته ده او زه ستا له پاره ژوند کوم نو ما وخوره او خپله لوړه ليرې کړه.
گيدر وويل:

- په تا کې څه دي؟ خو بنکې او هډوکي يې او څه فايده په تا کې نشته په ما کې له تا څخه غوښه ډېره ده ما دې وخوري!
لېوه وويل:

- ستا غوښه مرداره ده زه له تا نه پاک يم او غوښه او وازده را کې ډېره ده ما دې وخوري.
گيدر وويل:

- طبيبانو ويلي دي چې د لېوه غوښه سړی وخورې لېونی کوي يې نو ستا په خوړلو کې خیر نشته.

په دې وخت کې اوښ فکر وکړ چې که زه ورته ځان وړاندې کړم نو دوی به لکه د ځان څخه يې چې دفاع وکړه له ماڅخه به هم دفاع وکړي او زمري به رانه خوشاله شي نو ويې ويل: نه ، نه زه له تاسو ټولو نه ښه يم او غوښه مې هر مرض ته دوا ده. ما دې وخوري.

نو ټولو نارې کړې. رښتياده رښتيا ده! پرې ورتوب يې کړ او څيرې يې کړ.
له دې کيسې څخه وروسته برگي وويل:

- اوس په حقيقت پوه شوم چې اوس مې نو له زمري نه خلاصېدل نشته؟

دمنه ځواب ورکړ: نو اوس څه غواړې چې وکړې.

برگي وويل:

- څه چې خدای پېښه کړې وي هغه به وي خو نه غواړم چې داسې په اسانه ځان په لاس ورکړم. جنگ او جدل ته هم تیار یم، نور چې څه کېږي هغه به کېږي.

دمنه وويل:

- زما خو داسې خوښه نه ده او په دې رایې درسره زه موافقه نه کوم. ته باید له صبر او حوصلې نه کار واخلي. هوښیارانو ویلي دي انسان چې د سختیو سره په تندۍ مقابله کوي نو عقل یې الوزي او کار یې خرابېږي. او که په صبر او آرامۍ ورسره مقابله وکړي نو بريالی کېږي، نو ښه داده چې ته صبر وکړې تر څو چې شر د زمري په سترگو کې وگورې نو بیا به په پوره مېړانه له خپله ځانه دفاع کوی.

برگي وويل:

- زه به نو څرنگه پوه شم چې د زمري سترگې راته سرې دي؟

دمنه وويل:

- چې ورغلې او مخکې پېښې یې درولې وې او داړې یې چینگې وې او سترگې یې سرې وې نو پوه شه چې په زړه کې یې درته وړانه ده.

برگي وويل:

- ښه دا خو پوره نخښې دي.

نو کله یې چې زمری غوايي ته وپاراوه او غوايي زمري ته نو خپل ورور کلیله ته ورغی او په ټوله کیسه یې ټکي په ټکي خبر کړ.

کلیله او دمنه دواړه ورغلل او د زمري په دروازه کې ودرېدل چې وگوري چې اوس به څه کېږي او د زمري او غوايي په منځ کې به څه پېښېږي:

لږ درنگ وروسته غوايي راغی او زمري هغسې ناست و لکه څرنګه چې دمنه ويلي وو نو په زړه کې يې وويل چې: څوک چې پاچاته ځان ورنژدې کوي او ورسره ملګري کوي داسی دی لکه یو سړی چې د مارانو سره په يوه کور کې اوسېږي. نه په خپل ژوند باور لري او نه په دې چې ګوندې ماران به ورباندې راونه پارېږي شپه ورځ په همدې فکر وي. نو رنگ يې واوښته، اندامونه يې ورپېدل او جسم يې سره وخوځېده.

کله چې زمري غوايي په هماغه حال وليده چې دمنه ويلي و نو ګومان يې وکړ چې لکه چې راسره جنګ کوي نو سم د واره يې يو په بل ورتوپ کړل او بې له کوم فکر او صبر نه يې سره په جنګ پېل وکړ زمري غوايي په خپېرو او خپرو واهه او غوايي به په خپلو ښکرونو سوغاوه له دواړو نه وينې وبېږي زمري په زګېږيو شو او غوايي په رمبارو.

نو کله چې کلیله زمري په داسې سختۍ او رږر کې وليده دمنه ته يې وويل:
- خوار شې ټګه، ناپوهه، او خاينه! تا خو ماسره وعده کړې وه چې يوازې غوايي وژنم او زمري ته ضرر نه رسوم تازه وغولولم او ټګي دې راسره وکړه تا ماسره هغه څه وکړل لکه شاديانو چې د هغه مرغه سره وکړل چې دوي ته يې نصيحت کاوه:

يوه شپه ډېر ساره شول، نو شاديان د اور په لټولو پسې ووتل چې ورباندې تاوده شي. يو سور مچ يې وليده چې د اور د سپرغۍ غوندې ښکارېده پرې ورتوپ يې کړ او را و يې نيوه. لرګي يې ورباندې کېښودل او په پوکولو يې پيل وکړ چې اور بل شي. ښه ستړي شول او اور بل نه شو نو يو مرغه و چې دوي يې په دې کار وليدل نصيحت په توګه يې ورته وويل: دا خو يو الوتونکی حېوان دی او نه دی په ده اور نه بلېږي خوشې خواري مه کوئ او ځان مه ستړی کوئ.

خو دوی د ده نصیحتونه وانه ورېدل او همداسې یې اور پو کاوه. مرغه ورته نژدې شو او ورته یې وویل: چې دا اور نه دې خوشي خواري مه کوی، نو شادي ته قهر ورغی ورتوب یې کړ، را ویې نیوه او په ځمکه یې وواهه. دستي مړ شو. ستا په گناه او خیانت چې زمري سره دې وکړ زه به هم په غم ککړ شم نو ښه دا ده چې نور درسره ونه اوسېږم تر څو چې هغه کانه راباندې ونه شي چې په یو ساده او بې پروا ملگري د بل چلي او ټکمار ملگري له لاسه وشوله.

دمنه وویل: ددوي په منځ کې څه پېښ شول؟

کلیله وویل: ساده او ټکمار ملگري سره په تجارت کې شریک شول او سفر ته ولاړل په لاره تلل چې ساده ملگري د زرو روپو بکس بیا موند، را پورته یې کړ او پټ یې کړ خو مکار او ټکمار ورباندې پوه شو او ورته یې وویل:

- زموږ شرط خو دا و چې هره گټه به نیموو او دا بکس هم په گټه کې شمېر دی.

ساده په دې خبره راضي شو او بېرته راوگرځېدل، په وېش یې پیل وکړ نو ټکمار وویل:

- راځه پرېږده ویش یې څه کوو، راځه چې لږې لږې روپی ترې واخلو نورې به ددغې ونې بېخ ته ښخې کړو او چې کله مو ورته اړه پېښېدلې لږې لږې به ترې اخلو. ساده ورسره ومنله، لږې لږې روپی یې سره واخیستلې، بکس یې ونې سره ښخ کړ او ځای یې نڅښه کړ. خپل ښار ته راغلل.

د شپې مکار راغی، بکس یې را ووبست، کور ته یې راوړ او هېڅ یې هلته پرې نه ښودل.

څو ورځې وروسته ساده ملگري ته اړه پېښه شوه نو ملگري ته ورغی چې لږې لږې روپی بیا له خپلې خزاني څخه راوباسي.

چې هغه ځای ته ورسېدل مکار د ځای په سپړلو پیل وکړ. دا ځای سپړي او هغه ځای سپړي خو هېڅ نه مومي. تسکوره یې و غورځوله، په جامو څیرلو یې پیل وکړ، خپل مخ یې واهه، وېښته یې شکول، چېغې یې وهلې:

– خزانه. بکس روپۍ. مال مې ورک شو! آه! . ای تګماره، ای خاینه، خزانه دې را نه غلا کړله.

ساده چې دا کار ولید په قسمونو یې پیل وکړ:

– ما نه ده غلا کړې، نه مې لېدلې او نه تر اوسه پورې دلته راغلی يم.

خو مکار تګمار د ده خبره و نه منله، ویې ویل:

– له موږ سره هېڅوک هم نه وو، بل چا لیدلي هم نه یو نو پرته له تا بل چا دا کار نه دی کړی.

* * *

مکار قاضي ته ولاړ، شکایت یې ورته وکړ. له قاضي څخه یې وغوښتل چې ساده دې ورته خپل مال بېرته ورکاندي. قاضي چې له ساده نه پوښتنه وکړه هغه قسم وکړ چې ما نه دی اخیستی او ما غلا نه ده کړې نو قاضي مکار ته وویل:

– شاهدان لرې؟

مکار ځواب ورکړ:

– هو! هغه ونه چې موږ ورسره مال ښخ کړی و پرده شاهدي بولي.

قاضي حیران شو چې ونه څرنگه شاهدي وایي او دوي ته یې وویل چې راځئ چې هغه ونې ته ورشو.

مکار خپل پلار ته ویلي و چې د ونې په لښتو کې ځان پټ کړي چې څوک یې ونه گوري نو کله چې قاضي او ورسره کسان ونې ته راغلل له ونې څخه یې پوښتنه

وکره او وویې ویل: ای امینې او رښتینې ونې، هغه دې لیدلی دی چې هغه مال چې تاسره ښخ شوی و، وری یې دی.

نو د مکار پلار ځواب ورکړ هو قاضي صاحب. ساده یوه شپه راغی او مال یې له دې ځای څخه واخیسته او کور ته یې یووړ.

نو قاضي ورسره په ښکاره دا خبره ومنله او ویې ویل:

- دا خو عجیبه ونه ده، که نوره په همدې ځای پاتې شي نو خلک به یې د خدای په ځای عبادت کوي نو ښه دا ده چې خلک له دې گناه څخه وژغورل شي. باید دا ونه وسوځول شي چې خلک ورباندې گمراه نه شي. ونې ته یې اور وروچاوه.

د مکار پلار په ونه کې چیغې کړلې:

- ما وژغورئ چې وسوم! زه د مکار پلار یم او اقرار کوم چې بکس همده غلا کړی دی.

نو قاضي پلار او زوی ښه وډبول او پر مکار یې حکم وکړ چې ورشه مال راوړه او ساده ته یې وسپاره.

بیا کلیله وویل: دا کیسه مې درته د دې له پاره وکره چې ته پوه شي چې غدر او تګي په خپله ټګمار او غدار ته ورګرځي او ضرر یې همده ته وراوړي. نور نو سر له نن څخه تا سره په اوسېدلو کې فایده نشته.

دوی چې له خبرو څخه خلاصېدل نو زمري د غوايي له وژلو څخه خلاص شوی و. دمنه کلیله ته جواب ورنکړ او په منډه زمري ته ورغی او ویې ویل:

- پر دښمن بریالیتوب دې مبارک شه ښه ده چې بریالی شوي.

خو زمري د دې په ځای چې خوښي ښکاره کړي ډېر خپه و او ویې ویل:

- زه خو د برگي په وژلو ډېر خپه یم، د ده د پوهې او اخلاص او مینې تاوان مې وکړ، او په رعیت کې بل څوک نشته چې د ده ځای ونيسي. دا هم کېدلای شي

چې په ناحقه مې وژلی وي او ظلم به مې ورباندې کړی وي او چا به ورپورې دروغ
تړلي وي.

دابشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

رښتيا چې درواغجن، چلې، ټگمار کولای شي چې دوستان سره جلا کړي، نو
بيا دمنه ته د زمري قرب حاصل شو او په خپل مطلب بريالی شو؟
بيدپای فيلسوف ځواب ورکړ: کله چې زمري د برگي له وژلو نه خلاص شو او
قهر يې غلی شو نو هغه د خوښۍ ورځې وريادې شولې چې د برگي سره يې تېرولې او
د برگي اخلاص، عقل او لوی لوی خدمتونه ورياد شول دېر غمجن شو او له ځان سره
يې وويل: د برگي په وژلو کې مې تادي وکړه داسې کوم دليل هم نه و چې د ده گناه
يې ثابته کړې وای او پرته له دمنه څخه مې د ده په باره کې له بل چا نه هم کومه
خبره نه وه او رېدلې چې دده په عيب او خيانت يې دلالت کړی وای. دمنه به گوندې
راته رښتيا ويلي وي؟

په دې ډول زمري د برگي په بېلتانه کې په غم ورځې شپې تېرولې تر دې چې
خوراک او څښاک نه يې هم بد راتلل. جسم يې خوار شو او رنگ يې والوت. خپلو
خپلوانو او دوستانو سره په ډېره نرمه چلېده.

له برگي څخه پرته کوم هوښيار او عقلمند دوست چې يې درلوده هغه يو
پړانگ و. يواځې همدا پړانگ و چې ده ته ورتلای شو او دده د تسلی له پاره به يې ده
ته کيسې او حکايات ويل چې زړه يې له زاړه ملگري برگي څخه صبر شي.

يوه شپه پړانگ او زمري تر ډېره بې خوبه ناست و ، شپه نيمې ته نژدې شوله
نو پړانگ له زمري څخه اجازه واخيستله او ولاړ.

پړانگ خپل کور ته پر هغې لارې ته چې د کلیله او دمنه په کاله تېرېده.

له کلیله څخه یې واورېدل چې دمنه یې ملامتاوه او ورته یې ویل: وروره ما خو درته ډېر نصیحت وکړ چې مه کوه او دا د زمري او غوايي په منځ کې مه ورلوېږه او دا دوستي یې مه وړانوه خو زما خبره دې ونه منله.

اوس زمري د برگي په مرگ کې په خپله غلطۍ او خطا پوه شوی دی او ارومرو هغه ورځ راتلونکې ده چې ستا هغه فکرونه او چلونه، ټگی برگی به په کې څرگندېږي چې تا پرې زمري د خپل گران ملگري له ناستې ولاړې او خبرخواهی څخه بې برخې کړی دی. په دې وخت کې به در څخه د برگي پوره کسات او انتقام واخلي او د خپل رعیت په مخکې به دې ښه وشموي. ځکه چې ته ډېر دروغجن ټگمار او نمام یې. که زمري دې ووژني ټول به دې په مرگ خوښ او خوشاله شي. او که دې مړ نه کړي نو ټول رعیت خو به درته په سپکو سترگو گوري. خپل دوستان او خپلوان به در څخه تنبتي او ژوند به دې ډېر په شرم او ننگ تېرېږي. خو ډېر په دې وېرېږم چې که خبر شي چې زه هم له تا سره ناسته ولاړه لرم نو ستا مصیبت به ماته هم ورسېږي او په عذاب او درد به درسره ککړ شم. له همدې وخته زما او ستا سره نور بس دی، کور دې نور ستاوي زه به یو بل ځای ځان ته پیدا کړم چې څو شپې په کې تېرې کړم او له هغه مصائبو او رېږونو څخه ځان وژغورم چې در باندې راروان دي.

د کلیله او دمنه دا خبرې ټولې پړانگ واورېدلې او د برگي قصه یې تر پایه تر غوږه کړله پوه شو چې برگي په ظلم او د دمنه په مکاری او خیانت وژل شوی دی. پړانگ کورته ولاړ نه شو او برابر د زمري د مور کورته راغی، اجازه یې وغوښتله او ننواته. د زمري مورته پړانگ سلام ورواچاوه او ورته یې وویل:

- محترمي بادارې عذر غواړم چې د شپې په دې ناوخته وخت درته راغلم چې نه دا د ملاقات وخت دی او نه د اجازې غوښتلو. خو که یو لوی خطري کار نه وای

پېښ شوی نو په دې وخت درته نه راتللم. دا راته ښه ښکاره شوه چې په مناسب وخت دې ورباندې خبره کړم.

د زمري مور وويل:

– زما د کور دروازه خو زما اولاد ته تل بېرته ده اوستا اخلاص چې پاچا سره يې لرې او درته گران دی د دې باعث گرځي چې هر وخت راشې شپه وي او که ورځ. اوس هم پوهېږم چې د داسې کار په باره کې راغلی يې چې پاچا پورې اړه لري. خبره همداسې ده کنه، اې پړانگه؟

– گراني موري لکه څرنګه چې وايي همداسې ده. ته خو گوري چې د پاچا حال څومره خراب او بد دی. د برگي له مرګه وروسته يې بېخي صحت گډود دی او ورپسې ډېر غمجن دی. اوس نو زه په هغو ټولو خبرو او مکاريو خبر شوم چې د برگي د مرګ او د پاچا د خوابدۍ سبب شوې. برگي مظلوم وژل شوی دی. که پاچا په دې حقيقت پوه شي او له چا څخه چې د برگي د مرګ سبب شوی انتقام واخلي، نو د غم ټول اسباب به ورڅخه ليري شي او خوښ به شي، بېرته به خوښ اود ښکمرغه ژوند خاوند شي.

د زمري مور چې دا خبرې واورېدلې ډېره خوشاله شوله او ويې ويل:

– اې پړانگه، ووايه څه خبره ده. ما خبره کړه! پاچا به نو بېرته د پخواني ژوند خاوند شي؟ کاشکي داسې وشي!

پړانګ وويل:

– هو موري! هيله کوم چې بېرته پاچا د ښه ژوند او خوښۍ څښتن شي. خو هيله کوم چې څه چې مانه اورې بايد زما او ستا په منځ کې وي او هېڅوک درنه خبر نه شي او ته په يو چل پاچا په دې خبر کړه او زما نوم مه اخله.

د زمري مور وويل:

– ډاډه اوسه، څه چې دي زما او ستا په منځ کې دي تر دې چې پاچا به هم را څخه خبر نشي. او زه د پاچا په شرف او د نورو څيروونکو په شرف قسم خورم چې هېڅوک به خبر نه کړم.

پرانګ هغه ټوله کيسه چې له کليله او د دمنه څخه يې اورېدلې وه د زمري مور ته ټکي په ټکي وويله. کله يې چې دا کيسه واورېدله نو حيرانه او هکه پکه پاتې شوله او ويې ويل:

– دمنه! هغه دمنه چې خوار زار او ذليل به د پاچا په دروازو کې پروت و او ټولو به ورته په سپکه سترګه کتل پاچا ته ځان رانژدې کړ تر دې چې د ده په لوړه مرتبه د رعيت لويانو حسد کاوه او ځان پورې به شرمېدل. دمنه دا پلمې جوړې کړلې او د پاچا د بدمرغۍ سبب شو. د ده او د ده د گران دوست په منځ کې د دښمنۍ پېداکولو باعث شو. ارمان دی ټکی او خيانتته! او ارمان دی د درواغو چلونو!

پرانګ اجازه واخيستله او خپل کور ته ولاړ. د زمري مور په کور کې پاتې شوله تر سبا پورې اوښتله را اوښتله سترګې يې نه پټېدلې تر څو چې سبا شو نو زمري ته ورغلله چې گوري په غم کې ډوب ناست دی او چرت وهي نو ورته يې وويل:

– تر اوسه لا په غم کې يې؟

زمري وويل:

– هو موږې څه وکړم، گران او پوه ملګری مې له لاسه وواته او گناه او غدر مې ثبوت ته ونه رساوه او ومې واژه.

دې وويل:

– زويه په خپل ځان دې په خپله شاهدي وويله او په خپله گناه او گناه ته په سزا کې پر تادی دې اقرار وکړ. ډېره رښتينې شاهدي پر خپل ځان شاهدي ده نو گوره اوس د ځان سره څه ډول حساب کوی. که د راز ښکاره کول لويه گناه او بد

اخلاقي نه وای نو چې زه پرې پوهېږم په هغې به مې ته هم خبر کړی وای چې پوه شوی وای چې تا د برگي په حق کې ډېر لوی ظلم او سخت زړي کړی ده.

زمرې وویل:

- په هر وخت کې خو سړ ښکاره کول بد نه دي. که د راز پټول د مظلوم حق پټوي او د مجرم سره په ظلم او جرم کې کومک کوي نو دا ډول راز ساتل بد او نا روا دي او خپرول یې واجب دي. او ته خو پوهېږې مورې چې زه د برگي د مرگ په سبب کې شکمن یم، نو تاته چې حقیقت مالوم دی باید ما ورباندې خبر کړې تر څو چې گناهکار په جزا ورسوم، چې د خپلې تگۍ او غدر خوند وگوري او د خپل مطلب په کامیابی خوشاله پاتې نه شي.

د زمري مور خپل زوی په هر څه چې له پړانگ څخه یې اورېدلي وو خبر کړ خو د ده نوم یې ورته ونه ښوده او په دې یې هم خبر نه کړ چې څرنگه دا پوه شوه او څرنگه یې دا خبرې اورېدلي دي. ورته یې وویل:

- زه د سړ او راز ښکاره کوونکی په گناه او عذاب ناپوهه نه یم. خو زه پوهېږم چې ستا او ستا د رعیت صلاح په لاس نه راځي تر څو چې په راز خبر نه شي. نو ته مې ورباندې خبر کړې.

زمرې خپل لښکریان او سړي راټول کړل. محافظ او پیره دار ته یې وویل چې دمنه مجلس ته راوغواړي. کله چې دمنه راغی ډېر خلک او د پاچا ډېر غم یې ولیده نو یو ولاړ نفر ته یې وکتل او ویې ویل:

- پاچا ته څه رسېدلي دي؟ او ولې پاچا خپه دی.

د زمري مور وویل:

– هغه څوک پاچا خپه کوي چې ستا يوه گړۍ ژوند غواړي. تر څو چې ته ونه وژل شي او غوښه دې د بدترینو مرغانو او ځناورو خوراک نه شي د پاچا غمونه به تل وي او ولاړ به نه شي.

د ناستو خلکو مخ ته دمنه وکتل او ويې ويل:

– هوښيارانو رښتيا ويلي دي: هغه څوک چې د شر له پېښېدلو نه ډار کوي او زيار باسي چې ځان ترې وژغوري کله کله له نورو نه ده ته شر ډېر نژدې وي. دا دی ما غوښتل چې پاچا سلامت او په امن وي او د ده په خدمت کې مې اخلاص وکړ او غوښتل مې چې ځان ته گټه او خیر واوروم خو په هغه کې ولوېدل چې ترې تېښتېدل. ما ځان ته خیر غوښته هغه په شر واوښتلم.

بيا يې د زمري مورته وکتل او ورته يې وويل:

– ای بادارې، که د يوې سا په ځای مې زر ساگانې وي خو چې پاچا پرې خوشالېږي او غمونه يې پرې ليرې کېږي زه به يې ترې څار کړم او د يو تشکر تمه قدر به هم ترې ونه کړم. زه ځان نه ساتم او له مرگ څخه نه تېښتم، ځکه چې له مرگ څخه څوک نه شي تېښتېدلای خو زه نه غواړم چې د داسې گناه په سبب چې دليل او برهان پرې نه وي قايم شوی زمري پر ما حکم وکړي. د دې له پاره چې رعیت يې بيا په ظلم او قساوت تورن نه کړي.

يوه لښکري وويل:

– دمنه دا خبره ددې له پاره نه کوي چې گوندې د پاچا سره مينه لري بلکه په دې خبره ځان خلاصول غواړي.

نو دمنه ده ته وکتل او په مسخره يې ورته وويل:

– څه خوار شې، تا ته خو سکوت او چوپوالی ښه و، خو خبرې دې وکړې او خپل جهل او ناپوهي دې خلکو ته وښودله، نه فکر لري او نه رايه. ځان ساتل نو

ګوندې عیب دی؟ چې ځان سړی ونه ساتي نو څه به ساتي؟ په چا کې چې د ځان له پاره خیر نه وي نورو ته هم په کې خیر نه وي او تا په دې خبره چې زه یې د ځان له پاره وایم، په دې برهان او دلیل راوړ چې ته د خپل ځان دښمن یې. او څوک چې د ځان دښمن وي هغه د ټولو خلکو دښمن دی، نه د خلکو سره مینه لري او نه دخلکو په خیر او ښه راځي. ته په دې فکر د دې وړ نه یې چې د چارپایانو په ډله کې ودرېږې نو څرنگه زه کوي او پاچا ته ځان نژدې کول غواړې؟

خو د زمري مور د ده په خبرو ونه غولېدله، دمنه ته یې وکتل او ویې ويل: - درته هکه پکه شوم ای چلي او دروغجنه! څرنگه خبرې ته رنگ ورکوی او دروغ رښتیا او باطل حق ښکاره کوي، او هغه څوک چې تاته رښتیا خبرې کوي ته په دومره بده او نا وړه لهجه ځواب ورکوي او خبره یې ردوي په داسې حال کې چې ته درواغجن او هغه رښتینی دی.

دمنه ځواب ورکړ:

- زه درواغجن او چلي نه یم، خو ته راته په یوه سترګه ګوري چې هغه د دښمنۍ او کینې سترګه ده نو ځکه زما هر ښه تا ته بد ښکاري او هر رښتیا مې درته درواغ. وفا او اخلاص مې درته مکر او ټګي برېښي. نه چل لرم او نه گناه. څرنگه چې د خدای ښه وي هغه به راته پېښېږي که خدای ښه چاته بده مقررې کړي څوک ترې ځان نشي خلاصولی.

د زمري مور ناستو خلکو ته مخ وروړاوه او ویې ويل:

- زامنو ګورئ څرنگه دا مجرم او بدبخت غواړي چې ځان پاک را وښيي، لازمه ده چې تاسو د خبرې بېخ ولټوئ او دده پټ اعمال را برسېره کړئ تر څو چې ژبه یې ګونګه او درواغ یې بند شي.

دا خبره یې وکړه او په غضب یې مجلس پرېښود، کور ته ولاړله.

پاچا قاضي راوغوښته او ورته يې امر وکړ چې د دمنه د محاکمې لپاره مجلس دایر کړي. لښکریانو ته يې وویل چې ځی دمنه په بندي خانه کې واچوئ تر څو چې محاکمه يې تېره شي.

لښکریانو يې په ورمېر کې غټ غټ زنځیرونه ور واچول او تر بنديخانې پورې يې رابښکود.

کله چې شپه نیمه شوله، نو کلیله پوه شو چې دمنه په بندي خانه کې دی. په پټه ورته راغی، کله يې چې په زنځیرونو کې بند په تنگ ځای کې ولیده نو ورته يې وویل:

— زه خو له دغې ورځې څخه وېرېدلې، ډېر نصیحت مې درته وکړ خو تا وانه ورېده او له خپل کبر او غرور څخه وانه وښتلې تر څو چې په دې غم ککړ شولې. پوهانو رښتیا ويلي دي: چلي او محتال پخوا له وخته مري ځکه چې په خپلو چلونو او تکیو ځانته د مرگ مخ را اړوي.

دمنه ځواب ورکړ:

— کلیله، څه چې تا ویل هغه ټول رښتیا وو خو له بده مرغه ماونه منل اوس به د مخالفت او نه مننې دا خوږې مېوې خورم. پوهانو ويلي دي چې په خپله دې ځان په غم ولاړه نو بیا ورته ځان ټینګ کړه او مه خپه کېږه. ځکه چې د خپله لاسه به دې وي.

نو کلیله وژړل او ویې ویل:

— زما اوس درباندي زړه نه خوږېږي ځکه چې مادرتنه خدای کړي ويلي و او که دا نه وای نو اوس به درباندي خپه او غمجن وم. نور يې پرېښود او خپل کور ته ولاړ.

دمنه سره په محبس کې یو ذکي او هوښیار چیتا و چې ځای یې کلیله او دمنه ته نژدې و. دوی دواړه یې لیدل او د دوي خبرې یې اورېدلې خو دوي دی نه لیده. نو چیتا هر څه چې دوی دواړو سره وویل ټول ټکي په ټکي واورېدل، پوه شو چې دمنه خو په خپله گناه مقرر دی. څه یې چې اورېدلي و ټول یې په زړه کې د شاهدۍ ادا کولو له پاره وساتل.

سبا دوخته د زمري مور خپل زوی ته ورغله او ورته یې وویل:

– ښه داده چې د دمنه په محاکمه کې تادي وکړې چې گناهکار په خپله جزا ورسېږي او بېگناه ته خپل حق وسپارل شي. نو د دمنه په محاکمه تادي کوه.

کله چې زمري د مور خبره واورېدله نو پړانگ یې راوباله – چې د قضا او حکم متولي همدې و – ورڅخه یې وغوښتل چې د دمنه د محاکمې مجلس جوړ کړي او لښکریان او رعیت راوغواړي چې که له دمنه څخه یې څه لیدلي وي شاهدي پرې ولولي.

پړانگ وویل:

– ستا امر مو منلی دی.

مجلس یې جوړ کړ، ډنډورچي رعیت مجلس ته راوغوښته. کله چې د جلسې میدان له خلکو ډک شو نو دمنه را حاضر کړل شو او پړانگ وویل:

– ورونو، پاچا دمنه د برګي د وژلو د پلمې جوړولو په گناه تهمني او تورن کړی دی او د برګي په وژلو ډېر خپه او غمجن دی خو نه غواړي چې پر دمنه ظلم وکړي. نو څوک چې له حقیقت څخه خبر وي ودې وایي او حقیقت دې نه پتوي.

دمنه دوي ته وکتل او ورته یې وویل:

- ووايئ او څه مه پتوي او پوه شئ چې ما سره د هرې خبرې ځواب او رد شته. څوک چې څه ووايي او ورباندې خبر نه وي، په هغه څه به واوري چې هغه جاهل طبيب پرې اوښتی و.

خلکو ورته وويل په څه اوښتی و؟

ده وويل:

- د يو پاچا لور ناروغه شوله نو يو بې عقله سړی راغی او ويې ويل چې زه طبيب یم او د پاچا له درملتون څخه يې هغه دوا راووبستله چې په حقيقت يې هېڅ پوه نه و چې څه شی دی. نجلۍ ته يې ورکړه. کله چې نجلۍ دوا وڅښله دستي مړه شوه.

چې پاچا دا حال وليده نو له همدې دواڅخه يې په ده باندې يو کاسه دوا وڅښله او دې هم مړ شو.

په حاضرینو کې د خوگانو مشر و چې د زمري دوست او ورته نژدې و. د خوگانو مشر وويل:

- ښاغلو، پوهان د سړي حقيقت له هغو علامو څخه مالوموي چې د ده له مخ څخه ښکاري او د دې بدبخت دمنه په مخ کې ډېرې تخښې دي چې د ده په مکر، ټکی او خیانت دلالت کوي او پرده د حکم له پاره همدا علامې بس دي.

پرانگ وويل:

- رښتيا ده، د خوگانو مشره، چې د صورتو او اشکالو په پېژندنه ښه پوهېږي، او ستا په څېر په دې کار کې بل څوک مهارت نه لري تا د دمنه په مخکې څه علامې ليدلې دي؟

د خوگانو مشر وويل:

- پوهان وايي چې د چا چې چپه سترگه له ښې سترگې نه وړه وي او پوزه يې ښې طرف ته کړه وي هغه بدبخت خبيث ، مکار او ټکمار وي. او تاسو په خپله دا صفتونه هغه دي په دمنه کې وگورئ.

دمنه ورته وکتل او ورته يې وويل:

- ناپوهه، جاهله. ستا په حال تعجب کوم. ته ما په دې صفاتو ستايې او حال دا چې ناولی، بدرنگ، گود، غټ خټی او چاود شونډی يې! او که ستا غوندې خلک دباغي او جارو کښي وکړي هم پرې ډېر دي، خو ته له خپلې بې عقلۍ او غرور څخه د پاچا مجلس ته راځې او مړۍ يې خورې. که پاچا دې په ناولتوب خبر شي له مجلسه به دې وشړي او خپل نژديکت به درباندي حرام کړي. که زه خبيث او مکار وای، لکه ته چې وايې، نو ما به هم پاچا ستا په دغو ناولو صفاتو خبر کړی وای. خو نه، زه پاک او سپېڅلی یم، نو ما زمري ته ستا هغه څه ونه ويل چې له تا څخه د ده د خوابدۍ باعث شي.

کله چې د خوگانو مشر دا سخته خبره ونغوړله، زړه يې مات شو ، خجل شو، وشرمېده او د جلسې له ډگر نه وواته.

دا ورځ تېره شوه، مجلس پورته شو او دمنه بېرته محبس ته وروستل شو.

په مجلس کې د زمري يو دوست گيدر و . دايې په دې مکلف کړی و چې د مجلس ورځني جريانات به ورته په ريښتيا او امانت سره راوړي. نو کله چې يې د دمنه او د خوگانو د مشر په سوال او ځواب خبر کړ نو خوا يې د خوگانو له مشر څخه بده شوله او امر يې وکړ چې بيا دې ما ته نه راځي.

د پاچا د حضور له کسانو څخه يو گيدر چې روزبه نومېده دمنه ته محبس ته پټ ورغی او خبر يې کړ چې: کلیله خو ستا له غمه مريض شو او بيا پسې مړ شو. نو دمنه ډېر سخت وژړل او ويې ويل:

- زما نور په دنیا کې کوم په زړه پورې شی نه دی پاتې چې زه د هغه له پاره خپل ژوند وغواړم. یو ورور مې و هغه هم مړ شو، نو اوس دې مرګ راځي چې په هر وخت کې یې خوښه وي.

بیا یې روزبه ته وکتل او ورته یې وویل:

- څه ښه ده چې ستا غوندې مهربانه او کریم ورور خو لرم. که هغه مړ شو ښه دی ته خو یې. بیا یې وویل: زموږ چې څه مال دی موږ را ټول کړی و ، زموږ د کاله په یو طرف کې ښخ دی، ورشه هغه مال ماته راوړه.

کله چې روزبه دا مال ورته راوړ نو دمنه دا مال ده ته وروړاندې کړ او ورته یې

ووویل:

- دا مال واخله او خپلې چرچې پرې کوه . زه له تا څخه یو شی غواړم او هغه دادی چې ته د زمري مجلس ته تل ورځه، او څه چې د ده او مور په منځ کې یې زما په خصوص کې پېښېږي ما ورباندې خبروه.

روزبه دمنه سره دا خبره ومنله ، مال یې خپل کورته یوړ او سبا ته د زمري

مجلس ته ورغی.

کله چې د زمري مور راغله او زمري جلسه جوړه کړه نو مور ته یې وویل:

- وېرېږم چې دمنه به مظلوم وي او گومان کوم چې دی به په دې گناه کې نه

وي.

مور یې په غضب شوله او چیغه یې کړله، ویې ویل:

- دمنه په خپل مکر نژدې ده چې عقل دې وران کاندې، او پاچاهي دې

ویجاړه کړي!

نو زمري یې پرېښوده او ولاړه.

زمرې امر وکړ ، مجلس جوړ شو، شاهدان راغلل او دمنه راوستل شو او قاضي دمنه ته وويل: ای دمنه! خبره خو پټه نه پاتې کېږي خو موږ تاته فرصت درکوو چې توبه وکاره او په خپله گناه او جرم اقرار وکړه نو چې اقرار دې وکړ دا اقرار به ستا د عفوې سبب شي، خو که انکار او اصرار دې وکړ نو خپل ځان ته به يې بده کړې.

دمنه وويل:

– عادلۀ قاضي، ته په داسې گناه له ما څخه اعتراف او اقرار غواړې چې ما نه ده کړې او که اقرار وکړم نو دا به مې د خپل ځان سره خیانت کړی وي او بې گناه به مې په بلا کې اچولی وي. ته خو ما اوس محاکمه کوې ځکه چې ته مې په ظلم تومتي کوې. څرنگه ته له ما څخه غواړې چې ځان په زوره تومتي او په بلا ککړ کړم؟ بیا به زه تاسو ته څه عذر کوم چې ځان په زوره تومتي کړم او تاسو راضي کړم؟ اي قاضي ته خو په عدل او پاکۍ معروف او مشهور يې ته څرنگه له ما څخه داسې اقرار غواړې.

قاضي مجلس خپور کړ او قضیه زمري ته ورواستوله شوه او کله چې قرائت شوله او د زمري مور خبره شوه نو په غضب يې وويل:

– زه په دې خپه نه يم او دا فکر نه وهم چې دمنه څه کړي او يا گران او محترم دوست يې له تا څخه په مرگ بېل کړی دی، بلکې زه دې ته چرت وړې يم چې ژر دی چې دمنه به دې په پاچاهۍ او رعیت کې په خپل مکر او حيلو گډوډي پېښه کړي او بیا به مو هېڅ له لاسه پوره نه وي.

نو زمري په کلکه وويل:

– اوس به نو هرومرو هغه څوک رابښې چې تاته يې د دمنه خبرې کړي دي ځکه چې زه په دې نه يم خوښ چې بې دليله او برهانه يې ووژنم.

مور يې وويل:

- دا راز خپرول خو ډېر بد کار دی خو زه به له هغه چا څخه وغواړم چې په خپله درته هغه څه ووايي چې اورېدلي او لیدلي یې دي.

د زمري مور پړانگ ته راوړاندې شوله او د حق د مرستې او په رعیت کې د عدل د خپرولو له پاره یې ترې شاهدي وغوښتله. زمري ته پړانگ راغی او څه چې یې له کلیله او دمنه څخه اورېدلې و چې دمنه په خپل جرم او گناه په خپله مقر و ټول په قسم ورته بیان کړل.

کله چې د دمنه سره بندي چیتا داخبره واورېدله چې پړانگ خو شاهدي وویل او اعتراف یې وکړ، نو زمري ته یې څوک ورواستاوه او خبر یې کړ چې زه هم شاهدي وایم. نو زمري دی هم راووبسته او د ده شاهدي یې واورېدله. شاهدي یې کته مټه د پړانگ د شاهدۍ په شان وه.

کله چې زمري له دوی دواړو څخه پوښتنه وکړه چې دا دومره موده مو ولې شاهدې پټه کړې وه نو هر یو وویل:

- وېرېدم چې بل شاهد به نه وي او د یو شاهد شاهدي خو قبوله نه ده.

زمری خوشاله شو او ددمنه په قصاص کولو یې حکم وکړ.

بیدپای فیلسوف وویل:

- څوک چې دا کیسه واورې او دا عاقبت وگوري نو پوهېږي چې څوک چې

خپله گټه د نورو په ضرر او تاوان کې لټوي نو په بده جزا به واورې.

دابشليم پاچا وویل:

- رښتیا دې وویل ای فیلسوفه او حکیمه.

کور کوری کوتره

دابلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل چې څرنگه سړی سپېڅلي دوستان موندلای شي او څرنگه دوستي ټینګه ساتل کېږي.

بیدپای وویل چې ښه پوښتنه دې وکړه ځکه چې هوښیار د دوستانو د دوستۍ سره هېڅ شي نه برابرې، او هر څه شتمني چې په دنیا کې سړی لري سړي ته دومره ګټه نه شي اړولای لکه دوستان او اشنايان یې چې سړي ته اړولای شي. د همدې دوستانو په مرسته سړی د هرې ښې خاوند کېدلای شي. د کور کورۍ کوترې، مورک، هوسی او کارغه کیسه ددې مطلب د ثبوت له پاره ښه مثال دی.

پاچا وویل چې دا کیسه څرنگه ده؟

بیدپای وویل:

— د داهر ښار سره نږدې یو ځای و چې ډېرې ګڼې ونې، روانې اوبه، ډېر واښه او مېوې په کې وې نو حیوانات او مرغان هم په کې ډېر وو چې ښکاریان به ورتلل او هلته به یې هر وخت ښکار کاوه.

په دې مرغانو کې یو کارغه وه چې په یوه ګڼه لویه ونه کې یې ځاله جوړه کړې وه. یوه ورځ په خپله ځاله کې ناست و چې یو ډېر بدشکله ښکاري یې په نظر ورغی چې ډېر سخت زړی او بې رحمه و، په اوږو یې جال او په لاس کې یې امسا او

لویه ټوکړۍ وه او برابر د ده د ځای ونې ته را روان و. نو کارغه ترې ووېرېده او په زړه کې یې وویل:

– دا ښکاري خو دلته د کوم حېوان یا مرغې د ښکار له پاره راځي، او دلته چې راغلی دی یا زما او یا د نورو مرغانو هلاکت پسې راغلی، نو ښه داده چې ترې پټ شم او دده په حیلو ونه غولېږم او وگورم چې په نورو مرغانو څه کوي.

کله چې ښکاري دې ونې ته ورسېد جال یې وغوړاوه او دانه یې ورلاندې وشیندله. په یو نژدې ځای کې ورته پټ شو چې مرغان یې ونه گوري او وانه لوزي.

لږ درنگ وروسته یوه کوتره چې کور کورۍ نومېدله او د کوترو مشره وه دلته راغله چې نورې کوترې هم ورسره وې. کله یې چې دانې ولیدلې پر جال ښکاري شولې، پر دانو ور پرېوتلې او ټولولې یې. د جال تارونه یې په پښو پورې ونښتل او د الوتلو څخه عاجزه پاتې شولې. هرې یوې ټوپونه وهل چې ځان خلاص کړي. کور کورۍ چې ولیدل ورته یې وویل:

– داسې نه کېږي، هره یوه یوازې د ځان خلاصول مه غواړئ. په دې ډول ځان نه شی خلاصولای. په یوه زور، زور وکړئ چې جال مو پورته په هوا کړ نو بیا به په یوه پلمه ځان خلاص کړو خو چې اوس د ښکاري له گوتو ځان خلاص کړو همدومره بس دي. نو دوی په یوه زور، زور وکړ او جال یې په هوا کړ. خو ښکاري ورپسې و په دې تمه چې اخر به سترې شي، راوبه لوېږي او زه به یې ونیسم.

کله چې کور کورۍ ولیدل چې ښکاري ورپسې روان دی نو خپلو ملگرو ته یې مخ ورواړاوه او ویې ویل: دا ښکاري خو موږ پسې را روان دی او تمه یې لا نه ده شکېدلې که په هوا څو نو دی راپسې راځي او هر ځای کې چې ولوېدلو دی مو نیسي خو راځئ چې په کلو او ښارونو ترې تېرې شو او ځانونه یې له سترگو پناه کړو. نو بیا

به زما د يوه مورک ملگري په سوره ورپرېوزو ، د جال تارونه به زموږ له پښو نه وشکوي او له دې بلا څخه به مو خلاصې کړي.

کوټرې والوتلې او کارغه هم پسې وروالوته چې وگوري چې اخر څه کېږي.

کله چې له ښکاري نه کوټرې پنا شولې نا امیده خپل کور ته راوگرځېده.

کور کورۍ چې پوه شوه چې ښکاري نه خلاصې شولې نو د خپل ملگري

مورک - چې "زیرک" نومېده - په سوره ورولوېدلې ورغړ. یې کړ، هغه له سوره ورتنه ځواب ورکړ:

- څوک یې؟

کور کورۍ ورته وویل:

- زه یم ستا ملگري کور کورۍ، درسره مې کار دی.

مورک چې له سوره راوواته گوري چې ملگري یې او د هغې ملگري په جال

کې نښتي دي نو خپه شو او ورته یې وویل:

- ته خو هوښیاره او پوهه وې او په هر څه کې به دې فکر کاوه اوس څه شي

په دې غم ککړه کړې؟ چې اوس ترې وتلی نه شې؟ عقل دې چېرته الوتی و چې

داني دې لیدلې او جال دې نه لیده؟

نو دې ورته وویل:

- ما مه ملامتوه. څه چې سړي ته مقرر وي هغه پېښېږي، که هر څومره سړی

پوه وي ځان ترې نه شي خلاصولای.

مورک وویل:

- رښتیا دې وویل خو انسان باید خپل عقل په کار واچوي چې په پای کې بیا

پښیماني نه کوي.

بیا نو موږک له کور کورۍ نه د جال د غوتو په پرېکولو پېل وکړ او په ډېره خوښۍ په کار لگیا و. کله چې کور کورۍ د موږک توجه ځان ته ولیدله نو ورته یې وویل:

- ملگریه، ما پرېږده او د ملگرو پښې مې له بندونو څخه خلاصې کړه. خو موږک ددې خبره وانه وړېدله نو بیا یې ورته خپله هیله ښکاره کړله. کله چې له دې نه موږک دا کار ولیده نو په تعجب یې ورته وویل:

- دا څه وایې؟ ځان دې هېر دی او نور دې یاد دي؟ تاته له ځان نه د نورو ژوند گران دی؟

دې وویل:

- زه وېرېم که ما اول خلاصه کړې نو سترې به شې او ملگرې به مې درنه په جال کې بندې پاتې شي او چې یوه هم پاتې شي زما بیا ژوند په کار نه دی. خو که دوی لومړی خلاصې کړې نو زه ډاډه یم چې بیا ما په خوشالۍ خلاصوې.

موږک چې دا خبره واورېدله ورته یې وویل:

- دا خو ډېر ښه خوی او ښه اخلاق دي. او همدا صفات دي چې زما مینه تاسره ورځ په ورځ زیاتوي او ستا په ملگرۍ مې ټینګوي.

موږک ټولې کوترې خلاصې کړلې او په خپله مخه والوتلې.

کارغه چې د موږک دا کار ولیده نو موږک یې ښه په نظر راغی او دده دوستۍ ته یې زړه ښه شو. نو سورې ته یې را نژدې شو او موږک ته یې ورغږ کړ:

- زیرکه! او زیرکه! راووځه غواړم چې ماته د دوستۍ لاس راکړې ځکه چې زه ستا په خوی مین یم.

نو موږک ځواب ورکړ:

- ته څوک یې؟ او زما دوستي د څه له پاره غواړې؟

کارغه وویل:

– زه ستا کارغه ملگری یم تا چې څه د کور کوری سره وکړل نو ستا خوی مې ډېر خوښ شو او ستا دوستی مینه را سره پیدا شوله. نو راووخه چې په لیدو او ملاقات دې خپل زړه یخ کړم.

موږک چې د کارغه خبره واورېدله د سوړې خولې ته راغی چې ده ته کارغه ښکارېده او کارغه ته دی نو ورته یې وویل: ستا په حال تعجب کوم. کارغه کله د موږکانو دوست کېدلای شي؟ او موږک باندې کله دومره بې عقلی او ناپوهی زور کړی چې خپل خوږونکي سره دوستي وکړي؟ د موږک غوښه خو ستا ځان دی، زړه دې جمع کړه او زما له غولېدلو نه تمه پرې کړه. زه ستا په خبرو نه غولېږم.

کارغه چې دا خبره واورېدله ویې ویل:

– رښتیا چې ته خو زما په څېر کارغانو خوراک یې خو زه پوهېږم چې خوراک دې ماته دومره فایده نه رسوي او دوستي به دې تر مرگه پورې وي. نو زه ستا د خوراک په تمه نه یم او دوستي دې غواړم. نو ما مه خپه کوه، له دوستی نه مې مخ مه اړوه او زړه مې مه ماتوه.

موږک وویل:

– ستا په دوستی باور نه لرم ځکه چې زموږ او ستاسو په منځ کې دښمني پخوانی او په خټه کې اغېرل شوې ده که ته مې ونه خوړې بل ورور به دې راباندې خپله خوا سره کړي. نو زما له دوستی زړه صبر کړه.

کارغه ځواب ورکړ:

– زه ستا په مطلب پوه یم، ته رښتیا وایې او باید احتیاط وکړې چې په بلا ککړ نه شي خو گومان کوم چې ستا به هم زما د دوستی په رښتیاوالي یقین راغلی وي او تر هغه به دې دروازه پرې نه ږدم چې یا راسره د دوستی لاس راکړې او یا له

لوږې او تندې ستا په دروازه کې مړ شم. که ته زما له قوم نه وېرېږې نو دا هم دومره خبره نه ده ځکه چې زه ستا دوست او مین یم او دوست خپل دوست له دښمن څخه ژغوري اګر که دښمن یې ورور هم وي ، زه به ستا په سر ټول کارغان پریږدم او تا به واخلم.

نو موږک د کارغه په خبره باور وکړ او ورته راوواټه او یو تر بله یې سره په مرکه او ملاقات زړونه ساړه کړل او پاڅه دوستان شول. یوه ورځ کارغه موږک ته وویل: ستا سوره په لار کې ده او دلته هلکان لوبې کوي نه چې یوه ورځ دې په تیږه وولي او مړشې نو بیا به دې ټول عمر په غم کې تېروم. زموږ په وطن کې هر څه ډېر دي او د خوشالۍ وطن دی نو ښه داده چې له دې ځایه ولاړ شو او هلته و اوسېږو. موږک د کارغه په شا سپور شو او ولاړل یوې چینې ته چې یوه شمشتی په کې اوسېدله. چې د کارغه دوسته او ملګرې وه.

شمشتۍ کارغه او موږک ولیدل. اول خو یې ونه پېژندل نو ووپرېدله او وتښتېدله، خو کارغه ورته په نامه ورغږ کړ او له خپله ځانه یې خبره کړله نو ډاډه شوله او راووتله.

کارغه موږک ته وویل:

- دا شمشتی زما ملګرې ده ، باید چې ته یې هم خپله ملګرې وګڼې او زما او ددې په منځ کې فرق ونه کړې.

بیا کارغه شمشتی ته د موږک د صداقت کیسه تېره کړله او د خپلې دوستۍ کیسه یې ورته وویل.

نو شمشتی موږک ته هر کلی وکړ ، د ده د ښه خوی او اخلاق تحسین او شاباسی یې وکړ. نو ترې ویې غوښتل چې د تېر ژوند کیسه ورته وکړي او خپل سرگذشت ورته بیان کړي . موږک وویل:

– هغه سوره چې زه په کې اوسېدلم زما اصلي وطن نه و. زه په ماروت ښار کې د یو زاهد سړي په کور کې چې نه یې ښځه درلوده او نه اولاد – یواځې یې ژوند کاوه – وزېږېدلې او لوی شولم. ده به خپل طعام څه خور او څه به یې په ځوړندې کې ځوړنداوه. ما به طعام پسې ورخېز کړ او څه به مې ترې را واخیسته، ما به هم خور، او ملگرو ته به مې هم ورکاوه.

دې زاهد ډېر زیار وایست چې ما له خپل طعام نه ایسار کړي خو راباندې بریالی نه شو. یوه شپه یې مېلمه راغی او ده ورته زما له لاسه گیله وکړه نو مېلمه ترې وپوښتل:

– دا طعام چې خوري یو مورک دی او که ډېر دي؟

زاهد ورته وویل:

– مورکان خو ډېر دي خو یو ځانگړی مورک دی چې ځوړندي ته ورخېژي ، په خپله هم زما طعام خوري او نورو ته یې هم را غورځوي.

مېلمه تعجب وکړ او ویې ویل:

– شاید چې کوم سبب وي چې دا مورک یې دومره زړور کړی ورشه تسکوره راوړه شاید چې دده د زړورتیا علت ومومو.

کله چې زاهد تسکوره راوړه نو مېلمه دستي پاڅېده او زما سورې ته راغی. زه فوراً د بل مورک سورې ته وروتنېدلېم. زما په سوره کې سل روپۍ وې، نه پوهېږم چې چا ایښې وې او د څه له پاره یې ایښې وې. نو مېلمه زما سوره په تسکوره وکنودله، او چې روپی یې پیدا کړې. نو په خدا یې وویل:

– همدا د ده د زړورتیا سبب و. له ننه وروسته به بیا هېڅ توپ ونه وهلاى شي

، نور ترې خلاص شولې.

رویی یې سره په خپل منځ کې ووېشلې. د همدې ورځې په ماښام موږ کان را ټول شول او ویې ویل:

– ته خو زموږ مشر یې او موږ له لوږې مړه شو. نو د عادت سره سم پاڅه او موږ ته طعام راوړه.

زه ځوړندې پسې وړپاڅېدلم خو چې هر څومره ټوپونه مې ووهل وړ ونه رسېدل. موږ کان زما په عجز او بې وسۍ پوه شول. ځینو ځینو نورو ته وویل: اوس نو زموږ په مشر کې څه گټه او خیر نشته، اوس په خپله نورو ته اړ دی نو رانه ولاړل، خپاره شول او زما له دښمنانو او بدخواهانو سره ملګري شول. بیا به یې مایوړې ټوکې او مسخري کولې، نو په دې وضعیت مې ډېر چورت خراب شو او په زړه کې مې وویل.

– رښتا چې وروڼه، دوستان او خپلوان تر هغه پر سړي نه راټولېږي تر څو چې شته ونه لري، چې شته دې پیدا کړل نو بیا دې هر څوک خپل دی، او چې څوک بې وزلی شو وروڼه، دوستان او خپلوان بیا ترې په خپله مخه ټینټي.

نور مې نو دلته ژوند تېرول بد راغلل او بیدیا ته ووتلم. د کور کورۍ په دوستۍ سر لوړی شولم او ددې د ملګرۍ له برکته د کارغه د ملګرۍ په لاس ته راوړلو هم بریالی شولم. او کارغه به تل ستا ښه بیانول او ستا صفتونه به یې کول دغه دی ستا د ملګرۍ خواږه مې هم وځکل.

نو شمشتی چې د موږک دا کیسه واورېدله زړه یې ورباندې خوږ شو او ورته یې وویل:

– زه خو ستا عقل او پوهې ته هکه پکه یم او څه ښه خوږه ژبه لرې خو راته ښکاري چې د هغه مال او خپل وطن پسې او په خپل مسافرتوب خپه او غمجن یې. له دومره عقل پوهې سره سره دومره غم درسره وړ نه دی ځکه چې د لوړ همت د

خاوند په هر ځای کې قدر او عزت کېږي که فقیر او خوار هم وي. لکه زمري چې ناست هم وي نور حیوانات ترې وېرېږي او هغه ځوان چې ځواني او شجاعت نه لرې څوک ورته د احترام په سترګه نه ګوري او خلکو ته سپک ښکاري لکه سپي ته چې د سرو سپینو غاړه کې او ګونګري ورواچول شي بیا هم څه قدر او منزلت نه لري. نو تر څو چې عقل او خوی لري هېڅ د فقر او مسافری پروا مه کوه ځکه چې عقل د انسان له پاره ښه مال او خوی یې ښه وطن دی.

کله چې کارغه د شمشتی او مورک مرکه او مجلس واورېده نو ډېر خوښ شو. دوی سره کیسې او مرکې کولې چې له سارانه ورباندې یوه هوسۍ راغله. له وېرې شمشتی په اوبو غوټه شوه، کارغه یوې ونې ته وروالوته او مورک په یو سوري کې پاتې شو. ګومان یې وکړ چې ښکاري هوسۍ را په مخه کړې او ورپسې را روان دی.

خو دوی ښکاري ونه لیده. نو کارغه پورته والوته او هر هر ځای ته یې وکتل. ډاډه بېرته خپلو ملګرو ته را وګرځېده او ورغړ یې کړ:

– ګرانو ملګرو هېڅ وېره نشته، راځئ بېرته خپلې مرکې ته.

بیا نو شمشتی را ووتله او هوسۍ یې راوغوښتله ورته یې وویل چې اوس نو خپله کیسه وکړه. هوسۍ وویل چې ما یو سړی په سارا کې ولیده ګومان مې وکړ چې ښکاري دی نو ترې را وتښتېدلېم او دلته راغلم.

شمشتی ورته وویل:

– اوس نو بې غمه اوسه او هېڅ غم مکوه دلته ښکاري نشته. دلته موږ سره د یو ګران ملګري په ډول اوسه واښه ډېر دي.

د هوسۍ هم ورسره خوښه شوه او ورسره پاتې شوه. د یو څپرګي لاندې سره اوسېدل او خپلې مرکې به یې کولې. یوه ورځ هوسۍ څرېدلو ته ولاړه او ایساره شوله

شمشتی کارغه ته وویل هسې نه چې کوم تکلیف ورته رسېدلی وي. ته پسې وروالوزه او پوښتنه یې وکړه.

کارغه والوته او غمجن بېرته راوگرځېده او ورته یې خبر ورکړ چې هوسی خو د ښکاري په دام کې نښتې ده.

نو شمشتی مورک ته وویل: همدا دې د کومک او کار وخت دی، بل هېڅوک نه شي کولای چې هوسی خلاصه کړي. نو د ملگرې غم دې وخوره!

مورک راغی او له هوسی نه یې د لومو په شکولو او کرنجولو پېل وکړ. دی په خپل کار لگيا و چې شمشتی راغله او هوسی ورته وویل: ښه ونشو چې راغلې ځکه که ښکاري راشي او مورک دام کرنج کړي نو زه به وتښتم! مورک به په سوره ننوځي او کارغه به والوزي، نو ښکاري به مور یوه ته هم راونه رسېږي. پاتې ته شوې چې د پتېدلو ځای به هم نه مومي او تښتېدلای به هم نه شي ځکه چې په خوزېدلو کې سسته یې. شمشتی ورته ځواب ورکړ: زه نه شم کولای چې له تاسو نه لیرې و اوسم ځکه چې د دوستانو بېلتون د روح بېلتون دی او له دوستانو څخه په لیرې ژوند کې ګټه او خیر نشته.

لږ وخت لا تېر نه و چې ښکاري ددوي پلو را روان شو، هوسی مورک او کارغه وتښتېدل ښکاري چې ولیدل چې دام یې شکېدلی دی او له شمشتی پرته یې نور څه په نظر را نه غلل نو په غوسه شو او په رسی کې یې وتړله. کله چې کارغه هوسی او مورک دا منظره ولیده ډېر خپه شول. مورک وویل:

— افسوس د شمشتی په حال چې پرته له دوستی نه یې نور هېڅ ارمان په زړه نه درلوده.

کارغه او هوسی ورته وویل:

- افسوس به دې شمشتی له دې غمه چې په کې نښتې گوندې خلاصه

کړي؟

موږک وویل:

- ماته چل راځي. هوسی دې ولاړه شي او د ښکاري په مخکې دې ځان مردار

واچوي او کارغه به راشي په تونگو به یې وهي، چې ښکاري گومان وکړي چې

هوسی مړه ده او چا ویشتلې ده نو شمشتی به پرېږدي ، دې پسې به ورشي نو کله

چې ښکاري هوسی ته لږ ورنژدې شو په مخکې دې یې لږه ولاړه شي او د ده تمه

دې ځان ته پیدا کړي تر څو چې زه وکولای شم چې رسی کړنچ کړم او شمشتی

خوشې شي.

د موږک فکر د کارغه او هوسی خوښ شو ، دده په مشوره او پلان یې عمل

وکړ. ښکاري د هوسی پسې ته، تر څو چې ستړی شو او له ښکاره بې هیلې شو نو

بهرته خپل دام او رسی ته راغی، گوري چې شمشتی هم نشته او تښتېدلې ده او رسی

یې نوره هم پسې شکېدلې ده. نو په زړه کې یې وویل: دا خو د پېریانو او شیطانانو

ځمکه ده . له کوم ځای نه چې راغلی و بهرته هلته ولاړ . هوسی، شمشتی ، کارغه او

موږک بهرته خپل څپرګي ته ولاړل.

چې دابشليم دا کیسه واورېدله، خوشاله شو او ویې ویل:

- رښتیا چې ښه دوستي په دنیا کې ښه شی دی او د ښې دوستی خاوندان د

ښه ژوند خاوندان دي.

کونگان او کارغان

دابشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

- ماله پوهانو اورېدلي دي چې تر څو چې د سړي او دېنمن په منځ کې دېنمني باقي وي نو لازمه ده چې په خپل دېنمن ونه غولېږي. او د دېنمن په ځان ذليل او بې درکه ښکاره کولو تېر نه وځي. نو که کومه کيسه دې په دې باره کې ياده وي چې ددوي ددې وېنا تائيد وکړي ويې کړه.

بيدپای وويل:

- پوهانو رښتيا ويلي دي ځکه څوک چې د دېنمن په بې وزلي او خواری وغولېږي او دېنمني يې لا تر منځه پاتې وي نو هغه ډول ضرر او شر به ورورسېږي چې د کارغانو له لاسه کونگانو ته رسېدلی دی.

دابشليم وويل چې کونگانو ته له کارغانو نه څه مصيبت رسېدلی و؟

بيدپای وويل:

- د يو غره په خوا کې يوه لويه او ځانگوره ونه وه. کارغانو خوښه کړه ، په زرگونو ځالې يې په کې جوړې کړې او په کې به اوسېدل. او د خپل نظم او انتظام د برابرولو له پاره يې يو کارغه خپل پاچا کړ. د دوی ژوند په خپل مملکت کې په ډېره ښه توگه تېرېده او خوشاله وو.

په غره کې یو تور او تیاره غار و چې د اوسېدو وړ نه و نو کونگانو د خپل سکونت او استوګنې له پاره دا غار خوښ کړ او ځای یې په کې جوړې کړلې چې د ورځې به ورته راتلل او د شپې به ترې تلل. کونگانو هم یو کونګ د خپلو کارونو د ادارې او تنظیم له پاره پاچا کړ.

د کارغانو او کونگانو په منځ کې زړه دښمني وه چې ورځ په ورځ به زیاتېدله او ټینگېدله.

یوه ورځ د کونگانو پاچا د کارغانو په وطن تېرېده ، کارغان او د دوی وطن او ښه ژوند یې ولیده نو په زړه کې یې ورته هغه زړه دښمني را وخوځېدله او دا ښه ژوند یې په کارغانو ونه لورېده.

سبا ته یې خپل وزیران او د وطن مشران را وغوښتل او ورسره یې سلا مشوره وکړه او ورته یې وویل:

– تاسو خو پوهېږئ چې کارغان زموږ زړه دښمنان دي چې د دښمنۍ بېخ له همدوی څخه نښتی دی . اوس ډېر ښه د کسات اخستلو وخت دی نو تاسو په دې کې څه وایاست؟

حاضرینو ورته ځواب ورکړ:

– ته زموږ پاچا یې ، موږ دې خادمان او لښکر یو چې څه امر کوی موږ یې په سر او سترګو منو او اجرا کوو یې.
نو ده وویل:

– نن شپه خپلې مښوګې او پنجې ښې تېرې کړئ او جنگ ته تیار شئ ، نن شپه زموږ او د دوی جنگ دی.

شپه تیاره شوه او کونګان په کارغانو راولوېدل ، په ډېره بې رحمۍ او تور زړه یې چور کړل. چې سبا شو کارغان خپل پاچا ته راغونډ شول او ورته یې وویل:

- ای پاچا تا خو ولیدل چې کونگانو پر موږ داړه وغورځوله او موږ هر یوه ته یې درد پوره را ورسېده، څوک ووژل شول، څوک تپیان د چا وزرونه مات، د چا بڼې ووتلې او د چا لکۍ. او له ټولو بده لا دا ده چې را باندې زړور شول. نو تا اوس د کسات اخیستلو له پاره څه تیاري کړې ده؟ کېدای شي چې دوی به بیا چپاو ته ځان جوړ کړی وي ځکه چې زموږ ځای یې ولیده او زموږ په بې وزلی او کم توانۍ خبر شول!

پنځه تنه کارغان وو چې په ښه فکر او عقل مشهور وو او پاچا د وزیرانو په حیث نیولي وو، په خپلو کارونو کې به یې په دوی باندې تکیه درلوده.

پاچا خپل وزیران را وغوښتل چې ورسره مشوره وکړي. اول وزیر ته یې وویل

په دې کار کې ستا څرنگه خوښه ده؟

نو هغه ځواب ورکړ:

- په دې باره کې له ما مخکې پوهانو رایه او خپله خوښه ښکاره کړې ده او ویلي یې دي چې د زورور دښمن نه تېښته په کار ده.

دده په دې خبره پاچا افسوس وکړ او بل ته یې وویل: ستا څرنگه خوښه ده؟

هغه ځواب ورکړ چې: بې له تېښتې بله چاره نشته.

پاچا چې ددوی نظر واورېده په قار شو او ویې ویل:

- دا څه وایاست؟ همدا رایې لرئ؟ خپل وطن دښمنانو ته پرېږدو؟ ډېر شرم او ډېر ذلت دی! مرګ موښه دی نه خپل وطن نورو ته پرېښودل. موږ باید دښمنانو سره کلک جنگ وکړو خپل وطن وساتو او بیا د دوی د ناڅاپي چپاو او حملې مخنیوی وکړو.

چې دا خبرې یې وکړې قهر یې سوړ شو او درېیم وزیر ته یې وویل: ته څه وایې؟

هغه ځواب ورکړ:

زه خو نه په جنگ موافقه لرم او نه په تېښته زما خوښه دا ده چې جاسوسان ورولبړو چې د دوی حال مالوم کړي که یې خوښه وه چې موږ سره د جزیې په ورکولو - چې موږ به یې هر کال دوی ته ورکوو - سوله وکړي. پاچاهان د زورورو دښمنانو سره همدا عادت لري چې د خپل ځان او وطن د ساتنې له پاره هر کال خراج ورکوي.

بیا پاچا له څلورم وزیر نه پوښتنه وکړه:

ته په دې سوله کې څه وایې؟!

هغه ځواب ورکړ:

- تېښته خو له دې ډول سولې نه ډېره ښه ده چې خپل ځان په لوی لاس دښمنانو ته سپک او ذلیل ښکاره کړو. او څرنگه په دې کار راضي شو حال دا چې موږ له دوي نه ساهو، نیک اخلاقه او شریفان یو؟ بې له دې چې موږ سره په دومره مال سوله وکړي چې زموږ له لاسه نه کېږي په بل ډول به سوله ونکړي. نو ښه داده چې ځان جنگ ته تیار او آماده کړو او د دښمن مخ له ځانه واپړوو.

پاچا په دې فکر خوښ شو خو دا ورته ښه ښکاره شوه چې له پنځم وزیر څخه هم د خپلې رایې ورکولو پوښتنه وکړي نو ویې ویل ته په دې باره کې کومه ښه رایه او فکر لرې که نه؟

پینځم وزیر ځواب ورکړ:

- هغه څوک چې له ځانه زورور سره مقابله او جنگ کوي نو [ځان ته تاوان رسوي. زه د جنگ پلوی نه یم خو هغومره چې له جنگه کرکه لرم هماغومره مې دا هم زړه نه مني چې دښمن ته ځان وروسپارم. زه څه نورې خبرې هم لرم چې که د پاچا خوښه وي یوازې به یې ورته ووايم.

پاچا او وزیر یو ځانته ځای ته ولاړل. پاچا پوښتنه وکړه:

زموږ او د کونگانو د دښمنۍ علت درته معلوم دی؟

وزیر وویل:

هو. دینگانو قصد درلود چې کونگ خپل پاچا کړي. خبره خلاصه وه چې یو کارغه راوړسېد. دینگانو وغوښتل چې د کارغه نظر هم وپوښتي. کارغه ځواب ورکړ چې که ټول نوميالي مارغان، باز، تاووس، او گوربت هلاک شوي هم وي نو غوره ده چې مرغان بهې پاچا گوزاره وکړي خو د کونگ مشرۍ ته دې هېڅکله غاړه نه ږدي ځکه چې کونگ بد صورته، بد سیرته، بد غړی مارغه دی چې رحم یې لږ او قهر یې ډېر دی. تر دې چې د ورځې د رڼا له نعمته هم محروم دی. دینگان باید فکر وکړي او د عقل په مرسته ځان ته یوه لار جوړه کړي، لکه هغه سوی چې ځان یې د سپورمۍ استازی کړ او خپل قام یې د پیلانو له شره خلاص کړ. دینگانو ترې د کیسې جزییات و پوښتل، کارغه وویل :

» د پیلانو پر ملک وچکالي راغله، ټول ډنډونه، ویاډې او چینې وچ شول، تر دې چې نورې یې د څښاک اوبه هم نه میندلې. پیلانو له خپل پاچا څخه و غوښتل چې د دوی د ستونزو له پاره یوه لار پیدا کړي. د پیلانو پاچا هر لوري ته ځړي واستول. یو استازي د داسې یوې ورشو خبر راوړ چې یوه لویه چینه په کې بهېده. دې چینې ته یې د سپورمۍ چینه ویل او د چا نه یادېدل چې کله هم وچه شوې وي. پیلان ټول هغې ورشو ته کډه شول. خو دغه ځای د سویانو وطن و او په هغه ځای کې چې سوی او پیل سره یو ځای اوسي نو سوی ته خود په خوده تاوان رسېږي. ډېر سویان د پیلانو تر پښو لاندې شول. سویانو خپل پاچا ته شکایت وکړ. د سویانو پاچا خپل مشاورین راوغوښتل چې یوه چاره پیدا کړي. یو هوښیار سوی چې پېروز نومېده وویل چې زه به دا ستونزه حل کړم. یوه شپه چې د څوارلسمې سپورمۍ د اسمان په منځ ځلېده، پېروز د پیلانو مېشت ځای ته ورغی له یو پټ ځایه یې د پیلانو پاچا ته غږ کړ:

- زه د سپورمې استازی یم. سپورمې تاسو ته ډېره په غوسه ده وایي چې پیلانو زما بې احترامی کړې ده، هره ورځ هغې چینې ته راځي چې زما په نامه نومول شوې ده او اوبه یې خړوي. نو ورشه، د سپورمې د چینې په اوبو اودس وکړه او له سپورمې څخه بخښنه وغواړه.

د پیلانو پاچا چینې ته ورغی، سپورمې په کې په خپل ټول بنایست ځلېده. ده چې خپل خرتم ورنږدې کړ، اوبه و ښورېدې او د سپورمې تصویر ړنگ شو. سوی بیا د پیلانو پاچا ته وویل چې گوره سپورمې درته دومره په غوسه ده چې له قهره رېږدي. پیل ډېر سخت ووېرېده، سپورمې سره یې ژمنه وکړه چې نور به په دغه ځای کې نه پاتې کېږي. د سوی خپلې ورشو د پیلانو له شره خلاصه کړه.

کارغه خپلې خبرې پسې اوږدې کړې:

- دا کیسه مې درته د دې له پاره وکړه چې تاسې پوه شئ چې په تاسو کې هم ډېر داسې کسان شته چې له دې خواری-مو وژغوري چې کونک مو پاچا شي. داسې مکر او غدر او بې لوزي نه شته چې په کونگانو کې نه وي او هر څوک چې د غدار مشري ومني هغه څه به پرې وشي چې په زرکې او سویې وشول.

دینگانو وویل چې هغه کیسه څرنگه وه؟ کارغه وویل:

- په یوه ونه کې مې ځاله درلوده. زما گاونډۍ چې د ونې ډډ کې په یوه سوري کې اوسېده یوه زرکه وه چې څه موده له کوره ووتله. د هغې په غیاب کې یوه سوبه راغله او د دې په کور کې یې واړول. کله چې زرکه بېرته راغله سویې ته یې وویل چې کور ورته پرېږدي خو هغې و نه منله. اخر یې فیصله وکړه چې خپله دعوه به یوې شېخې پیشو ته وروري چې د ورځې روژه وي او د شپې ټوله شپه په لمانځه ولاړه وي، غوښې نه خوري او یوازې په وښو گوزاره کوي. د پیشو فیصلې ته به دواړه غاړه ږدي. چې ورغلې و یې لیدل چې پیشو په لمانځه ولاړه ده. دواړه یوه ښه شېبه هلته

کېناستلې چې پېشو سلام و گرزوي. پېشو چې لمونځ خلاص کړ دوی ورته خپله قضیه وړاندې کړه].

پېشو دوی ته وویل:

– په غوړو درنه یم، چندان څه نه اورم لږې راتړدې شئ او خبره مو بیا راته وکړئ.

نو دوی ورته را وړاندې شولې او خپله قضیه یې بیا له سره ورواروله نو پېشو دوی ته وویل چې غواړم چې پخوا له حکم کولو څخه تاسو ته یو ورم او نصیحت وکړم نو غوړ راته کېږدی او زما خبره او نصیحت او ورم واورئ هغه دا چې: له خدایه ډار وکړئ او پرته له حق څخه نور څه مه غواړئ ځکه د حق غوښتونی ژغورل شوی او له غمه خلاص دی که څه هم حکم د ده په ګټه نه وي شوی او د باطل غوښتونکي تاوانی او زیانمن دي که څه هم حکم دده په ګټه شوی وي. او له دنیا څخه د سړي پرته له ښه عمل او کار څخه نور څه مال وي که اولاد وي او که ملګری هېڅ نه پکارېږي.

دوی چې د پېشو نصیحت او ورم واورېده نو ورته حیرانې او په فکر کې شولې. دوی لا په همدې فکر کې ډوبې تللې وې چې پېشو پرې ورته وپوښتل، دواړه یې ونيولې او له ستونې یې تېرې کړلې.

ډینگانو چې د کارغه خبره او نصیحت واورېده نو د کونګ له پاچا کولو څخه یې نټه او انکار وکړ.

کله چې دوی سره سلا او مشوره کوله یو کونګ چې پټ و او دوی نه و لیدلی د کارغه ټولې خبرې واورېدلې، ناڅاپه پرې راوواته او ورته یې وویل:

– بې ګناه دې زموږ نوم بد کړ، موږ تاسو سره څه بد کړي دي چې دومره دې په سپکو سپکو نومونو یاد کړلو او هغه خیر او ګټه دې له موږ نه چیه کړه چې نژدې وه

چې زموږ په برخه شوې وای. په دې خبره دې زموږ او کارغانو په منځ کې د عداوت او دښمنۍ تخم وکاره او هېڅکله به مو درته له زړه ونه وځي ځکه چې وايي:

پرهر د تورې ښه دی چې به جوړ شي په مرهم

خو بد پرهر د ژبې وي له عمره سره سم

بيا دا کونگ ولاړه خپل ځای ته او نور کونگان يې د کارغه په دې خبره خبر کړل.

کارغه په خپله گناه او خطا پوه شو او د نورو په کارو کې د لاس وهلو په گناه يې خپل ځان ملامتواه، خو ملامتيا او ځان غندلو يې بيا څه فايده نه کوله ، اوبه له ورځه تېرې وې. گناه ده وکړه او زور يې دادی موږ ته راځي.

پاچا وويل چې رښتا ده چې د پلارانو د گناه او جرم جزا اولادونو ته رسېږي. ښه اوس نو ووايه چې تا څه فکر کړی دی؟

پنځم وزير وويل جنگ خو موږ ته ضرر کوي او گټه نه را رسوي ځکه چې موږ له دښمن څخه په زور او وسله کې کم يو. او تېښته تر دې لا هم بده ده ، هېڅوک چې ازاد او اصيل وي دا سپکاوی نه غواړي نو بايد له چل څخه کار واخلو چې دښمن مو پو پنا شي او موږ روغ رمت پاتې شو. اوس زه له تا څخه دا غواړم چې د خپل ټول لښکر په مخکې زما ښې او لکې وباسې او په تونگو مې ځای په ځای ووهې تر څو چې وينې را څخه وبهږي نو بيا مې د دې ونې بېخ ته ورگوزار کړه او ته دې د خپلو لښکرو سره ځنگل ته ځه زه به نو بيا خپل چل او حيله سرته رسوم.

پاچا چې دا خبره واورېدله نو حيران او په تعجب شو او ورته يې وويل:

— ستا زړه غواړي چې په داسې رېږونو او کړاوونو اخته شي؟

وزير ځواب ورکړ:

– پاچا، وطن، کورنۍ او قوم ته گټه اړول که څه هم د روح په بیه او قیمت وي اسان او ارزان دي.

نو پاچا پرده هغه څه وکړل چې ده غوښته نور له خپل لښکر سره ځنگله ته ولاړ.

شپه راغله او کارغه پوه شو چې اوس نو کونگان د حملې او چپاو له پاره راځي او پر ونه را لوبېږي نو په زگېرويو يې پيل وکړ. ويل يې:

– آه، آه! خدای دې خوار کړه ظالме پاچا، خپله جزا به د کونگانو د پاچا له لاسه وگورې. ما درته نصيحت وکړ او تا زما نصيحت ونه مانه او خپله سترتمبکي دې وکړه ته ډېر بې عقله او بد تدبیره پاچا يې، د خپلو ساده وزیرانو خبرې نغوړې چې هېڅ خیر په کې نشته ارمان مې خپلې بنې، لکۍ او پر هر ژلۍ بدن دی! په ژوند غواړم چې بنې وتلی او لکۍ پرېکړی دې د ځان په څېر وگورم او سخته مې درباندي وشي.

کله چې کونگانو د ده زگېروۍ او خبرې واورېدلې نو د نامه او د دې مصیبت د سبب پوښتنه يې ترې وکړله. نو ورته يې وويل:

– زه برگ کارغه او د کارغانو د پاچا وزیر یم، ما غوښتل چې نصيحت ورته وکړم خو زما يې ونه منله او په دې ډول او حال يې کړم چې په خپله مې گورۍ نور نو د خپل لښکر سره کوم پلو وتښتېده، نه پوهېږم چې کوم پلو به تښتېدلي وي.

کونگانو له ځان سره يوږ او خپل پاچا يې د ده له کیسو څخه چې ترې اورېدلې يې وې خبر کړ، پاچا ترې بیا هغه کیسه وغوښته او کارغه ورته وويل:

– ښاغلی پاچا، دا خبره کول مې نور هم درد زیاتوي خو ته وعده راکړه چې زما کسات ترې واخلي چې پر ما خبرې کول اسان شي.

کله چې پاچا د ده زگېروۍ او دردونه وليدل، نو ورباندې وغولېده او زړه يې پرې وسو او ويې ويل:

- ای بې وزلیه! زما درسره کلکه وعده ده چې ستا پوره کسات به ستا له دښمن څخه درته واخلم خو ته خپله کیسه وکړه.

نو کارغه وویل:

- زما کیسه د نورو هغه بې وزلانو د کیسو غوندې ده چې د ظالمانو پاچاهانو په لاس کېوتلي وي. ما د کارغانو پاچا ته وویل چې تاسې سره سوله وکړي او څه چې ستا خوښه وي هغومره جزیه او خراج تاسې ته درکړي ځکه چې زه پوهېدم چې موږ تاسې سره جنگ نه شو کولای. د دې پر ځای چې زما خبره او نصیحت یې نغوړلی وای هغه څه یې راباندې وکړل چې ته یې په خپلو سترگو گورې.

د کونگانو پاچا له خپلو وزیرانو څخه پوښتنه وکړه چې ددې کارغه سره څه وکړي نو لومړي وزیر وویل:

- د چا چې لاس په دښمن ورسېږي او بیا یې له خپله لاسه خوشي کړي پرته له ندامت، پښېمانۍ او لاس مړلو نور څه په لاس نه ورځي او دا کارغه هم زموږ یو ټگمار او چلي دښمن دی ښه داده چې پر وژلو یې تلوار وشي تر څو چې دده د چلونو او ټگماریو په دام کې ونه نښلو.

دوهم وزیر وویل:

- نه نه د بې وزلانو وژل بده نتیجه لري. او ده خو بیا تاسو ته پناه راوړې ده له تاسو نه حمایت او ساتنه غواړي. دی د اکرام او امن وړ دی.

درېیم وزیر وویل:

- ښه داده چې ژوندی یې پرېږدئ او د خپل پاچا سره د ده له عداوت او دښمنۍ څخه گټه واخلي ځکه چې دی د خپل جنس په هغه څه پوهېږي چې موږ پرې نه پوهېږو او کولای شي چې موږ ته ډېر خدمتونه وکړي. بله داده چې هوښیار چې خپل دښمنان سره په جنگ او دښمنۍ وگوري نو ورباندې خوښي کوي ځکه چې

دوي سره په خپل منځ کې په غم او بده ورځ ککړوي يو بل سره خوري نو کېدای شي چې له دواړو څخه خلاص شي. لکه هغه لمانځی (زاهد) چې له غله او شيطان دواړو څخه خلاص شو چې دده په لوتلو کې سره وران شول:

پاچا وويل:

– ته پوره پوه او هوښيار يې، د لمانځي او دښمنانو کيسه موږ ته وکړه گوندې موږ او لومړی وزير ترې گټه واخلو .

درېيم وزير وويل:

– لمانځی يوه غوا وپېرودله او خپل کورته يې راوستله چې په لاره کې يو غله وليده او ويې غوښتل چې په يو چل ترې دا غوا غلا کړي. نو ورپسې شو په دې کې گوري چې يو شيطان هم ورسره روان دی نو ترې پوښتنه يې وکړه چې:

– شيطانه ته دلته څه کوي؟

شيطان ورته وويل:

– غله ته څه کوي؟

غله وويل:

– زه غواړم چې ويده شو چې دا غوا ترې غلا کړم.

شيطان وويل:

– دا سړی ډېر عبادت کوي په عبادت کې موږ ته تل ښکتنځلې کوي. د ده دې ښکتنځلو نه مو بېخي اور واخيست. نو زړه مې دی چې چېرته يې ونيسم او ځان ترې خلاص کړم.

غله وويل:

– چې داسې ده نو راځه دواړه زه او ته ملگري يو. ته دې خپل کار وکړه او زه

به خپل.

شیطان ځواب ورکړ:

— هو! رښتیا ملګري یو زه خوشالېږم چې په انسانانو کې غله، داړه مار، قاتلان ډېر پیدا شي. ځکه چې دوی موږ سره په ځمکه کې د شر او فساد خپرولو کې مرسته کوي.

شپه راغله او لمانځی له لمانځه وروسته په درانه خوب ویده شو. نو غل او شیطان یې سرته ودرېدل چې هر یو خپل کار وکړي. غله شیطان ته وویل:

— ته یې لږ وروسته ووژنه چې زه لومړی غوا غلا کړم. ځکه زه ډارېږم که ته یې لومړی وژنې هسې نه چې پوه شي او له ما نه غوا پاتې شي. شیطان وویل:

— نه. نه زه نور نه گورم ځکه که تا غوا غلا کړه نو گوندې آواز واوري او را وینې شي بیا پرې زما وسه نه کېږي. ته لږ وار وکړه چې زه یې ووژنم بیا ته غوا غلا کړه.

ددوی مجادله او شخړه سره توده شوه او زور یې وموند نو غله چیغه کړه: — ای لمانځي، پاڅه! شیطان غواړي چې ودې وژني! شیطان چیغه کړه:

وینې شه غل غواړي چې غوا دې غلا کړي. لمانځی او ملګرو یې د دوی غږونه واورېدل او له خوبه را وینې شول او دښمنان یې وټنټېدل. نو که ددوی په منځ کې اختلاف نه وای پیدا شوی د لمانځی کار وران و.

کله چې پاچا دا کیسه واورېدله نو ویې ویل:

- ښه دې وویل ای پوهه وزیره اونښه متل دې راوړ، دا کارغه واخلئ او ښه یې وساتئ کېدای شي چې گټه ترې واخلو او له پوهې خو به یې استفاده وکړو.

کارغه ژوندی پاتې شو، د کونگانو او ددوی د پاچا مینه یې له ځان سره پیدا کړه د نورو کارغانو له نوو، نوو خبرو نه به یې پاچا خبراوه تر څو چې پاچا ورباندې کلک زړه وتاړه او خپل سلاکار یې وټاکه. هېڅ شی ترې پټ نه و.

ده کتل تر څو چې ښې یې را وټوکېدې او په الوتلو یې وس ورسېده نو په یوه ډېره شنه ورځ چې د کونگانو نظر او څار په کې نه لگېده والوته او خپلو کارغانو سره ملگری شو.

د کارغانو پاچا ورته هر کلی ووايه او ورته یې وویل:

- ای مخلصه او پاک زړی او پوهه وزیره څه خبر دې راوړی دی؟

نو وزیر ځواب ورکړ:

- ښه خبر مې راوړی دی. کونگان په یوه غار کې استوگنه لري چې په مخکې یې وچ خس او لرگي پراته دي اوس به نو څه سکروتې واخلو او په دې خسو او لرگیو به یې ورواچوو او په خپلو وزرو به ورته پکی ووهو تر څو چې بل شي.

نو څوک چې له کونگانو څخه راووځي هغه به سوزي او څوک چې په غار کې پاتې شي هغه به په لوگي مړه شي.

دابشليم وویل:

- هوښیارانو او پوهانو رښتیا ویلي دي چې څوک چې د دښمن په بې وزلی او عاجزی وغولېده نو هغه کانه به پرې وشي لکه پر کونگانو چې د کارغانو له لاسه وشوله.

بیزی او شمشتی

د ایشلیم پاچا بیدپای فیلسوف ته وویل:

د هغه سړي مثال راته بیان کړه چې د یو شي پیدا کولو پسې ډېره هڅه کوي او چې له ډېر رېر او کړاو وروسته په لاس ورشي نو بیا یې د خپلې بې پروایې او بې اعتنائې له کبله له لاسه ووځي، او ټینگولای یې نه شي.

نو بیدپای ورته وویل:

– د شي پیدا کول اسان دي خو ساتل یې ډېر گران دي. خلک د شي په پیدا کولو پوهېږي خو د ساتلو په چل یې بیا سر نه خلاصېږي. نو څوک چې څه پیدا کولای شي او ساتلای یې نشي د هغه مثال د کیشپ غوندې دی چې د بیزی دوستي او ملګري یې په برخه شوه او خوشې په خوشې او په خپله بې عقلۍ یې ترې بېرته ولاړه.

پاچا وویل د کیشپ کیسه څرنگه وه؟

بیدپای ځواب ورکړ:

– یو بیزی و چې پر نورو بیزوگانو یې ډېر کلونه پاچاهي وکړه، بیا زور شو او له زوره ولوېده نو کله یې چې له ضعف څخه تر بوران خبر شول او پوه شول چې اوس

یې نو له لاسه څه نه دي پوره پسې را پاڅېدل ، له ملک نه یې وشاړه او زلمی تربره یې ځای ونيوه.

د زاړه بیزی پلوي هېچا ونه کړه او ټول د زلمی بیزی پر خواشول. کله چې یې دا حال ولیده چې څوک پرې پښه هم نه را کاري نو په غوسه شو ، په زړه کې یې وویل:

– هغه وزیران، منصب داران او مشران څه شول چې ځانونه به یې راته دوستان ښکاره کول او زما په سر له خپلو سرونو هم تېر وو؟ اوس یې له مانه تمه وشکېدله ، زه یې په ځای پرېښودم او له دښمن سره مې یو لاس شول.

نو خوایې بده شوله ، له خپله وطنه ولاړ او د بحر ساحل ته ورغی. هلته یې د یو اینځر په ونه کې ځای ونيوه ، انځر به یې خوړل او اوبه به یې څښلې په خوښۍ به یې ژوند تېراوه او زړه به یې له پاچاهۍ او وطن څخه صبراوه.

ده اینځر خوړل چې یو ځل ترې یوه دانه اینځر ولوېده او په اوبو کې ترې یو موزیکي ښکلی آواز راواوته دا آوازې یې خوښ شو ، بله دانه یې ورگوزار کړه نو له دې هم همغسې ښکلی آواز را جگ شو خوند یې ورکړ ، د اینځر دانه به یې اوبو ته ور اچوله او آواز ته به یې غوړ نیوه.

په اوبو کې یو کیشپ و کله به چې بیزی د اینځر دانه ورواچوله ده به پرې ورتوپ کړ او دانه به یې له ستوني تېره کړه. چې کیشپ دا کار مکرر ولیده نو خیال یې وکړ چې گوندې دا اینځر ما ته را اچوي خوشاله شو او پر ځان یې لازمه کړه چې بیزی ته تشکر وکړي.

راغی او ونې لاندې یې له اوبو څخه سر را پورته کړ ، بیزی ته یې وویل باداره ډېر تشکر څه خواړه اینځر دي او تا څه ښه مهرباني پر ما وکړه. زموږ کیشپانو

(شمشتیو) اینځر ډېر خوښ دي خو داسې څوک نه مومو چې موږ ته یې راکړي. نو زه له تا ډېر تشکر کوم.

بیزی هم له یواځې والي څخه ستړی شوی و او هيله مند و چې یو څوک پیدا شي چې د ده ساعت ورسره تېر شي. کله یې چې کیشپ ولیده چې ده ته تشکر کوي او خیال کوي چې گوندې بیزی اینځر ده ته ور اچولی نو بیزی ورته وویل:

— ای د شمشتیو مشره، دا څه د تشکر ځای دی او ما تا سره څه کړي، خو یوه یا دوه دانې اینځر به مې دراجولي وي. پر ما ښه ولگېدل نو ومې ویل چې ته یې هم خوند وگورې، دا څو دانې اینځر مې درواچول. خلک وايي په هغه انسان کې خیر نشته چې هر څه مومي او یواځې یې له خپل ستوني تېروي او بل چا ته یې پام نه وي. ستا چې دومره اینځر خوښ دي نو څه چې په دې ونه کې دي زما او ستا سره نیم دي، نه غواړم چې زه یې یوازې ځانته وخورم.

کیشپ بیا ورته تشکر وکړ، د ده د سخا او کرم شاباسی یې ووايه او د ده خبرې یې خوښې شولې. یو ډبل ملگري شول او ډېرې شپې ورځې یې سره تېرې کړې. کیشپ یوه ښځه درلوده. کله چې د ده پردیسي اوږده شو ورپسې خپه شوله. هغه ډارېده چې هسې نه چې په کوم رېږ او کړاو نه وي اوښتی نو یوه ورځ یې یوې گاوندۍ ته د خپل مېړه له ځنډېدو نه شکایت وکړ.

گاوندۍ یې ورته وویل:

— ته خو ډېره ښه ښځه یې، مېړه دې ځان ته خپله مشغولتیا پیدا کړې ده او ته ورپسې خپه یې.

— گرانې خورې داته څه وایې؟ زما مېړه بله شمشتې کړې ده؟ کاشکې چې د دې خبرې له اورېدلو څخه پخوا مړه وای. نه. نه. کاشکې همدې مړ وای چې زه یې پرېښودلم او بل ځای یې ځان ته ځای پیدا کړ. ما ورسره د خپل وس سره سم هر څه

ښه وکړل له ځان نه مې دې پورته گانه او ده زه هېره کړم بله شمشتی یې غوره کړله! کاشکې چې دا شمشتی مې پېژندای او ځای مې یې لیدلی وای چې سره مې څیرې کړې وای ، دې څرنگه زما مېړه له مانه نیولی دی.

کله یې چې گاونډۍ په دې حالت په قهر او غضب ولیده نو ویې خندل او ورته یې وویل:

– خورې مه خپه کېږه مېړه دې کومه شمشتی نه ده کړې، بلکې د یو بیزي سره یې ملگرتیا اچولې ده هغه ورته خوراک ورکوي او سره خوشاله خپل ژوند تېروي او ته یې هېره کړې یې.

دې وویل:

– اوس نو څه وکړم چې خپل مېړه بېرته په لاس راشي.

گاونډۍ یې وویل:

– تر څو دې چې بیزي وژلی نه وي تر هغې پورې خپل مېړه په لاس نه درځي.

دې وویل:

– څرنگه یوه بې وزلې شمشتی کولای شي چې قوي بیزي ووژني؟

گاونډۍ یې وویل:

– په چلونو بې وزلان او ضعیفان کولای شي چې پر قويانو او زورورو برلاسي شي؟ چې کیشپ درته راغی نو ځان ورته ناروغه کړه. چې درنه یې د مرض پوښتنه وکړه نو ورته ووايه: ماته ډاکټرانو د بیزي زړه ښودلی دی. نو دی به هم بیزي ته چل جوړ کړي او وبه یې وژني. زړه به یې درته راوړي. په همدې چل به د خپلو هیلو په لاسته راوړلو باندې بريالی شې او مېړه به دې بېرته خپل شي.

شپې ورځې تېرې شولې، د کیشپ خپله ښځه او کور یاد شول نو له خپل ملګري څخه یې اجازه وغوښته او کورته راغی. گوري چې ښځه یې ناروغه ده او خوزېدلای نه شي خپه شو او د مرض د سبب پوښتنه یې ترې وکړله.

ګاونډۍ ځواب ورکړ: له کومه وخته چې ته له کوره وتلی یې ښځه بې وزله دې مریضه ده، موږ هم د دې په علاج کې ډېر زیار ووېست خو ښه نشوله. د ډاکټرانو مشر وویل چې بې د بیزي له زړه نه په بل څه نه ښه کېږي او همدا یې دوا ده. کیشپ چې دا خبره واورېدله ویې ویل:

– څرنگه به نو د بیزي زړه پیدا کړو، حال دا چې موږ په اوبو کې اوسېږو او بیزوګان پر وچه او ځنګلونو کې. موږ هغه ځای ته نشو ورتللای په کوم ځای کې چې بیزوګان سکونت لري؟

ده لا خپله خبره نه وه تمامه کړې چې ښځې یې ځان ورپېداوه و ورته یې ځان په ځنګدن وښوده. کیشپ چې دا منظره ولیده نو ورباندې وغولېده او ګاونډۍ ته یې وویل:

– را یاد شول زما خو یو بیزي ملګری دی ورته شم، چل به ورته جوړ کړم ګونډې په دې چل بریالی شم.

نو ګاونډۍ او خپله ښځه یې په ځای پرېښوده او د بحر غاړې ته ورغی کله چې بیزي خپل ملګری ولیده ډېر خوښ شو او ښه هر کلی یې ورته ووايه او بیا یې ورته وویل:

– وروره! چېرته وې ډېره موده وشوه چې له مانه غایب وې لکه چې ساعت دې د خپلې ښځې سره تېر و څرنگه ایسار شوی وې خیر خو و؟ کیشپ ورته وویل:

- تا خو ماسره ډېر ښه وکړل او شپې ورځې مې درسره ښې تېرې شولې نو درنه ډېر شرمېدلې ځکه چې ستا احترام مې ونه شو کړلای. اوس غواړم چې ماسره ولاړ شې او زه ستا په خدمت په خپل کور کې مشرف شم.

له دې ځای سره نږدې زه په یوه جزیره کې استوگنه کوم چې ډېرې خوږې خوږې مېوې او ښه ښه څیزونه په کې شته نو راتلونکې زما په شا را سپور شه چې څو. زه به هم خوښ شم او کورنۍ به مې هم ستا په لیدو خوشاله شي. نو بیزي خو لا پخوا دده په ښه خوی او ښه خلق مین و د ده په خبرو وغولېده، د واره یې په شا سپور شو او کیشپ په لامبو سر شو.

کیشپ لا لامبو وهل چې خپلې ټگۍ او د بیزي ښو ته په فکر کې ولاړ نو له ځانه وشمېده او سر یې ټیټ کړ.

بیزي ورته وویل:

- داسې غمجن غوندې ښکاري او سر دې ځوړند اچولی دی دا ولې؟

کیشپ ځواب ورکړ:

- را یاد شول چې ښځه مې ناروغه ده او ددې د مرض له کبله ستا وړ خدمت او قدر نشم کولای نو ځکه په چرت کې شوم.

بیزي وویل:

- ته فکر مه خرابوه زما خپل کور دی په ملگری کې دا خبرې نشته چې دا مې

ونه خوړل او دا مې ونه څکل، چې څه تیار وي هغه د یار وي، ماته همدا ستا دوستي او ملگري هر څه دي.

کیشپ ځواب ورکړ:

– ملگریه، رښتیا او حقه خبره دې وکړه ځکه چې دوست ته د دوست لږ شی
ډېر او وور یې ورته لوی ښکاري نو رښتیا داده چې ستا خپل کور دی او ته خپل کور
ته ځې.

کیشپ بیا په لامبو پیل وکړ او چې بیا یې خپله تګي او دده صداقت را یاد کړ
او فکر یې شو نو لامبو یې بس کړه او فکر یې گډوډ شو.

بیزی چې دی په دې حال ولیده نو په زړه کې یې وویل:

– د کیشپ درېدل خو بې څه نه دې او داسې مالومېږي لکه چې چورت یې
ماته وړان دی ځکه چې زړونه خو په یو حال نه دي، هوښیار باید له خپله ځانه بې
پروا نشي او زړه جمع نشي تر څو چې په خپله زړه جمعۍ په بلا ککړ نشي.

نو بیا یې کیشپ ته وکتل او وویې ویل:

– بیا ولې په چورت کې شوې او فکر کوې؟

کیشپ ځواب ورکړ:

– زه خو ځکه خپه یم چې د خپلې ښځې د ناروغتیا له کبله به ستا قدر او
احترام ونه شم کړای او ستا د حق د اداکولو له عهدې څخه به پوره ونه وځم.

نو بیزی وویل:

– گرانه ملگریه خپه کېږه مه ځکه چې خپګان څه فایده نه لري، د ښځې په
علاج او دوا کې دې باید فکر وکړې زه تیار یم چې هر رنگه مرسته درسره وکړم
پوهانو ویلي دي: مال باید په څلورو ځایونو کې ولګول شي په ملګری کې په احتیاج
کې پر عیال او ښځه.

نو کیشپ چې دا خبره واورېدله ویې ویل:

– ښه دې وویل ډاکټرانو زما د ښځې د علاج له پاره د بیزی زړه ښوولی دی او
ویلي یې دي چې بې له دې یې بله چاره نشته.

نو بیزي په زړه کې وویل:

- لکه چې په غم ککړ شوم او تمې مرگ ته روان کړم. رښتیا یې ویلي دي چې قانع ښه ژوند لري او تمه کوونکی او توسن درست عمر په رېرونو او کړاوونو کې نښتی وي.

- بیا یې کیشپ ته وویل:

- اوس نو ستا خدمت پر ما واجب دی، او دا دوا خو بیخي ډېره اسانه ده زما خپل زړه شته نو نوره څه پروا ده خو خبره داده چې زه دې نو ولې اول نه خبرولم چې زړه مو له ځان سره راوړی وای. ځکه چې موږ بیزوگان چې له کوره د دوستانو لیدلو کتلو ته څو نو زړه په کور کې پرېږدو د دې له پاره چې هسې نه چې د دوست په کاله کې مو کوم شې چې هغه د دوست سره ور وي خوښ نه شي. او بیا مو پسې زړه خوږیږي نو راځه چې بهرته ولاړ شو او زما زړه بهرته را واخلو او په خوښۍ کورته راشو.

کیشپ خوشاله شو او په زړه کې یې وویل:

- ښه دی چې بې چل او ټگۍ مې کار وشو.

بیزي یې بهرته خپلې ونې ته را وگرزاه.

ساحل ته لا نه وو راغلي چې د کیشپ له شانه یې توپ کړ او پر ونه ور وخاته ،

قرار په کې کېناسته.

چې ایسار شو کیشپ ورغږ کړ:

- ملگریه، زړه دې راواخله چې څو ځکه چې ښځه مې ډېره سخته ده، مري.

نو بیزي وخنډل او ورته یې وویل:

- ته پر ما د هغه خره گومان کوی چې سورلندي غولولی و او بیا یې وویل چې

خرنه زړه درلود او نه غوړونه.

کیشپ وپوښتل چې څرنګه یې غولولی و.

بیزی وویل:

- یو زمری نژدې اوبو سره په یو ځنگل کې اوسېده او په همدې ځنگله کې به یې حیوانات ښکار کول او خپله اړه به یې پرې پوره کوله خو بالاخره زوړ شو او له کاره ولوېده نو وړی شو او جرب مرض ورباندې له خوارۍ نه ولگېده. نور خوځېدلای هم نه شو. په ځنگله کې نژدې زمري ته یو سورلندی اوسېده او چې له زمري نه به څه پاتې کېدل ده به خوړل، نو زمري چې ضعیف شو او له کاره ولوېده د سورلندي حال هم خراب شو. نو سورلندی زمري ته راغی او ورته یې وویل:

- ای د ځناورو پاچا پر تا څه وشول چې له ښکاره ولوېدلی؟

زمري وویل:

- دغه جرب مرض چې ته یې په خپله گوري زه په دې حال کړم چې اوس مې ښکار هم له لاسه نه کېږي.

سورلندي ورته وویل:

اوس به درته د ډاکتر پوښتنه کوم ځکه چې ته نه یې نو نور ژوند بې خونده کېږي او څه فایده په کې نشته.

زمري ځواب ورکړ:

- ډاکترانو راته ویلي دي چې ستا مرض ته د خره زړه او غوږونه ښه دي.

سورلندي وویل:

- اوس نو ستا دوا او علاج اسان دي د ځنگله په هغه بله خوا کلي کې د رنګریز خر دی چې کالي ورباندې وړي. او لږ ساعت وروسته به یې درته راولم.

سورلندی ولاړ او پر خره باندې یې سلام واچاوه او ورته یې وویل:

- ملګریه ولې داسې خوار او ډنګر ښکاري، لکه چې دا ډېره موده دې هېڅ نه

دي خوړلي.

خړه ځواب ورکړ:

– څرنگه به نه خوارېږم، خاوند مې نه په آرام پرېږدي او نه خوراک راکوي!

سورلنډي ورته وويل:

– نو ځمکه خو لويه ده ولې ورسره اوسېږې څه ترې په خپله مخه؟

خړه وويل:

– تېښته مې هم څه فايده نه کوي، ځکه چې هر چېرته چې ځم په انسان اورم

او چې څه مې دا خاوند را باندې کوي هغه يې هم را باندې کوي نو د غلامۍ نه پرته بله هيله نه لرم.

سورلنډي وويل:

– وروره ښه دې وويل دا انسان پر موږ ټولو هېواناتو ظلم کوي خپل کارونه را

باندې کوي او بيا زموږ هغه حق چې خوراک او څښاک دی هم نه راکوي خو زه به درته يو ښه شين ځای دروښاييم چې لويه ورشو او ډېر وابښه لري او له دغو ظالمو انسانانو څخه هلته هېڅوک نه پېښېږي. نور خړه هم هلته شته چې ډېر تيار، چاغ او د ښه زور او قوت خاوندان دي.

خړه وويل:

– ډېر تشکر وروره! راځه چې څو زه دلته نور له لوږې مړ شوم.

نو سورلنډی او خړ ولاړل. په ځنگل کې د زمري ځای ته ورسېدل نو

سورلنډي خړ پرېښوده او زمري ته ورغی او د خړه په راوستلو يې خبر کړ.

زمری له خپله غاره راوواټه، غوښتل يې چې پر خړه ورتوپ کړي خو له دې

کبله چې ډنگر او خوار و په خړه يې زور ونه رسېده او خړ وتېښتېده.

کله چې سورلنډي وليدل چې پر خړه د زمري وسه ونه شوله نو ورته يې وويل:

ای د هېواناتو او ځناورو باداره! تر دې اندازې کمزوری شوی يې؟

نو زمري خجل شو ، سورلندي ته يې وويل:

که بيا دې راووست نو رانه هېڅ خلاصېدلی نه شي.

سورلندي بيا خړه پسې ولاړ او ځان يې ورورساوه او ورته يې وويل:

– ملګريه ولې را وتښتېدلې؟ يوه خړه ته وليدلې ستا د هرکلي او پېژندګلوی له

پاره درته راوواته چې نورو خړو ته دې ورولي.

خړه هم پخوا کله زمري نه و ليدلې، د سورلندي په خبره يې باور وکړ او بيا

ورسره د زمري ځای ته راغی.

سورلندي ترې مخکې شو او زمري ته ورغی ، ورته يې وويل:

– پام کوه چې بيا درنه ولاړ نشي ځکه چې ما داخل بيا وغولاوله که دا ځلې

خلاص شو نو بيا مو پرې وسه نه کېږي.

زمري د سورلندي په خبرو زړور شو او پر خړه يې ورتوپ کړ او ښکار يې کړ نو

بيا يې سورلندي ته وويل:

ته ورګوره ته چې زه غسل ورته وکړم، ځکه چې طبيبانو ماته ويلي دي چې

ځان دې نه وي پاک کړی نو لاس مه وروړاندې کوه. زړه او غوږونه به يې زه وخورم

او نور دې ستا وي.

کله چې زمري لمبا ته ولاړ نو سورلندي د ټول خړه خوړلو ته بدې ووهلې.

غوږونه او زړه يې وخواره او قرار کېناسته.

زمري بېرته راغی ګوري چې زړه او غوږونه يې نشته نو سورلندي ته يې وويل

چې زړه او غوږونه يې څه شول.

سورلندي وويل:

که زړه او غوږونه يې وای نو چې يو ځل وتښتېده او خلاص شو ولې به بيا

بېرته راته او غولېده به؟

کله چې بيزي کيسه تمامه کړه نو کيشپ ته يې وويل:

- اوس پوه شوې؟ زه نو د خر غوندې نه يم چې بيا وغولېږم. تا خو پر ما چل وکړ او ودې غولولم خو زما چل او حيله دې هم وليده چې څرنگه مې درنه ځان خلاص کړ.

کيشپ په درد او افسوس ځواب ورکړ:

- رښتيا دې وويل خو زه په خپل جرم او گناه او ملامتيا او اعراف او اقرار کوم ، له تانه عفو غواړم او هيله کوم چې ماسره به همغسې دوستي وکړي لکه څرنگه چې وه او چې څرنگه دې خوښه وي هغسې مې په ادب کړی ځکه هوښيار چې گناه وکړي نو له ډب نه يې بيانه شرمېږي. لکه چې وايي چې چېرته ډب نه وي هلته ادب نه وي.

بيزي ورته په مسخره وکتل او ورته يې وويل:

- له ورځه تېرو اوبو پسې بيا يوم مه کړنگوه او په مخه ځه!

کله چې بيدپای دا کيسه پای ته ورسوله نو دابشليم پاچا ورته وويل:
رښتيا دې وويل: چې د يو شي موندل اسان دي او ساتل يې گران دي.

پردېسي او زرگر

دابشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

کله کله سړی د هغه چا سره ښه وکړي چې وړ يې نه وي او بيا ورنه د تشکر په تمه او انتظار وي.

بيدپای وويل: څوک چې د هغه چا سره ښه وکړي چې د ښو وړ نه وي نو بيا دې يې د تشکر او ښه بدل په تمه کېږي نه.

خلک مختلف طبيعته لري څوک ښه او څوک بد دي چې ښه ورباندې نه مالومېږي او د هغه چا قدر نه پېژني چې ښه يې ورسره کړي او دا ډول خلک له هغه حيواناتو څخه ډېر کم او ناوړه دي چې ښه ورباندې مالوم وي.

نو ښه داده چې اول سړی د ښو وړ سړی وگوري خپل وي که پردی او بيا ورسره ښه وکړي. ځکه چې کله له خپل ورور نه پردی هم ښه وي او د ښو قدر پېژني.

او انسان بايد پخوا له اختلاط څخه خلک وازمېي چې بيا په خپلو ښو پېښمانه نه شي او که نه نو هغه به ورته ورسېږي چې پردېسي ته له زرگر نه رسېږي وو.

دابشليم وويل: پردېسي ته له زرگر څخه څه رسېږي و؟!

بيدپای وويل:

یو پردیسي په یوه لاره روان و. گرمي وه ستړی او تړی شو نو ویې غوښتل چې چېرته کوم کوهی وگوري چې خپله تنده ماته کړي.

وروسته له ډېر مشقت څخه یې یو کوهی پیدا کړ چې لږې اوبه یې درلودې او یو سړی، یو مار، یو بیزي او یو ځناور یې په کې بیا مونده.

نو چې پردېسي دا سړی ددې ضرري او وحشتناکو حیواناتو سره ولیده زړه یې ورباندې خوږ شو او دده د ژغورلو په چاره پسې ولوېده ولاړه چېرته یې زړې لتې، پارې پیدا کړې پری یې ترې تاو کړ او کوهي ته یې ورواچاوه چې سړی را وباسي خو بیزي پرې ورخیز کړ او پري پورې ونښته چې بیا یې ورواچاوه مار ورپورې ځوړند شو نو پردیسي په زړه کې وویل: بدې برخې! ما خو ددې له پاره زیار نه دی ایستلی چې خپل دښمنان پرې را جگ کړم که پوهېدلای چې لومړی دوی راخیږي نو دومره ربر به مې نه و گاللی، بیا یې درېیم ځلې پری کوهي ته ورکښته کړ دا ځلې ځناور ورپورې ونښته او را وواته. په دې وار نو پردېسي بېخي حیران او پښېمانه شو کله چې دا درې واړه د کوهي په غاړه را جمع شول نو له پردېسي څخه یې تشکر او د ښو مننه وکړه او ورته یې وویل ته به اوس غواړې چې دا سړی هم را وباسې خو موږ درته نصیحت کوو چې پرېږده چې په کوهي کې له لوږې مړ شي ځکه دی د ښو کولو وړ نه دی او هېڅ ښه به ترې بې له بدو ونه گوري. دا پرېږده او په خپله مخه ځه.

خو پردېسي د نرم زړه خاوند و چا سره د خپلو ښو د بدل په تمه نه و نو دوی ته یې وویل:

– څرنگه به یو انسان په ربر او کړاو کې گورم او په ژغورلو کې به یې زیار نه باسم؟ هغه څوک چې یو انسان په ربر ککړ وگوري او کولای شي چې ورسره مرسته وکړي او سره له دې هم ورسره کومک نه کوي او له دې غمه یې نه ژغوري نو په دنیا کې د ژوند حق نه لري او نه باید انسان ورته وویل شي.

بيا يې پړۍ ورکښته کړ سړۍ ورپورې ونښته او را جگ يې کړ.
 څلورواړه له پردیسي د تشکر او مننې له پاره را تاو شول تشکر او مننه يې ورنه
 وکړه نو بيزي وويل:

– زما کور د نوادرخت ښار سره نژدې په يوه غره کې دی هيله کوم چې د
 سياحت په وخت کې په خپل راتگ موږ سر لوړي کړې او راشې.
 ځناور وويل:

زه د همدې ښار سره نژدې په يو ځنگل کې سکونت کوم نو کله چې دې د
 بيزي د ليدلو مهرباني وکړه ما هم په خپل ملاقات مشرف کړه.
 مار وويل:

زه د همدې ښار په دېوال کې اوسېږم ما هم وگوره چې ستا په ليدو خوښ شم.
 او سړي وويل: ددې دښمنانو په خوله مه غولېږه دوي د ښو وړ نه دي او دوي
 سره ښه کول څه فايده نه لري نوکه راغلی زه د همدې ښار زرگر یم او ستا هر
 کومک ته تيار یم. هر څه ډېر دي.

بيا سره بېل شول او هر يو په خپله لاره ولاړل.
 کله چې پردېسۍ په ښارونو وگرځېده نو په نوادرخت ښار کې زرگر ملگری
 ورياد شو، له ځان سره يې وويل:

– هوښيار د دوستانو اشنايانو پوښتنه گروېږنه لازمه گڼي او څوک چې د
 دوستانو پوښتنه ونه کړي نو څه خیر په کې نه شته بايد چې زه هم د زرگر پوښتنه
 وکړم.

نوادرخت ښار ته ورروان شو چې د خپل ملگري زيارت وکړي. کله چې ښار ته
 نژدې غره ته ورسېده د بيزي پرې سترگې ولگېدلې ورمندې يې کړې او لاسونه او
 پښې يې د ده ښکل کړل بيا يې خپل کورته بوته او عذر يې ورته کاوه چې د بيزوگانو

کورونه له هر څه تش وي خو ته لږ وگوره چې زه بهرته راشم لږ ساعت تېر شو چې بهرته راغی او خوندورې مېوې يې راوړې او ورته يې په مخکې کېښودلې او ورسره په مرکه لگيا شو نو کله چې پردېسي د بيزي دا قدر او عزت وليده ويې ويل: ما خو دا گومان نه کاوه چې دا حيوان چې د ټولو خلکو په نظر مکرجن او چلي دی، دومره به ښه او احسان پېژندونکی وي.

پردېسي له بېزي نه رخصت شو او هغه ځنگل ته ورنژدې شو چې ځناور په کې و. ځناور پردېسي وليده او ويې پېژانده، ورمنده يې کړله، په پښو کې يې ورته مخ کېښوده او هر کلی يې ورته وکړ بيا يې له لمنې ونيوه او ځنگله ته يې بوت.

چې ځای ته يې ورساوه نو دې يې پرېښوده او دی په خپله ولاړ او د ښار د پاچا لور يې وليدله چې په خپل باغ کې گرځېدله او دېرې گانې او جواهر يې په ځان بار کړي وو چې ډېره بيه يې درلودله نو ورباندې يې خېز کړ او گانې جواهر يې ترې واخستل رايې وړل او پردېسي ته يې په مخکې کېښودل.

پردېسي دا گانې او جواهر واخستل نه پوهېده چې ځناور کومه خوا ولاړ.

پردېسي خپل زرگر ملگري کره ورغی او په زړه کې يې وويل:

ملگری مې ددې شيانو په بيه ښه پوهېږي دا به ورکړم خرڅ به يې کړي نیمې پيسې د ده او نیمې زما.

چې پردېسي دې ښار ته راغی گوري چې ټول خلک حزين او غمجن دي او تورې جامې يې اغوستي دي نو په زړه کې يې وويل:

لکه چې د دې ښار پاچا يا کوم گران ته يې څه پېښه شوې.

د زرگر کور يې ولټاوه تر څو چې بيا يې مونده. کله چې زرگر وليده ښه هر کلی يې ورته وکړ او کور ته يې بوته چای او ډوډۍ يې ورته راوړه. پردېسي له زرگر څخه پوښتنه وکړه چې څه پېښه شوې ده او دا خلک ولې داسې غمجن او حزين دي؟!

زرگر وویل: پر پاچا لویه تکه او غم را لوېدلی دی یواځینی لور یې چې بله نه لري د سیل له پاره باغ ته ولاړه غله ورباندې راغلي دایې وژلې او گانې او جواهر یې ترې تښتولي دي او هېڅوک وربانې خبر شوي هم نه دي نو د پاچا او خلکو د حزن او غم سبب دا دی. د دې خبرې په اورېدلو پردیسي هم ډېر خپه شو.

زرگر ترې بیا د سفر د احوالو او واقعاتو پوښتنې شروع کړې او ده ورته هغه څه وویل چې لیدلي یې وو او پرې تېر شوي وو. تر څو چې د بیزي ښه هر کلی او د ځناور ښه مکافاتو ته خبره ورسېده او ویې ویل: نه پوهېږم چې ځناور دا گانې او جواهر له کومه کړي وو خو ماته یې راکړل او دادی تاته مې راوړل چې ته یې وپلورې او پېسې به یې سره ووېشو. زه د دې په بیه نه پوهېږم او تا ته یې بیه او قدر مالوم دی ځکه چې ستا همدغه کار دی. له جېب نه یې گانې راواپستلې او زرگر ته یې مخ کې کېښودلې. زرگر چې ولیدل نو ورته یې ډېر وکتل او ده ته یې وویل:

– ملگریه ته خو د جوهر او ښیښې فرق نه شې کولی او سره او مس هم نه شې بېلولی دا جواهر او گانې نه دي بلکه د سرو اوبه یې ورکړې چې پوونده (کوچي) خلک ورباندې ځان گاني. او البته چې ځناور به هم د هغه ځنگل سره نژدې په کوم ځای کې موندلي وي، ته یې ورباندې غولولی یې او درکړي یې دي. تا گومان کړی دي چې دا گوندې ډېر قیمتي شی دی.

نور یې له دغو گانو او جواهر څخه په ښکاره مخ واړاوه او پرې یې ښودل خو په زړه کې یې ورته واچوله بیا یې پردیسي ته وکتل او ورته یې وویل: ته د کور خاوند یې څه مېلمه خو نه یې، له مانه په دکان کې څه پاتې شوي هغه پسې ځم او ژر به بېرته راشم. پردېسی یې پرېښود او زرگر ترې ولاړ. لږ وخت لا تېر نه و چې د زرگر کاله ته گڼ شمېر پولیس او لښکریان را سر شول. زرگر هم ورسره و. پردیسی یې ونیوه او په ځنځیرونو یې تړلی د پاچا دربار ته بوت.

کله چې پاچا دی او د خپلې لور گانې او جواهر ولیدل نو ورته یې وویل:
 - خوارشې غله: چې زما لور دې ووژله او گانې او جواهر دې ترې ولوتل او بیا
 غواړې چې زما په ښار کې یې وپلورې؟ که دا امین او صادق زرگر نه وای خو له منځه
 وتلی او تښتېدلی وې.

پرديسي کونښن کاوه چې خپل عذر وروړاندې کړي او حقیقت ووايي خو پاچا
 ورته غوږ ونه نیوه او پولیس ته یې غږ کړل:

- ویې نیسئ، دا مجرم گناهکار او بدبخت چې لور یې زما ووژله او گانې یې
 ترې ولوتلې! بویې ځئ، کلک یې په ځنځیرونو وتړئ، په ښار کې یې کوڅه په کوڅه
 وگرځوئ چې زما د مملکت اوسېدونکي خبر شي او نور غم ونه کړي. ما خپل دښمن
 او جاني ونیوه. چې په کوڅو کې مو وگرځاوه نو بیا یې ووژنئ او د ښار پر دروازو یې
 ځوړند کړئ چې نور خلک یاد ولري او داسې ونه کړي.

پولیسو دی کوڅه په کوڅه وگرځاوه. ده به له خپله بده بخته ژړل او ځان به
 یې ملامتاه او ویل به یې: زه ددې ټولو نادودو وړ یم، او لا زیات هم، ځکه چې ما د
 مار، بیزی او ځناور ورم ونه مانه که ددوی خبره مې منلې وای او دا خسیس او تگمار
 زرگر مې له کوهي څخه نه وای را جگ کړی نو په دې بلا به نه ککړېدلې او په دې
 پردېستوب کې به راباندې د دې ډول بد مرگ او اعدام حکم نه کېده.

دې په همدې ژړا او چیغو سر و چې لښکریانو د مار په مسکن او ځای تېراوه.
 مار د ده اواز وپېژانده له سورې څخه راوواڼه او د ده هرکلي ته یې ورمندې کړې.

نو کله یې چې په ځنځیرونو کې بند ولیده وډارېده چې بیا یې وکتل نو په هر
 څه پوه شو او ورته مالومه شوه چې پاچا یې په وژلو امر کړی دی. چل یې جوړ کړ، په
 منډه ولاړ د پاچا زوی یې سخت وچیچه او پرې یې ښوده چې لټ په لټ اوښته را
 اوښته.

کله چې پاچا له خپله زویه خبر شو نو په سترگو یې توره شپه شوه او پردېس یې هېر شو خلک یې طبيبانو او پاروگرو پسې ولېږل.

پاروگرو تاویزونه خکاگونه او دموڼه وکړل خو څه فایده یې ونه کړله طبيبان یې هم له دوا څخه عاجز شول. ټول ښار د پاچا تر ماڼۍ را تاو و، په انتظار کې و چې څه به کېږي.

د مار یوه پېړۍ ملگری وه چې یو پر بل سره ډېر گران او قدرمن وو او یو د بل په خدمت کې ډېر په اخلاص وو. نو مار پېړۍ ته ورغی او کیسه یې ورته تر سره کړه نو پېړۍ را والوته او د پاچا د زوی په مخکې ودرېدله او ځان یې ورته ښکاره کړ. داسې چې بل چانه لیدله او نه یې ددې آواز اورېده، د پاچا زوی ته یې په ټیټ آواز وویل:

– ستا دوا د هغه بندي په وس کې ده چې ستا پلار یې بې گناه په وژلو امر کړی او متهم کړی یې دی نو که غواړې چې روغ شې پلار ته دې ووايه چې هغه درته راولي او له بنده یې خلاص کړي.

کله چې د پاچا زوی دا خبره واورېدله نو خبرې یې وکړلې او چيغه یې کړه. دی چې مخکې تر دې چې بې هوښه پروت و، پلار یې خوښ شو، په مخکې یې ودرېده او هیله یې ورته پیدا شوه.

زوی یې ورته وویل:

– پلاره! زما علاج د هغه پرديسي بندي په لاس کې دی چې په ظلم دې بندي کړی دی.

نور یې یوه خبره هم ونه کړه او بیا چې شو.

مار بند ته خپل ملگری ته ورغی او د ځان سره یې د خپلو زهرو دوا – د یوې ونې پانې - وروړلې، پوره یې له کیسې څخه خبر کړ چې پېړۍ څه وکړل او ورته یې وویل:

- اوس دې خپل زرگر ملگری ولیده چې څه خیر او امید دې په کې و؟ موږ درته نه وو ویلي چې دا ډېر خبیث او بد ذاته دی ښه نه پېژني د ښو بدل په بدو ورگرځوي؟

نو پردېسي - په داسې حال کې چې خجل او شرمنده وو - ځواب ورکړ -
 گرانه ملگریه ډېر تشکر که زما ښه پر انسان خوشې ولاړل خو تا او ستا ملگرو، بیزو او ځناور کلک ساتلي دي او درباندي مالوم دي.
 مار ورته وویل:

- ته پر ما حق لرې ځکه چې لومړی تا راسره ښه کړي دي او زه پرتا د تشکر کولو حق نه لرم. اوس به پولیس راشي او تا به د پاچا ماني ته بوځي دا پانې درسره واخله او جوش یې کړه د پاچا په زوی یې وڅښوه روغ به شي.
 مار لا خپله خبره تر سره کړې نه وه مشر وزیر سره له نورو مشرانو او لویانو را ورسېده او په گادی کې یې پردېس د پاچا ماني ته سپور بوت.

کله چې پاچا ته ورسېده نو پاچا یې ښه هر کلی وکړ او د زوی دمول یې ترې وغوښتل پردېس وویل: باداره زه په دم او تاویزونو نه پوهېږم او نه ورباندې عیقه او باور لرم چې دا به څه فایده او ګټه لري. بله دوا ده را سره چې د ده شفا او علاج دی. له جیب نه یې پانې را وپستلې، یو لوبی او اوبه یې ترې وغوښتلې پانې یې په اوبو کې وایشولې او د پاچا زوی ته یې ورڅښولې.

د پاچا زوی چې لومړی پیاله وڅښله نو په پښو ودرېده او داسې ښکارېده چې هېڅ ضرر ورته نه وي رسېدلی. خلک او طبیبان او پاروگر ورته هک پک شول.

پاچا خپل زوی په غېږ کې ونیوه. ښکلاوه یې او د خوښۍ اوبښکو یې سترگې ډکې کړې وې، د ډولونو او سورنیو آوازونه پورته شول، سازونه او تماشې بنا شوې او د شاهزادګۍ د مرګ غم په خپله مخه ولاړ.

کله چې پاچا د خپل زوی په روغتیا ډاډه شو نو پردېسي ته یې وویل:

– کیسه څرنگه وه ما پر حقیقت پوه کړه.

نو پردیسي ورته ټوله کیسه وکړه: له کوهي نه د زرگر له را ایستلو د زرگر تر مکر او ټگۍ پورې او بیا د غله په توگه پاچا ته ورسېدل، تر څو چې پاچا ترې خوښ شي اگر که د هغه چا مرگ په کې وي چې ده سره یې ښه کړي وي.

کله چې پاچا دا کیسه واورېدله هک پک شو، د پردیسي ډېر احترام یې وکړ او عذر یې وغوښت او تشکر یې ورته ووايه.

بیا پاچا خپل وزیران را وغوښتل او د زرگر خبیث او پلټ په باره کې یې ورسره مشوره او مرکه وکړه نو یوه وویل:

– ښه داده چې دا ټگمار زرگر په زولنو کې کلک وتړل شي او بیا په کوڅو کې وگرځول شي او ډنډورچي دې دا آواز کوي چې: دا هغه لئیم خسیس او بد ذات سړی دی چې د ښو پر ځای یې بد وکړل. بیا دې ووژل شي او په هغه ځای کې دې په دار شي په کوم ځای کې چې پردېس په دار کېده.

دوهم وزیر وویل:

دا عذاب اسان دی ځکه چې ژر به مړ شي او له عذابو به خلاص شي ده ته باید اوږد عذاب ورکول شي. نو ښه داده چې په کوڅو کې دې وگرځول شي او بیا دې په هغه کوهي کې ورواچول شي چې پردېسي ترې را ایستلی و او پر هغه کوهي باندې دې یوه لویه بنا جوړه شي او ورباندې دې ولیکل شي چې «دلته هغه انسان بندي دی چې د بيزي ځناور او مار څخه هم بد او شري دی، ښو د دې حیواناتو سترگې ونیولې او د ده سترگو ته ښه ونه درېدل او هغه چا سره یې بد وکړل چې ده سره یې ښه کړې وو».

کله چې پاچا دا خبره واورېدله خوښه یې شوله او په یوه اواز یې وویل دا ده جزا
د خاینانو او ټکمارانو.

کله چې بېدپای کیسه تر سره کړه نو ویې ویل: دا د هغه چا مثال دی چې د
ښو کولو ځای نه پېژني.

د اېشليم پاچا وویل: ښه او حقه خبره دې وکړه ای فیلسوفه او حکیمه. انسان
کله کله سره له عقله او پوهې هم بدو ته مخ اړوي او بد کوي تر څو چې له ډېرو تیتو
حېواناتو نه هم ځان تیت او کم ښکاره کړي.

د نوادرخت خلکو به چې هر کله دا کیسه لوستله او یا به یې واورېدله دې کوهي
ته به ورتلل چې په خپلو سترگو د خاینانو او ټکانو جزا وگوري.

سلار، بیلار او ایران دخت

دابشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

- په کومو صفتونو يو پاچا کولای شي چې خپل مملکت وساتي چې ضايع نه

شي؟!

بيدپای وويل: ښه پوښتنه دې وکړه که څوک غواړي چې خپل مملکت وساتي نو ډېرو صفتونو ته اړ دی چې هغو څخه يو شجاعت او زړورتيا، بل کرم، بل مروت او بل حلم دی، خو حلم په دې ټولو صفاتو کې ښه صفت دی او گټه يې ډېره او د مملکت د ټينګولو لوی او مهم عامل دی، ځکه که پاچا حليم او زغمونکی نه وي نو ظلم ډېر کوي او چې ظلم ډېر شي نو مملکت وړانږېږي او له منځه ځي. کله کله پاچا په غضب کېږي او ناوړه امرونه کوي که عملي شي نو ډېر ضررونه لري نو چې حلم او زغم لري بېرته خپل حال ته راځي، خپل امر لغوه کوي او له ظلم او شر نه ځان ژغوري.

دابشليم وويل: په دې خبره يو مثال راوړه چې ښه پوه شم او خبره راته جوته او

ښکاره شي.

بيدپای وويل:

د هند په یو ولایت کې یو پاچا و چې سلار نومېده او یو یې وزیر و چې بیلار نومېده او ډېر ښه او عالم سړی و.

ددې پاچا او برهمنانو په منځ کې خلاف او دښمني پېښه شوې وه، ځکه چې برهمنان له دې کبله چې دینداران وو نو د خلکو ورته ډېره توجه او پام لرنه وه او د دوی به یې ډېر احترام او مننه کوله.

سلار پاچا له دوی نه ډارېده چې پاچاهي به ترې ونیسي نو د دوي د وژلو او ځان خلاصولو فکر یې وکړ. ډېر یې ترې ووژل او ډېر ترې په غرونو او غارونو کې پټ شول او وتښتېدل. پرته له څو تنو نه چې ځان یې ده ته وسپاره او ذلت یې قبول کړ نور ټول وتښتېدل.

شپې، ورځې، میاشتې، کلونه تېر شول او پاچا یواځې د خپل وزیر په مرسته خپل مملکت اداره کوله.

یوه شپه پاچا یو اوږد خوب ولیده او په ډېر ډار له خوبه را بېدار شو. په خوب کې گوري چې په یو لوړ سپین غره باندې دی او په مخکې یې دوه ماهیان پر لکۍ ولاړ دي، دوه بتی یې د شا له خوا را والوتلی او په مخکې یې ولوېدلې، او یو مار له ځمکې څخه راوواته او د پاچا په چپه پښه راخاته. خپل ځان یې په وینو کې لېټ پټ ولیده او یوه د اور ټوټه یې پر سر راولوېدله او یو مرغه له هوا راغی او پر سر یې را ښکته شو او دده سر یې په ټونگه وواهه.

دې خوب ته هک پک پاتې شو او په تعبیر او مانا یې هېڅ پوه نه شو. د برهمنانو زړه دښمني او میرځی یې له یاده وتلې وه. د دوي مشر یې را وغوښته چې د خوب تعبیر ورته ووايي او زړه یې په آرام شي.

نو کله یې چې د برهمنانو مشر او د ده معاونان راوغوښتل او د خپل خوب کیسه یې ورته وکړه. نو دوی سره په خپل منځ کې یو بل ته وکتل بیا مشر برهمن وویل:

- دا خو یو عجیب خوب دی نو موږ ته اووه ورځې مهلت راکړه چې تر څو د دې د تعبیر او تفسیر پسې کتابونه او نجوم وگورو او ښه مانا یې پیدا کړو. نو اجازه یې ترې واخیستله او ولاړل. کله چې یو پټ او گوښه ځای ته ورغلل چې څوک یې په دې ځای کې په س ږ نه خبرېدل نو مشر یې وویل:

- اوس نو د کسات اخستلو ښه موقع په لاس راغله، تاسو خو په خپله پوهېږئ چې دې ظالم له موږ نه دولس زره خلک بې گناه او بې خطا ووژل او که موږ اوس فکر په ځای کړو نو کولای شو چې خپل او د خپلو ملگرو انتقام ترې واخلو. نو ټولو وویل:

- اوس نو څه غواړئ چې څه وکړو؟ ته زموږ مشر یې او ته چې څه وایې موږ یې منو او کوو یې. برهمن وویل:

زه وایم چې ښه یې وډاروو او ورته ووايو چې که زموږ په خوله نه شو نو پاچاهي او هر څه به ترې ولاړ شي. او کله مو چې وډار کړ او د خوب عواقب مو ورته وخیم وښودل، نو ورته به ووايو چې ایران دخت او زامن یې، زلمي او زمري، بیلار وزیر، سپین فیل، تېز اس، تېره توره یې او کباریون حکم موږ ته په گوتو راکړی. که راڅخه پوښته یې وکړه چې څه یې کوئ نو ورته به ووايو:

- وژنو یې او د وینو څخه یې یو ډنډ ډکوو او تا پکې لمبوو، تر څو چې ته هم له خطرې خلاص شې او پاچاهي دې هم په ځای پاتې شي نجوم خو داسې وایې نور

نو ستا خوښه او که دا کار مو وکړ نو بیا پاچا ضعیف کېږي او څه یې له لاسه نه کېږي نو بیا کار اسان دی او له پاچاهۍ څخه به یې وباسو او تخت به یې ونیسو.

وروسته له اوو ورځو څخه براهمه بېرته راغلل چې ځانونه یې ډېر خپه او غمجن ښکاره کول او افسوس یې کاوه، چې پاچا ولیدل چې خپه او غمجن غوندې ښکاري نو لا ډېر وډارېده او د براهمه و مشر ته یې وویل:

– وایه کنه، نجوم او کتابونو زما د خوب په تعبیر کې څه ویلي دي؟

خو د برهمنانو مشر سر ځوړند واچاوه او په ژړا شو او نورو برهمنانو هم په همدې ډول ځان حزین او غمناک ښکاره کاوه.

نو د پاچا نوره ویره او ډار هم زیات شو او ویې ویل:

– زما خو دې نور له ډاره زړه وچاوه څرنگه چوپ او ځوړند سر ناست یې؟ په نجوم کې دې څه ولیدل. ته بې غمه اوسه، زه تا ته امان درکوم خو ووايه چې کیسه څرنگه ده؟

د برهمنانو مشر سر را پورته کړ، سترگې یې د درواغو په اوبښکو ډکې وې ویې ویل:

– ته به له دې خطر او غم نه هلته خلاص شې چې ډېر گران شیان له لاسه ورکړې لکه ایراندخت، ځامن دې زلمی او زمري، سپین فیل، تېز اس، بیلاړ وزیر، توره، او کباریون حکیم.

پاچا چې دا خبره واورېدله نو بې سده پر ځمکه ولویده، برهمنانو سره یو تر بله وکتل او بیا یې دده علاج وکړ تر څو چې په سد شو. د برهمنانو مشر ورته وویل.

– ای باداره جار دې شم، په مملکت کې هر شی له پاچا څخه ځار دی، موږ زموږ اولادونه، وزیران مشران، ښځې، نر، واره، لوي، مال او شتمني ټول له تا قربان دي نو ولې دومره خپه کېږې او غم کوې؟ تاته چې څه مقرر شوي وي له هغه به دې

څوک وژغوري؟ موږ ته نجوم په دې خبره خبر راكړی دغو كسانو ته خو به دا افت ورسېږي خو دايې هم وويل: چې كه صبر او حوصله دې وكړه له دوی نه به ښه عوض او بدل دركړل شي.

سلار پاچا چې دا خبره واورېدله نو ويې ويل:

– تاسو لاړ شئ اوس، او ما پرېږدئ يواځې چې زه هم څه فكر په كې وكړم.
په غم يې ژوند تېراوه چا سره يې خبرې نه كولې نه يې خوراك و او نه څښاك.

بيلاړ وزير چې كله پاچا په دې غم او حزن كې وليده او له پاچا نه په خپله په پوښتنه قادر نه و نو ايران دخت ته ورغی او ورته يې وويل:

– گراني بادارې، له كومه وخته چې زه د پاچا په خدمت كې داخل شوی يم نو بې زما له مشورې او مصلحته يې كوم كار نه كاوه. اوس غمجن مالومېږي او خپه دی، ماته د خپل غم د سبب په باره كې څه نه وايي او رانه پتوي يې. زه گورم چې په دې وختونو كې د برهمنانو سره پټيتونی كوي. وېرېږم چې دا برهمنان يې په كوم غم ككړ نه كړي.

ايران دخت وويل:

– زه ترې خپه يم او نه غواړم چې اوس ورشم.

بيلاړ وويل:

– پاچا په داسې حال دی چې ته بايد له خپل قهر او غضب نه تېره شې او كينه دې پرېږدې ځكه بل څوك خو ورتلاي نه شي او ترې د ده د حزن او غم د سبب پوښتنه نه شي كولی. او ما ترې دا هم اورېدلي چې ويل يې: «كله چې پر ما غم زور وكړي نو چې ايران دخت وگورم نو غم مې ورك شي او خوشاله شم.» نو پاڅه ورشه او د غم د سبب پوښتنه ترې وكړه.

ایران دخت ورغله او د تخت سره یې کښېناستله ورته نرمه نرمه کېده، موسکۍ شوه او ورته یې وویل:

– گرانه ولې دومره په غم او غصه کې یې؟ څه دې اورېدلي دي؟ له کله نه چې برهمنانو سره دې خلوت کړی خپه ښکاري، دا ولې؟
پاچا ځواب ور نه کړ.

ایران دخت ورته په عتاب وویل:

– اوس دومره درته سپکه شوم چې د خپلې پوښتنې د ځواب حق هم نه لرم؟
ښه پوه هغه دی چې د خپل غم د لیرې کولو چاره وکړي نه چې ورته کښېني او په زړه یې تېروي.
پاچا وویل:

– هغه څه چې ته یې له ماڅخه پوښتنې په هغه کې زما ستا او د ټولو دوستانو عزیزانو هلاکت دی. ځکه چې برهمنان وایي چې زه باید تا او نور په زړه پورې دوستان ټول ووژنم، نو بیا به زما په ژوند کې څه خوند وي؟ اوس وگوره چې زه په حقه په غم او حزن کې یم او که نه؟

ایران دخت چې دا خبره واورېدله نو وډاره شوه خو خپل ډار یې پټ کړ او بیا یې وویل:

– گرانه موږ ټول له تا څخه ځار یو، نو زموږ پر وژلو مه خپه کېږه، زما پر ځای به بله ښه ښځه خدای درکړي خو ووايه چې څه دي؟ او خبره مه پټوه.
پاچا وویل:

– گرانې ته له ماڅخه څه غواړې؟
ایران دخت وویل:

- پر برهمنانو له نن وروسته اعتماد او باور مه کوه او په خپلو کارونو کې ورسره مشوره او مصلحت مه کوه ځکه چې دوي ستا دښمنان دي، دولس زره دې په کې وژلي دي نو ته دا گومان مه کوه چې دوی دې گوندې دښمنان نه دي، دوی په خپلو اسرارو مه خبروه، دوی غواړي چې تا او دوستان دې په قتل ورسوي.

له کباریون نه ولې پوښتنه نه کوې؟ او چې کباریون ستا د خوب له تعبیر څخه عاجز شي نو ته ووايه بل به څوک وي چې دا کار وکړای شي. نو ورشه کباریون ته اود خوب تعبیر ترې وغواړه. کېدای شي چې هغه څه درته ووايي چې ستا خوښي په کې وي.

سلار پاچا کباریون ته ورغی کله چې دده کور ته چې د غره پر سر و ورسېده کباریون یې ښه هر کلی وکړ. بیا نو پاچا خپل خوب او د برهمنانو تعبیر ووايه نو کباریون د دوی دې تفسیر او تعبیر ته هک پک شو او پاچا ته یې هغه څه وویل چې ایران دخت ورته ویلي و ورته یې وویل:

- ددوی دښمني دې هېره شوه او خپل اسرار دې دوی ته وویل: دوی غواړي چې خپل کسات درڅخه واخلي دا خوب دې ډېر خیر دی چې درته به ژر ورسېږي. د وطنونو پاچاهان به درته ښې ښې تحفې او پېشکښونه را واستوي، دوه دانې به ښې مثاله یاقوت وي، یو به سپین فیل وي، یوه به غوڅوونکې توره وي، دوه به داسې اسونه وي چې په نړۍ کې به ساری نه لري، یوه به ښې جوړې ورېښمینه سره جامه وي چې تیاره به رڼوي او یو به د سرو او یاقوتو تاج وي.

او هغه مرغه دې چې لیدلی دی چې ستا پر سر یې تونگې وهلې د هغه تعبیر درته اوس نه وایم، خو دومره پوه شه چې ضرر درته پکې نشته. یوه اونۍ وروسته به درته دا ټول شیان راشي نور نو بې غمه اوسه او چرت مه خرابوه.

لکه کباریون چې ویلي اوه ورځې لا تېرې نه وې چې د وطنونو د پاچاهانو د هدیو او تحفو زیږي را ورسېدل او استازي یې یو د بل پسې راغلل چې استازي به هدیو راوړه د پاچا تعجب به د کباریون علم او حکمت ته زیات شو او خوشاله به شو او و به یې ویل:

– که مې د برهمنانو په خوله عمل کړی وای نو دوستان به مې هم هلاک کړي وای او ورپسې به زه هم هلاک شوی وای نو هوښیار ته په کار دي چې د مخلصو دوستانو سره مشوره وکړي او ددښمنانو له مشورې او مصلحت څخه ځان وژغوري، او ما هم د ایران دخت سره مشوره وکړه او دا دی راته ښه شوه.

بیا پاچا بیلار ته وکتل او ورته یې وویل:

تاج، جامه او هدایا درسره را واخله او حرم ته راځه!

کله چې کورته ورسېدل دا ټول شیان یې ایران دخت ته کېښودل او ورته یې وویل:

گرانې ایران دخت زه خو ستا په مشوره او سلا له بلا خلاص شوم او د ښې ورځې خاوند شوم، نو اوس ته حق لرې چې په دغو شیانو کې هر څه ستا خوښ وي وایې خله.

نو د ایران دخت تاج خوښ شو، پر سر یې کېښود او د پاچا یو ښکلې وینځه وه او جامه یې هغې ته ورکړه چې دا وینځه بزم افروز نومېده او پر پاچا ډېره گرانه وه نو وینځې چې دا جامه واغوستله ډېره پرې ښکلې ښکارېدله نو پاچا ایران دخت ته وویل: چې سهوه دې وکړه که دې جامه خوښه کړې وای درته ښه وه. ایران دخت چې د پاچا خبره واورېدله نو قهر ورغی د بنتوب تاو و د شرابو گیلای یې پورته کړ او پاچا پر سر باندې یې وویشته نو شراب یې پر مخ او جامو را وبهېدل.

پاچا ډېر په قهر شو او بیلار ته یې وویل:

ودې لیدل چې دې ناپوهې څومره سپک را ته وکتل او حال دا چې زه د عالم پاچا یم؟ ویې نیسه او ویې وژنه، او پام کوه چې زما له امر څخه مخالفت ونه کړی. که دې مخالفت وکړ نو جزا دې مرگ دی.

بیلار ایران دخت راوویستله او په زړه کې یې وویل:

پاچا خو ایران دخت ته قهر شو او د دې په وژلو یې راته امر وکړ خو زه یې نه وژنم تر څو چې د پاچا غضب او قهر کښېني نو که بیا هم هغسې په خپل امر ټینگ و نو بیا به یې ووژنم او که پښېمان شوی و نو ایران دخت به بېرته روغه رمټه ورولم. ځکه چې ایران دخت خو د وژلو ښځه نه ده، ښه فکر لري، د پاخه تدبیر خاونده ده، د ښه خوی صاحبه ده که دا مړه شي نو پاچا بیا بله داسې ښځه نه شي پیدا کولای او په خپل ژوند به هم له دې وروسته خوښ نه شي.

وزیر ایران دخت خپل کور ته بوتلله او پټه یې وساتله او د پام لرني امر یې ددې وکړ.

وزیر بیلار څه گړۍ ایسار شو چې د پاچا قهر غلی شوی و نو ورته راغی او ورننوته کله چې پاچا وزیر ولیده نو ایران دخت او د هغې فضل او ښه خوی وریاد شول خو له وزیر څخه یې له شرمه پوښتنه هم نشوای کولای. وزیر د پاچا په زړه پوه شو او ورته یې وویل:

باداره، غواړې چې یوه ښکلې کیسه درته وکړم؟

پاچا وویل:

هو، غواړم چې د ډاډینې کیسې واورم.

نو بیلار وویل:

دوه کوترو، چې یو نر او بله ښځه وه، په یو دېوال کې ځاله جوړه کړه او له غنمو یې ډکه کړه نو نر او ښځې سره سلا وکړه چې تر څو چې پر ځمکه دانې پیدا

کېږي دابه نه خوري څه موده نر چېرته تللی و، اوړی و او دانې وچې شوې او وړې شوې وې لږې ښکارېدلې. چې نر بېرته راغی نو دانې يې له نظره لږې راغلې او ښځې ته يې وويل چې ما او تا خو ويلي وو چې دا دانې به نه خوړو نو دا دې ولې خوړلي دي؟ هغې ورته قسمونه وخورل چې ما نه دي خوړلي او يوه دانه مې هم ترې کنډوه کړې نه ده عذر يې کاوه او ورته يې ژړل خو ده د دې پر قسمونو باور ونه کړ او تر ټونگو لاندې يې ونيوله تر څو چې مړه شوه.

کله چې ژمی راغی او بارانونه شروع شول، دانې لمدې شولې او بېرته هغومره شوې لکه چې وې. نو چې نر دانې وليدلې نو ډېره پېښماني يې وکړه اود خپلې ښځې اخلاص او صداقت ور ياد شو نو خواته يې روغی او ورته يې وويل:

زه بې له تا دانې څه کړم. او چې ته نه يې زما به څه ژوند وي، او بې گناه او خطا مې درباندي ظلم وکړ او ومې وژلې.

بيا يې له خوراک او څښاک نه لاس واخيسته تر څو چې د هغې په خوا کې مړ شو.

پاچا چې دا کيسه واورېدله نو پوه شو چې د وزير مطلب په دې کيسه کې څه دی نو ورته يې وويل:

- ما خو د ايران دخت د قتل امر پر تا وکړ او زه خو په غضب وم نو تا ولې ددې په وژلو تادي وکړه؟

بيلاړ ورته وويل:

- د پاچاهانو امرونه بايد ژر جاري کړلای شي او بله دا چې تا راته وويل چې که زما له امر نه دې مخالفت وکړ نو سر به دې پرېکړم.

پاچا هیله درلوده چې گوندې بیلاړ به دده له امر نه مخالفت کړی وي خو چې د بیلاړ خبره یې واورېدله چې ایران دخت یې وژلی ده نو خپه شو او نژدې و چې له تخت نه پر ځمکه رالوبدلی وای.

کله چې بیلاړ ولیده چې د پاچا حال د ایران دخت پسې ویجاړ دی نو ورته یې وویل:

- زېږی مې درباندي ایران دخت ژوندۍ ده!

پاچا ډېر خوشاله شو او وزیر ته یې وویل:

- زما پر تا عقیده وه چې زما له امر نه به د ایران دخت په وژلو کې مخالفت وکړې ځکه چې ته پوهېدلی چې زه څومره مینه له دې سره لرم او دې چې وکړل هغه هم د بنې له غېرته وو او زما بې احترامی یې په زړه کې نه وه سربېره پردې د دې په فکر او تدبیر د برهمنانو له غدارۍ او تګۍ نه هم خلاص شولو. اوس نو ستا پر ما ډېر حق دی چې ایران دخت دې ژوندۍ ساتلې او د هر ډول احسان او ښو وړ یې. اوس نو مهرباني وکړه او ایران دخت راوله بیلاړ په خوشالۍ ایران دخت ته راغی او ورته یې وویل:

- زېږی مې درباندي پاچا ستا د وژلو په امر پښېمانه شوی دی او عفو یې درته وکړه. نو پاڅه او ښکلې جامې، گانې واغونډه او ورشه د خپلې بې ادبۍ عذر ورته وکړه او خوشاله یې کړه.

ایران دخت دستي پاڅېدله او څه چې وزیر ویلي وو هغه یې وکړل او پاچا ته ورغله ځمکه یې ورته ښکل کړه او ورته یې وویل:

- ما خو ډېره گناه وکړه که دې وژلې وای نو ته خو په حقه وې اوس دې چې وبخښلم او له ناپوهۍ څخه مې تېر شولې نو زه هم وعده درکوم چې بیا به داسې بې ادبي نه کوم.

بيا يې بيلار ته مخ ورواړاوه او ويې ويل:

- د پاچا په اجازه د بيلار تشکر هم کوم چې زه يې ونه وژلم او په خپل علم او پوهه يې د بيا ژوند مېرمن کړم.

پاچا يې عذر قبول کړ او په ژوندانه يې ډېر خوښ شو او بيلار ته يې وويل:

- د ايران دخت له کبله د زړه له کومې تشکر درته وړاندې کوم، ځکه چې تا مړه ژوندۍ کړه. نور زما د هرڅه واک ستا دی.

بيلار وويل:

- ايران دخت دې در پېرزو او در باندې زړه شي او د دې مينه او اخلاص دې روزي شه. زه د تشکر او ثنا وړ نه يم ځکه چې زه خو ستا خادم او مريي يم، او زما کا رهمدا دی چې ته رانه خوښ او راضي اوسې او بس. خو يو شی درنه غواړم، هغه دا چې د غضب په وخت کې به بيا امر نه صادروي چې بيا پرې پښېماني ونه کړی چې بيا به وار تېر وي او څه به په لاس نه درځي.

پاچا وويل:

- دا خو دې ډېره ښه گټوره خبره وکړه او بيا به بې د پوهو دوستانو له جرگې او مرکې د کوم امر په حصه کې امر نه کوم.

بيا نو پاچا د برهمنانو واک بېلار ته ورکړ، بيلار له وطنه وشړل نور پاچا او رعيت سره په ښه ژوند بوخت شول.

که چې دابشليم دا کيسه واورېدله نو ويې ويل:

چې رښتيا دې وويل چې پاچا له نورو څخه زغم او حلم ته ډېره اړه لري.

بيدپای وويل: همدارنگه هر مشر په خپلو کارونو کې حلم او زغم ته اړ دی او چاره نه لري.

شیخ گیدر

دابشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

کله کله پاچا يو چاته په قهر شي او له خپله مجلسه يې وشړي بيا چې ورته مالومه هم شي چې دا سړی پاک او بې گناه دی بيا هم عفو ورته نه کوي او بيا يې په هغه خپله لومړۍ منزله نه مقرروي.

بيدپای چې دا خبره واورېدله نو ويې ويل:

رښتيا دې وويل: پاچاهانو ته گرانه ښکاري چې پر يو کار يې امر وکړ او بيا ترې بېرته رجوع وکړي که څه هم په خطا وي. دوی په دې خطا فکرونو او امرونو هم ځان سره بد کوي هم وطن او هم رعيت سره او د پاچا په نژدیکانو او غټانو کې داسې سړي چې هوښيار او مخلص وي ډېر کم پيدا کېږي نو که کله داسې يو مخلص ته په قهر شو لازمه ده چې ډېر ژر ورته عفو وکړي او ترې تېر شي، او د ده د پوهې په مرسته ډېرې گټې او ښې ځانته واړوي لکه زمري چې د شيخ گيدر له گناه تېر شو او بښنه يې ورته وکړه.

دابشليم پاچا وويل:

د زمري او شيخ گيدر په منځ کې څه پېښه شوې وه؟

بيدپای وويل:

یو گیدر و چې په یو ځنگل کې چې د نویو مرغانو او نورو حیواناتو ښکار په کې
 ډېر و او استوگنه درلودله نور گیدران، سورلندیان او لېوان او وحوش هم په کې وو دا
 گیدر شیخ و او د نورو ځناورو په څېر یې د حیواناتو ښکار نه کاوه نه یې غوښه خوړله
 او نه یې وینه څښله یواځې وابنه او له ونو څخه رالوېدلې مېوې یې خوړلې او بس:
 تل به یې عبادت کاوه او پرته د دوستانو له لیدو د ، د ناروغانو له پوښتنې او
 عیادت بل کار ته نه راواته.

کله چې نورو گیدرانو، سورلندیانو او لېوانو ولیدل چې ده پر ځان د مرغانو او
 حیواناتو غوښه حرامه کړه او نه یې ښکار کوي، نه غواړي چې ظلم وکړي نو ورته
 راغلل او ورته یې وویل:

– ای گیدره ته پر ځان ظلم کوي چې ښکار او غوښې دې پر ځان حرامې
 کړې دي اخر به له لوړې مړ شې دا مرغان او ډېر حیوانات خو خدای زموږ له پاره پیدا
 کړي دي.

شیخ گیدر ځواب ورکړ:

– دا چا ویلي دي چې دا حیوانات زموږ له پاره پیداشوي دي او چا ویلي دي
 چې ددې حیواناتو او مرغانو غوښې موږ او زموږ د اولادو له پاره روا دي؟ نه، داسې نه
 ده، موږ په خپل زور او قوت غولېدلي یو او هر ظلم او تېری مو ځان ته روا گڼلی دی
 او په ناحقه د حیواناتو او مرغانو غوښې خورو.

په داسې حال کې چې دوی ورپورې خندل ورته یې وویل:

– ځان وړی کوي او ښه خوراکونه په ځان حراموي خو سره له دې هم موږ
 سره په ظلم کې شریک یې ځکه چې ته موږ سره یوځای اوسېږي او هغه څه ظلم او
 تېری چې موږ کوو ته یې په خپلو سترگو گوري نو څه چې پر موږ راځي پر تا هم
 راتلونکي دي نو په دنیا وړی او په اخرت کې به په عذاب وي.

دی په خپل عزم ټینگ و او دوی ته یې وویل:

– دا چا ویلي چې زه تاسو سره اوسم نو ستاسو په عذابونو به هم اخته کېږم؟ زه جسمًا تاسو سره یم او په روح ستاسو له ظلمونو او تعداگانو نه بېزاره او بري یم. ستاسو په اعمالو راضي او خوښ نه یم.

نو کله چې دی یې ولیده چې زموږ خبرې پرې اغېزه نه لري نو ورپورې یې وخنډل او ترې ولاړل.

په ځنگل کې یو هوښیار زمری و چې د حیواناتو پاچاهي یې کوله چې ددې شېخ گیدړ له زهد او صلاح څخه خبر شو نو راوړې غوښته ښه نمانځنه یې د ده وکړه او څو ورځې یې له ځان سره پاتې کړ، تر څو چې د ده په ښه والي او سپېڅلتوب او ایماندارۍ یې عقیده راغله نو ورته یې وویل:

– اې گیدړه ته خو پوهېږې چې زه ددې ځنگله پاچا یم او ډېر یاران او مرستیالان لرم چې په ډېره تادی مې هیلې تر سره کوي. خو ما چې ستا خوی او خصلت ته وکتل خوښ مې شولې او غواړم چې ته زما له ډېرو را تېرو نژدیکانو څخه شې او زه غواړم چې پر دوي ټولو دې مشر کړم او مرتبه دې لوړه کړم.

نو شېخ گیدړ ورته ورته په مخکې ودرېده احترام یې وکړ او ویې ویل:

– ډېر تشکر، ښه دې وویل، پاچاهان غواړي چې هغو خلکو سره ناسته ولاړه ولري چې د دوی او مملکت په کې گټه وي او له خپل فکر نه کار واخلي او پاچا او مملکت ته کار وکړي خو که یو انسان ډیر را نژدې کړي چې له کار او عمل سره علاقه نه لري، که څه هم ډېر پوه او هوښیار وي، بیا هم په کې گټه او فایده نه شته. زه چندان د پاچاهۍ په کار نه پوهېږم او په دې هم نه پوهېږم چې پاچا څرنگه له ځان نه خوښ کړم، ډارېږم هسې نه چې داسې کار رانه ولاړ نه شي چې ستا د ملال او خپګان سبب شي. په رعیت کې دې داسې خلک هم شته چې له ما څخه په کار پوه

او د قدرت خاوندان دي او ستا پر هیلو او رغباتو هم عالم دي او دوی ستا د قرب په تمه هم دي ځکه چې ستا قرب ډېره لویه سرلوري ده. نو که ته له دوی نه یو تن خوښ کړې ښه به وي ځکه چې هم به گټه درواړوي او هم به در څخه خوښ شي.

زمرې وویل:

- زیار مه باسه چې له کاره وتښتې اوس رانه هیڅ خلاصېدلای نه شي د پاچا خدمت او کار په هر هوښیار او په هغه چې په رعیت کې وي واجب دی ځکه چې د پاچا کار یواځې د ده نه دی بلکې دا د ټول مملکت او ولس خدمت او کار دی.

شیخ گیدر وویل:

- تا خو مهرباني وکړه خو د پاچا کار دوه ډوله خلک غواړي: فاجر، ظالم، خبیث چې ډېر حاجتونه او تمې لري او زیار باسي چې په هره لار وي خپل مطلب پوره کړي نو چې د پاچا نوکر شي خپلو مطلبونو ته هم رسېږي او په خپله چالاکی او حیلې له ناوړو پېښو ځان هم خلاصولای شي. بل ناپوهه ساده سړی د پاچا کار ته زړه ښه کوي چې وړاندې فکر نه شي کولای او دا ډول سړی ضرور په غم ککړېږي او په شر کې لوېږي. هوښیار او پوه سړی د پاچا کار ته زړه نه ښه کوي ځکه که د پاچا په کار کې ولوېده نو بیا د پاچا دوستان او دښمنان دده غورځولو پسې هڅه کوي او ټول یې په ښکاره او پټه د ده بېخکنۍ پسې لوېږي. د پاچا دوستان خو ځکه د ده بده ورځ او تباهي غواړي چې کینه یې ورته راځي چې د پاچا په نظر کې ولې دومره قدر لري او له موږ نه ولې دومره ورتېر دی. او دښمنان یې ځکه ورسره حسد او جنگ کوي چې پوهېږي که دا سړی د پاچا مرستیال او معاون وي نو زموږ پر پاچا وسه نه کېږي او دده د پوهې په واسطه له موږ نه ځان ژغورلای شي او تل به پر موږ برلاسی وي. نو چې دوستان او دښمنان د چا په لوېدلو او بدبختۍ پسې شول نو بیا له ضرر او هلاکت څخه ځان نه شي ژغورلای.

کله چې زمري له گیدر نه دا خبرې واورېدلې نو پوهې ته یې هک پک شو او دده کومک او مرستې ته یې هیله پیدا شوله نو ورته یې وویل:

– ای هوبنیاره گیدر زه ستا په خبره پوه شوم او په دې هم پوه شوم چې ته ولې ډارېږې چې زما اتباع به درته چل جوړ کړي او تا به له مانه لیرې کړي او وبه دې وژني خو ډاډه اوسه او زړه را پورې وتړه تر څو چې ژوندی یم نو د چا پر تا باندې وس نه رسېږي چې ضرر درته ورسوي او تا خپه کړي.
گیدر وویل:

– ماته خو دا ښه ښکاري چې ما پرېږدې چې په خپله خوښه آزاد وگرځم او غم مې نه وي او خپل ساعت په وښو او اوبو تېروم، ځکه د پاچا نژدیکانو ته چې په یوه گړۍ کې کوم مصیبت او ضررونه متوجه وي د آزاد ژوند درست عمر سره برابر نه دی او ارام لږ ژوند له ډېر ناآرامه ژوند څخه ښه دی.
زمري وویل:

– هیڅ مه ډارېږه دا نه منم چې رانه خلاص شې او وتښتې نو ضرور به کار کوې او دستي به په خپل کار شروع کوې.

کله چې گیدر ولیده چې اوس خلاصېدلای نه شي نو ویې ویل:

– اوس مې نو چې خوشي نه پرېږدي او ضرور را باندې کار کوي نو زه هم له تانه یوشې غواړم

کله چې زمري پوه شو چې د گیدر خوښه خو راغله نو ډېر خوښ شو او ویې ویل:

– ای گیدر څه غواړې؟ هر څه چې غواړې تیار دي. غواړه هر څه چې غواړې.

گیدر وویل:

- زه غواړم چې زما له کار سره تړلي امر کې به تادي نه کوې. زه پوهېږم چې څوک چې له مانه په رتبه کې جگ دي هغوی به په یو چل له دې جهته چې د دوی ځای ونه نیسم زما خرابي او بربادي غواړي او هغه چې رانه ټیټ دي د دې له پاره چې زما ځای ونیسي زما د تباهی پسې گرځي او شاید چې ته به د دوی خبرې زما په حق کې واورې او له ما به دې خوا خوا بده شي. نو کله دې چې دا واورېدل نو ډېر ژر دا خبرې مه منه او پر ما حکم مه کوه، لومړی تحقیق او پلټنه وکړه چې خبره درته ښکاره شي نو که بیا مې درته خیانت ښکاره شو بیا دې چې څه خوښه وي هغه را باندې وکړه او چې دا وعده دې را سره وکړه نو زه به درباندي ډاډه شم او خپل اخلاص او کار به زیاتوم او په زړه، عقل او جسم به دې مرسته او کومک کوم.

زمرې په خوښۍ وویل:

- زما درسره وعده ده چې تادي به ستا په حق کې نه کوم او ته د خزانې وزیر شوې، ځکه چې ته ښه او د مالونو په ساتنه کې امانت کاري یې.

گیدر دا کار په اخلاص ونيوه او پر خزانو به یې پاملرنه کوله چې د ده د پاملرنې په سبب په خزانو کې زیاتوالی راغی او زیادت یې وکړ.

نو پاچا ته یې اخلاص ښکاره شو او ورته گران شو، نور یې هم ځان ته نژدې کړ او د اعتماد وړ یې وگرځاوه او د پوره واک خاوند یې کړ.

کله چې د پاچا ملگرو او اتباعو د ده قدر او شان ولیده ده سره په کینه کې ولوېدل او غوښتل یې چې اوس په یو چل ترې د پاچا زړه تور کړي او له ده نه یې کرکه او نفرت زیات کړي.

یو ځل ددوی یو ټولی ښکار ته ولاړ او یو گورا خړ یې ښکار کړ چې تیار غوښن او کم عمره و او هېڅ یې ترې کم نه کړ غوندې یې پاچا ته راوړ چې تر څو ځان ورته اخلاصمند او مینه ناک وښيي.

زمرې چې ددې خړه غوښه وخورله خوند یې ورکړ او لکه نور کله چې به یې د نورو ملگرو برخه کوله په دې غوښه کې یې ونه غوښتل چې ددوي برخه وکړي نو گیدر ته یې امر وکړ چې دا نوره غوښه کلکه وساته او سبا ته یې بیا د نورو خوراکنونو سره راته راوړه.

چې شپه شوه نو یو له دغو حاسدانو څخه په پټه خزانې ته ورغی او دا نوره غوښه یې را پټه کړه او په پټه یې د گیدر په کور کې کېښودله چې هېڅوک ترې خبر نه شول.

سپاته په وخت د زمري اتباعو د خپل چل او مکر د سرته رسولو له پاره زمري ته مړۍ راوړه نو کله چې خادم مړۍ راوړه زمري وکتل چې د گورا خر غوښه په کې نشته. نو په قهر شو او ویې ویل:

– د خړه غوښه څه شوه او ولې گیدر په خپل کاله ځان سره ساتلې ده؟ خبر نه دی چې د مړۍ په منځ کې ماته ددې غوښې خوړل خوند راکوي؟
نو دوی دا موقع غنیمت وگڼله او یو یې د اخلاص ښکاره کولو له پاره پاچا ته وروړاندې شو او ویې ویل:

– موږ باید پاچا په خبره خبر کړو اگر که ځینې نژدیکان یې ورباندې خپه کېږي هم، ځکه له پاچا خبره پټول د پاچا او رعیت د خرابۍ سبب گرځي. خبره دا ده چې د گیدر هغه غوښه په خپله خوښه شوې او خپل کورته یې وړې ده او ویلي یې دي چې د پاچا هم هغه بس ده چې پروږن یې وخورله.
بل وویل:

– ای وروړه داسې به نه وي. چې گیدر په ناحقه په غم ککړ نه شي راحی چې لومړی د خبرې پلټنه وکړو تر څو ظلم او تېری مو له لاسه ونه شي.
درېم وویل:

- که یې ولټوئ نو د همدې په کور کې به یې بیا مومئ ځکه چې دا گیدر خاین او غادر دی او ما ترې ډېر ځله داسې خیانتونه او ټکی لیدلي دي.

څلورم وویل:

- دا څه وایې؟ گیدر غوښه غلا کړې او کور ته یې وړې ده؟ که دا رښتیا وي خو له بد نه بده ده چې د خپل بادار سره دومره خیانت کوي.

پنځم وویل:

- که اجازه وي موږ به څوک ورولبړو چې د گیدر کور ولټوي چې گیدر داسې مخصوص جاسوسان لري نه چې چېرته یې بې ځایه نه کړي.

دوی د گیدر په حق کې ډاډول خبرې کولې چې تر څو یې زمري په قهر کړ او امر یې وکړ چې گیدر راولئ.

گیدر راغی ده ترې د غوښې پوښته وکړه او گیدر وویل:

ما خو د غوښو خزانه دار ته د ساتلو له پاره ورکړه او ورته مې وویل چې سبا ته یې تاته حاضرې کړي نو هغه څه کړه؟

زمرې د غوښو خزانه دار راوغوښته هغه هم نټه وکړه چې ما له گیدر څخه هېڅ نه دې اخیستي ځکه چې دا خزانه دار هم ددې نورو سره په دې مشوره کې گډ و. زمری یو امین خوښ کړ او د گیدر کور ته یې د غوښې د لټولو له پاره ورواستاوه او گیدر یې په خپل مجلس کې پاتې کړ.

دا امین چې بېرته راغی نو هماغه غوښه ورسره وه چې زمري گیدر ته ورکړې وه په مجلس کې یو لېوه و چې تر اوسه یې لا یوه خبره هم د گیدر په باره کې نه وه کړې او داسې مالومېده چې دی ناحقه خبره نه کوي. نو کله چې غوښه یې راوړه ده وویل:

- اوس نو پاچا د گیدر په خیانت او فساد خبر شو اوس نو که پاچا د ده تر گناه تېر شي او عفو ورتنه وکړي نو بیا به یې هېڅوک د چا په خیانت او غدر خبر نه کړي او د مملکت امور او کارونه به خراب شي.

دې لېوه وویل:

- د ده گناه د بخښلو نه ده. له گناه سره وړ عذاب او زجر ورکړه چې بل وي چې بیا داسې خیانت او غدر ته زړه ښه نه کړي.

د زمري زړه گیدر ته له قهره پرسېدلی و، پولیس ته یې امر وکړ او بنديخانې ته یې داخل کړ.

کله یې چې گیدر بندې کړ نو دوی ټول ورباندې خوشاله شول، خو د خبرې د رښتیا کېدو دار یې هم په زړه کې و او ویل یې نه چې خبره رښتیا شي دې خلاص او موږ په بلا کې شو. نو یو بل ته یې سره وکتل او یوه وویل:

- محترمه پاچا ښه جزا دې ورکړه. اوس دې هم ورسره ښه وکړل که نه نو د وژلو وړ دی. ښه داده چې کوم جاسوس ورواستوې چې څه یې چې درته په زړه دي هغه ترې واورې، که برات او پاکي یې ښکاره شوه عفو به ورتنه وکړې او که جرم یې ښکاره شو او په زړه کې یې نور څه هم درته وي نو برسېره پر بند د نور عذاب وړ هم دی.

پاچا دا خبره ومنله او د حال مالومولو له پاره یې سورلنډی ورولبړه چې د زړه حال ترې واخلي.

سورلنډی چې ورغی گوري چې گیدر په عبادت بوخت دی او دعا کوي چې زمري ته یې پاکي ښکاره شي او له دې بلا څخه خلاص شي.

نو سورلنډی بهرته راغی چې زمري ته ووايي:

- گیدړ درته ښېرې کوي او وایي: که له بنده خلاص شوم نو په داسې غم خو به یې ککړ کړم چې نه یې سر خلاصېږي او نه پښې.

نو حاضرینو ځان په تعجب ښکاره کړ او یوه وویل:

- اوس درته مالومه شوه ای باداراه چې دا مجرم او گنهکار او د لوی عذاب وړ دی. ځکه چې د ده وجود نو نور ستا او ستا د دوستانو لپاره لوی خطر دی. او دا تېر کارونه، چې هغه څه چې موږ خوړل او ده نه خوړل، هغه هم دده په خبث نفسي او په دې چې موږ یې بد راځو واضح او ښکاره دلیل دی او ښه کلکه یې په زړه کې ده. زمري چې فکر وکړ نو د دغو دلیلونو د رد لپاره یې لار پیدا نه کړه او باور یې راغی چې نور یې نو د گیدړ په ژوندي پرېښودلو کې خطر او ضرر دی، نو سمدستي یې د ده پر وژلو امر وکړ.

د زمري یوه هوښیاره پوهه موږ وه چې خبره شوه چې زمري پر گیدړ د قتل امر صادر کړی دی نو خبر یې ورواستاوه چې د گیدړ مرگ او قتل وځنډوي بیا زمري ته ورغله او زمري ته یې وویل:

- زویکه په کومه گناه دې پر گیدړ د قتل امر کړی؟

نو زمري ورته ټوله کیسه تر سره کړه نو هغې وویل:

- زویه په حکم کې دې تادي وکړه او څوک چې تادی کوي پښېمانه کېږي. که نور خلک په یو کار کې فکر کولو ته اړ دي نو پاچاهان خو لا اړ او محتاج دي، ځکه چې هره غلطې اصلاح کېدای شي او د پاچاهانو غلطې هېڅ کله بیا نه اصلاح کېږي او د دې گیدړ رښتیا او اخلاص خو تا تجربه کړي او تر اوسه یې کوم قصور درته نه دی ښکاره شوی او دا هم ترې نه ده لیدل شوي چې دی غل او یا خاین دی. بله دا ده چې د پاچاهانو اتباع یو د بل ضرر پسې گرځي او چې وسه یې وشي نو یو د بل په وژلو او مرگ هم صرفه نه کوي. هوښیار عازم پاچا هغه دی چې خپل ملگری

وېږني او د دوي له نفسي احوالو څخه ځان خبر کړي. تا د هغه گيدر په وژلو حکم کړی چې پاکي او ښه والی يې درته په وارو وارو ښکاره شوی او هغه هم د يوې ټوټې غوښې په گناه او جرم.

زمرې ته لا مور په همدې نصيحتونو لگيا وه چې يو امين او مخلص سړی راغی او زمرې ته يې وويل:

- نژدې وه چې لويه گناه دې کړې وای!

زمرې ورته وکتل او تعجب يې وکړ او ورته يې وويل.

- څرنگه؟ او کله؟

- کله دې چې د گيدر بې وزلي د مرگ حکم صادر کړ، او دی بې وزله له هغه تورنه پاک او بري دی او خوشي تور پرې لگول شوی دی.

زمرې وويل:

- تاته يې کله پاکي او برائت ښکاره شو؟

ما چې کله دا ټول واورېده نو ورته په شک کې شوم نو په زړه کې مې وويل چې څرنگه گيدر غوښه پټوي او حال دا چې غوښه خوړل يې پر ځان حرام کړي دي؟ او که له خپله عادتو اوښتی وي او زموږ په څېر ده هم د غوښو خوړلو ته رجوع کړې وي نو د پاچا په خزانه کې خو لمډې او وچې غوښې لري نه دي چې ده د پاچا شخصي غوښه خوړله او ځان يې هلاکت کې غورځاوه غلا يې کوله په داسې حال کې چې د ښه فکر او عقل خاوند دی؟ نو دا خبره مې دروغ وگڼله، ولاړم دوی پسې شوم، د دوی حرکات او کارونه مې د سترگو لاندې ساتل تر څو چې خبره راته ښکاره شوه. له دوي نه مې واورېدل چې تا د گيدر په وژلو حکم وکړ چې يو او بل ته يې مبارکي ويله او د خپلو چلونو او ټگيو په کاميابۍ يې خوښي کوله.

د زمرې مور چې دا خبره واورېدله نو خوشاله شوه او زمرې ته يې وويل:

- نژدې وو چې په ظلم دې بې گناه گیدړ وژلی وای اوس دغو خیانتکارو او
 ټگانو ته کلکه او وړ جزا ورکړه چې بیا داسې کار ته زړه ښه نه کړي.
 زمري ددغو ټگانو په اعدام حکم وکړ او گیدړ یې له بندیخانې څخه را ووېسته
 د خپلې خطا چې نژدې وه چې وژلی یې وای عذر ورته وکړ او د خپلو ټولو امورو او
 کارونو واک یې ورکړ او عزت یې نور هم لا پسې ډېر شو.
 کله چې دابشليم دا کیسه واورېدله نو ویې ویل:
 - رښتیا، بېدپای چې د پاچاهانو ټینگار د یو خطا امر په اجرا کولو لوی خطر او
 ظلم دی.

شاهزاده او ملگري يې

دابشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

- خلک په دې ژوند کې د برياليتوب په اسبابو کې سره مختلف دي. ځينې وايي چې برياليتوب چانس او بخت دی ځينې وايي چې په زيار او عمل دی. ای حکيمه ستا په دې کې څه رايه او فکر دی؟
بيدپای ځواب ورکړ:

- د خلکو د اختلاف سبب دادی چې ځينې يې په چانس او بخت خوري، ځينې په زيار او عمل او شک نشته چې په ژوند کې هم عمل شته او هم چانس او هوښيار هغه دی چې په کار کې زيار وباسي او بيا د چانس په تمه او هيله شي. زما يوه کيسه زده ده چې په هغې کې د خلکو اختلاف د دې ژوند په باره کې ښه تمثيل شوی دی. او هغه کيسه دا ده:

څلور تنه زلميان سره په لار کې ملگري شول، يو شاهزاده بل د سودا گر زوي، بل د يو شريف زوی او څلورم د بزگر زوی و او ورسره پرته له جامو چې اغوستلې يې وې نور څه نه وو. دوی په همدې حال وو چې ډېر په تکليف او زحمت شول.
يو ځل دوی د يوې ونې لاندې کښېناستل چې ستړيا وباسي او دمه وکړي نو د دنيا خبره يې منځ ته راواچوله او د چا چې څه زړه وو په دې باره کې يې وويل:

شاهزاده وویل:

– ما ژوند پېژندلی او ازمویلی مې دی. خبره دا ده چې هر څه په قضا او قدر پورې تړلي دي.

کله چې دوی دا واورېدله نو د سوداگر زوی وویل:

– چې هر څه په قضا او قدر دي نو دا عقل څه په کار دی؟ انسان باید له عقل څخه کار واخلي تر څو چې بريالی شي.

خو د شریف زوی دا یوه هم ونه منله او ویې ویل:

– داسې نه ده او ستاسو دواړو خبره ډېره خطا ده. چانس هر وخت نه وي او عقل کله کله تېروځي ډېر د عقل خاوندان په دې دنیا کې محروم دي. خو ښکلا وجاهت، شرف، ښه کسب دی. مخور هېڅ کار او عمل نه کوي او له هر چا څخه یې ښه خوري او ښه یې اغوندي او خلک یې قدر او عزت کوي، نو څوک که غواړي چې بریمنده او کامیاب وي باید مخور او شریف وي.

کله چې د دهقان زوی دا خبرې واورېدلې نو ویې ویل:

– تاسو خو عجیبه فکرونه کوئ او څه، څه وایئ! څه چې دي خو کار او عمل دی، نه قضا او قدر په کار دي، نه چانس، نه عقل او نه مخوري او وجاهت او ښکلا! که څوک غواړي چې بريالی او کامیاب وي نو باید چې کار او عمل وکړي. هر یوه خپل خپل دلیل راوړو خو اختلاف یې له منځه ونه واته. نو سره یې وویل:

– دا اختلاف څه گټه نه کوي راځئ چې هر څوک خپله رایه تجربه کړي. دا دی تیار وړي یو او هېڅ راسره نشته ښار هم نژدی دی او هر څه په کې شته. د دهقان زوی ته یې وویل چې ته ولاړ شه او موږ ته مری راوړه چې مالوم شي چې ته څه کوې؟

د دهقان زوی ښار ته ولاړ او د کار لتون یې وکړ چې تر څو خپلو ملګرو ته مړۍ پیدا کړي خلکو ورته وویل:

ښه کار دلته خس او لرګي کول دي.

نو دی ځنګل ته ولاړ، له لوڅو یې رسی وغږله او د خپل قدرت په اندازه یې بوټي را ټول کړل په رسی کې یې ښار ته راوړل، په یوه روپۍ یې وپلورل او ملګرو ته یې پرې مړۍ واخیستله.

کله چې د ښار دروازې ته ورسېده پر دروازه یې ولیکل چې «د یوې ورځې کار یوه روپۍ ارزي»، ملګرو ته راغی او مړۍ یې ورته مخ ته کېښوده.

ملګرو ورته وویل چې کار خو دې ثمره ورکړه اګر که دروند او ګران و.

بله ورځ یې د شریف زوی ته وویل چې نن ستا وار دی ولاړ شه او وجاهت او مخ دې وازمپیه او موږ ته طعام راوړه.

دې هم ښار ته ولاړ. چې دروازې ته ورنژدې شو نو فکر یې وکړ چې زما خو څه کار هم نه دی زده او د نورو مخورو او اشرافو غوندې خادمان هم راسره نشته نو ویې ویل:

— د څه له پاره ښار ته ولاړ شم؟ او څه به وکړم؟ زه نه پوهېدم چې ویل مې چې وجاهت بې کاره نفع رسوي.

شرمېده چې بېرته ملګرو ته بې طعامه راوګرځي نو فکر یې وکړ چې ونیستی. وروسته له دېره فکره یې د دمې جوړولو لپاره یوې ونې ته ډډه ووهله او ویده شو. دی لا ویده و چې د ښار له غټانو او اشرافو څخه ورباندې یو سړی تېرېده او دی یې خوښ شو په زړه کې یې وویل: دا ځوان خو شریف او د کوم شریف زوی دی چې اوس ورباندې لکه چې سخته راغلې وي نو زړه یې ورباندې ولورېده او له خوبه یې را وینس کړ پنځه سوه روپۍ یې ورکړې او ولاړ.

نو د شریف زوی خوشال شو او په دروازه یې ولیکل «د یوې ورځې د وجاهت او ښکلا بیه پنځه سوه روپۍ ده.» نور یې ملګرو ته طعام او نور ضروري شيان وپېرودل او راغی او روپۍ یې منځ ته واچولې او ویل یې: «اوس مو زما خبره ومنله؟ وګورئ چې ما په ښکلا او شرف څومره ګټه وکړله؟»

په درېیمه ورځ یې د تاجر زوی ته وویل چې نن ستا وار دی څه او خپل فکر دې وازمبیه. دی ولاړ، اخوا دې خوا په بازار کې ګوري که د تجارت کوم شی پیدا شي چې د بحر ساحل ته ورغی. ګوري چې په بهرۍ کې داسې قیمتي مالونه پراته دي چې هېڅ په بازار کې یې پته هم نشته.

خو ده د ښار له سوداګرو نه اورېدلي و چې ویل یې؟

نن دا مال مه اخلئ او ووايئ چې دا مال خو موږ سره ډېر دی او کومه اړه ورته نه لرو نو د مال خاوندان به ورپورې په تنګ شي او ارزان به یې را باندې وپلوري. د تاجر زوی د دوی خبرې واورېدلې او په بله لار یې سوداګرو ته ځان ورورساره او ورسره یې اتفاق وکړ چې دا مال ده ته په نېټه ورکړي. مال یې له هغو څخه واخیسته او په ښار کې یې اعلان وکړ چې زه دا مال بل ښار ته وړم. د ښار سوداګرو چې دا خبره واورېدله پسې په منډه ورغلل او یو لک روپۍ ګټه یې ورکړه او مال یې ترې واخیسته.

د سوداګر زوی وویل:

«د یوې ورځې د عقل او پوهې بیه یو لک روپۍ ده» او دا خبره یې په دروازه ولیکله. روپۍ یې ځان سره واخستلې او ملګرو ته ورغی او ورته یې وویل:

– دا هغه عقل دی چې تاسې یې له برکته خبر هم نه وئ او په قدرت یې نه پوهېدلئ وګورئ چې د عقل په مرسته څرنگه سړی بريالی کېدلای شي.

په څلورمه ورځ يې شاهزاده ته وويل چې نن ستا وار دی، ورشه چې پر قضا او قدر او چانس باندې باور لرې نو موږ ته طعام راوړه. شاهزاده ولاړ او د ښار دروازې سره نژدې په يوه چوتره کښېناست.

پېښه داسې وه چې د ښار پاچا په دې ورځ مړ و او کوم وارث يې نه درلود په دې وخت کې خلکو د پاچا جنازه پر ده تېروله. له غمه يې تورې جامې اغوستې وې او سترگې يې له اوبښکو ډکې وې. شاهزاده چې ورته وکتل نو څه چرت يې ورباندې خراب نه کړ او غم شريکي يې ورسره ونه کړه.

کله يې چې وليده چې د دوی په غم يې څه پروا نشته نو ښکېنځلې يې ورته وکړې او دروازه چې ورته وويل ته څوک يې ای ځوانه؟ او زموږ پر پاچا ولې خپه نه يې؟ او له کوم ځای نه دلته راغلی يې؟

بيا يې له دې چوترې نه وښاره او د ښار له دروازې څخه يې ليرې کړ.

د جنازې خلک ولاړل او دروازه چې هم ورسره و چې پاچا ښخ کړي.

چې دوی ليرې شول نو د پاچا زوی بېرته راغی او هملته کښېناسته.

کله چې د جنازې خلک بېرته راغلل. درواز چې گوري چې هغه ځوان بيا هملته

ناست دی نو ورته په قهر شو او ويې ويل:

— ای بې شرمه مساپره ما خو ته منع کړی وې چې دلته م کښېنه تا زما خبره

ولې ونه منله؟ او چا درته د بيا کښېناستلو اذن او اجازه وکړه؟

په ډېر تور زړه يې را ښکوده او په هغه بنديخانه کې يې واچاوه چې دروازې

سره نژدې وه.

چې سبا شو نو خلک د نوي پاچا د درولو په تکل شول. نو اشراف او خوانين را

ټول شول هر څوک د پاچاهۍ په تمه و.

هر یو به چې ځان کاندید کړ نورو به په کې په شل رنگه عېبونه را وسپړل او قرار به کښېناسته. په همدې ډول د هر چا حال و نو خبره آخر جنگ و جدل ته ورسېده او نژدې وه چې جنگ وشي.

په دې وخت کې د دروازه چې شاهزاده را یاد شو نو دوی ته یې وویل:
 - ای مشرانو پرون ما یو ځوان مساپر بندي کړی دی، نه چې جاسوس وي چې زموږ دښمنانو زموږ د حال مالومولو له پاره رالېږلی وي اوس مې له وېرې هلته بندي کړی دی.

دوی ورته وویل:

- ښه دې وکړل: ورشه رایې وله چې پوښتنې ترې وکړو، په حال یې ځان پوه کړو چې څه بلا راته پېښه نه کړي.

دروازه چې راغی او شاهزاده یې راواېسته. چې مشرانو او اشرافو ولیده نو پوښتنه یې ترې وکړه چې ته څوک یې؟ شاهزاده وویل:

- زه د پاچا زوی یم او یو کال کېږي چې پلار مې مړ دی د تخت د نیولو حق زما و خو کشر ورور مې راباندې زورور شو منصبدارانو او مشرانو ته یې رشوت ورکړ او پاچاهي یې رانه په زور ونيوله او زه یې له خپلې وېرې چې گوندې پاچاهۍ به ترې ونیسم را وشرلم او دادی دلته راغلم.

اشرافو او مشرانو د خپل اختلاف د لیرې کولو له پاره شاهزاده پاچا کړ. او ورته

یې وویل:

په ډېر ښه وخت کې را ورسېدلې که نه نو زموږ په منځ کې د جنگ اور بل و او نژدې وه چې سره دل شوي وای. بیا یې نو پر سپین اوبښ د خپل عادت سره سم سپور کړ او د درناوي له پاره یې په کوڅو کې گرځاوه چې دروازې ته را ورسېده نو امر

یې وکړ چې د ملگرو د لیکونو لاندې ولیکي چې «کوشش، ښکلا، عقل او هر شی چې انسان ته له ښو، بدو نه رسېږي دا ټول د قضا او قدر په واسطه دي.»

شاهزاده پر تخت کښېناست او درې واړه ملگرې یې راوغوښتل او ښه یې ولمانځل د عقل څښتن یې وزیر کړ د بزگر زوی یې پر بزگرۍ وټاکه او د ښکلا خاوند یې ډېر ولمانځه او څه مال یې ورته ورکړ او له ښاره یې نور وشاړه، چې دی دلته د اوسېدلو حق نه لري ځکه چې نه عقل لري او نه کار.

دابشليم چې دا کیسه واورېدله نو ویې ویل:

– اې بیدپای ښه دې وویل او پوه دې کړم چې خلک ولې په ژوند کې د بریالیتوب په سببونو او علتونو کې سره اختلاف لري.

مورک او پیشو

دابشليم بيدپای فيلسوف ته وويل:

– کله سړی د خپل دښمن سره هم د مرستې په تمه پخلا کېږي او سوله ورسره کوي په دې باره کې هم يوه کیسه راته ووايه چې دا موضوع راته واضحه او ښکاره شي.

بيدپای وويل:

– دوستي تل نه وي او دښمني هم نه پاتې کېږي، ډېر ځله دوستي په دښمنۍ بدله شي او دښمني په دوستۍ. هوښيار کولای شي چې د شدت او سختۍ په وخت کې له دښمن نه هم مرسته وغواړي. لکه چې مورک او پیشو سره يو تر بله مرسته او کومک وکړ او ځانونه يې له غمه خلاص کړل.

دابشليم وويل:

– ددوی کیسه څرنگه وه؟

بيدپای وويل:

يوه پیشو وه چې د يوې ونې په يوه خوا کې اوسېدله او يو مورک يې په بله خوا کې چې له پیشو يې ډېر ځان ساته له سوړې به تر هغه نه راواټه چې باور به يې وشو

چې پيشو چېرته ليرې تللې ده. يوه ورځ پيشو د ښکاري په دام کې ونښتله او مياو مياو يې کول او چينغې وهلې.

موږک هم له سورې د طعام لتولو پسې راوواته، گوري چې پيشو په دام کې نښتې ده نو خوشاله شو او خيال يې وکړ چې پيشو نه خو نور د عمر تر پايه پورې خلاص شوم خو گوري چې د پاسه کونگ ورپسې دی او غواړي چې دی ونيسي او له بلې خوا نولۍ هم د ده د نيولو په تمه دی نو وډارېده او په زړه کې يې وويل چې زه خو له هرې خوا په بلا ککړ شوم که په ځای درېږم کونگ مې خوري که بېرته ځم نولۍ مې خوري او که وړاندې ځم د پيشو مړۍ کېږم.

بيا يې وويل:

– تر څو چې عقل لرم بايد له نجات او خلاصۍ نه بې هيلې نه شم نو دا پيشو خو اوس زما په شان په بلا ککړه ده، ورپه شم او ورته به ووايم که ماسره مرسته کوي نو زه به يې له دام څخه خلاصه کړم که هوښياره وي نو زما په خبره به راضي شي.

پيشو ته ورغی او ورته يې وويل:

– څرنگه يې؟ او ولې په دې غم کې لوېدلې يې؟

پيشو وويل:

– خوشاله اوسه. زه خو د ښکاري په دام کې ونښتلم، او ته نور زما له ډاره تر

عمره خلاص شوې.

موږک په غم او حزن تظاهر وکړ او ويې ويل:

– څرنگه ستا په حال خوشاله شم او ته په دې حال يې؟ هوښيار د چا پر غم نه

خوشالېږي ځکه پوهېږې چې هر څوک درد او غم لري. او کېدای شي چې له دښمن نه يې ده ته لوی غم پېښ شي. که دا اوس هم راته وگورې نو زه له تانه په لوی غم

ککړ یم شاته مې نولی ولاړ دی او د حملې په تمه دی او د پاسه را باندې کونگ د غوټې په انتظار دی او ته هم که څه هم په دام کې بنده یې که درنژدې شم نو په خورلو مې هیله نه کوي . اوس دې ومنله چې زما مصیبت ستا له مصیبت څخه لوی دی؟

پیشو ورته وویل:

– هو شک نشته چې دواړه په غم او مصیبت ککړ یو.

موړک وویل:

– زه درسره یو مصلحت لرم که خوښه دې ورته راغله نو زما او ستا دواړو له

پاره ښه ده.

پیشو وویل:

– ووايه کنه څه مصلحت دی؟ زه خو داسې مصلحت ته تیاره یم چې هم زما د

خلاصۍ تعهد وکړي او هم ستا.

موړک وویل:

– تر څو چې زه دام په غاښونو کرنج نه کړم ته نه شې خلاصېدلای او

همدارنگه ماپسې کونگ او نولی دي که ته راسره کومک ونه کړې زه هم ځان نه شم

ژغورلای نو که ته راسره عهد او وعده کوي چې که دې خلاصه کړم ما به نه خورې

نو خلاصه به دې کړم او له ښکاري نه به دې وژغورم.

پیشو چې د موړک خبره واورېدله خوشاله شوه او د ده په صداقت یې زړه ډاډه

شو، ورته یې وویل:

– اې موړکه خبره دې حقه ده. زه پرته ستا له مرستې ځان نه شم ژغورلای او

که زه دې له دام څخه خلاصه کړم د خپل عمر ملگری به دې وگنم غوښه به دې پر

ځان او اولاد حرامه کړم او اولادونه او لمسي به دې هم زما له اولادونو او لمسيو په

امن او سلام کې وي نو اوس ژر شه او ما خلاصه کړه ځکه چې د ښکاري د راتلو وخت نژدې دی.

موږک دام ته ورمونده کړه او د دام په کرنجولو يې پېل وکړ. کله چې کونگ او نولي وليده چې کار يې اوږد شو نو دواړه ترې ولاړل.

موږک چې خپل دښمنان وليدل چې ولاړل نو زړه يې ډاډه شو او ډار يې وتښتېده نو که له پيشو سره يې د خلاصولو وعده او عهد نه وای کړې نو په خپله خلاص شوی و. خو خپل عهد او وعده يې په ياد شو او ويې غوښتل چې پيشو خلاصه کړي، له دام نه يې وژغوري خو په زړه کې يې راغله چې که پيشو له دام نه خلاصه شي نه ويل کېږي چې را باندې را توپ کړي او ورمېر راباندې تاو کړي نو په زړه کې يې ځان سره مشوره وکړه او د دام تارونه به يې ارام ارام، سوکه سوکه کرنجول. چې پيشو دده سوکه والی او سستي وليده نو ورته يې وويل:

- ولې دومره په ارام او قراری د دام تارونه کرنجوې؟ زړه دې ډاډه شو چې له دښمن څخه دې خلاص شولې او نه غواړې چې ما وژغورې؟ دا خو د ښو خلکو کار نه دی ما او تا خو سره د دوستۍ لاس ورکړ او له زړې دښمنۍ څخه تېر شولو. زه هيله کوم چې له دې دام څخه مې وژغورې چې اوس به ښکاري راشي او حیات به مې خراب کړي. پوهانو ويلي دي چې څوک له چا څخه مرسته وغواړي او د هغه له لاسه پوره وي او ورسره يې ونه کړي نو خاين او غادر دی او د غدر او خیانت په رېږ به ککړ شي.

نو موږک وويل:

- داسې نه ده. زه نه غواړم چې تاسره ټگي وکړم او په دام کې دې پرېږدم او زه پوهېږم چې زما او ستا ملگري سرسري ده او له وېرې پېدا شوې ده، که دا وېره ولاړه نو کېدلای شي چې بيا به هم هغسې دښمنان يو نو له همدې کبله غواړم چې

ټول تارونه پرېکړم او یو تار پرېږدم چې ته پرې بنده پاتې یې. کله مې چې ښکاري ولیده چې راغی او را نژدی شو نو هغه به هم کرنج کړم نو په دې وخت کې به بیا درسره زما د نیولو فکر نه وي ځکه چې ته به په خپله لار تنبټې او ځان به له ښکاري څخه ژغورې او زه به خپلې سورې ته وتبټم نو ستا لاس به پر ما ونه رسي او نه به ښکاري راته کوم اذیت ورسوي.

دوی لا سره همدا خبرې کولې چې ښکاري راغی نو پيشو وويل: اوس دې نو د کوشش وخت راغی ژر کوه چې ښکاري را نژدې شو. نو موږک ژر ژر د دام تارونه پرې کړل تر څو چې ښکاري رارسېده پيشو پر ونه ورتپو کړ او موږک په سوره ننواته.

ښکاري هاخوا دې خوا وکتل او هېڅ یې په نظر رانه غلل خپل کرنج شوی او شکېدلی دام یې را ټول کړ او خواشینی په خپله مخه ولاړ.

په دې وخت کې پيشو موږک ته غږ کړ:

– گرانه ملگریه راووه څه چې یوه گړی د خپل صداقت او دوستۍ مېوې وخورو او ساعت تېر کړو.

موږک وويل:

– ملگریه نور نو راته په تمه کېږه مه، ځکه چې هر شې بېرته خپل طبیعت ته گرځي کله چې سبب د تغییر مزاج یې لیرې شي لکه اوبه چې پر اور گرمې شي او چې اور لیرې شي بېرته سړې شي. زموږ او ستاسو دښمني طبیعي ده او تغییر نه خوري او زما او ستا ملگری له ضرور منځته راغلې وه اوس خو هغه لږه پوره شوه نو ډارېږم چې هغه زړه دښمني مو بېرته را برسېره نشي. او زما په څېر ضعیف او ناتواني ته ښه نه ده چې ستا غوندې قوي او زورور ته ځان درنژدې کړي نو زه دې ملگری یم خو له لیرې.

دابشليم بيدپای ته وويل:

- ډېره ښه خبره دې وکړه کېدای شي چې ستا د حکمت له برکته او ستا په

علم خلکو ته گټه ورسېږي.

لمانځي او نولی

د اېشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

د هغه چا مثل راته ووايه چې په کار کې تادي کوي او د خپل کار پایلې او
نتيجه ته نه گوري او پام نه کوي.

بيدپای وويل:

څوک چې په خپل کار تادي کوي او فکر په کې نه کوي نو په پای کې
پېښماني او ندامت کوي او د هغه لمانځي کانه به پرې وشي چې خپل گران ملگری
نولی يې وواژه.

د اېشليم وويل: چې ددوی کیسه څرنگه وه؟!

بيدپای وويل:

وايي چې يو لمانځی و او ډېره ښه ښکلي او ښايسته ښځه يې درلوده ډېره
موده ورباندې تېره شوه او ددوی کوم اولاد پېدا نه شو بيا دا ښځه حامله شوه دا او
مېړه يې دواړه خوښ وو.

سړي وويل چې څه ښه به وي که دا حمل نر وي او ښځې ته يې وويل زه
هيله کوم چې دا حمل نر وي او زما او ستا له پاره په کې فايده وي ښه نوم به
ورباندې ږدو او ښه استاد به ورته را غواړو.

ښځې ورته وویل:

دا څه وایې ته څه خبر یې چې نر دی او که نه؟ او څوک چې داسې خبرې کوي د هغه لمانځي کانه به ورباندې وشي چې پر سر یې غوري او شات توی شوي وو. مېړه ښځې ته وویل چې دده خبره څرنگه وه؟ ښځې وویل: وایې چې یو لمانځي ته یو سوداگر هره ورځ څه غوري او څه شات ورکول او ده به څه خورل او څه به یې په یو گري کې سپمول تر څو چې گری ډک شو او په موري کې یې ځوړند کړ. یوه ورځ لمانځي ستوني ستاخ پروت دی او شلگي یې په لاس کې دی چې غوريو او شاتو ته یې فکر شو نو د ځان سره یې وویل چې دا گری غوري او شات به وپلورم او په پیسو به یې لس سره وری-واخلم هغه به بلاربې شي او بچي به راوړي او بیا به یې بچیانې هم لنگې شي تر څو چې درې څلور سوو ته ورسېږي بیا به یې وپلورم او غواگانې به واخلم ځمکه او غوایان به واخلم او بزگر به هم ورته ونیسم او له هرې خوا لکه د غواوو شیدې، بچي او نور به کټه کوم او د ډېرو شتو څښتن به شم، ښه ښکلې کور به جوړ کړم وينځې او مریونه به واخلم او یوه ښه ښکلې ښځه به هم وکړم چې ښه ښکلې او پوه زوی به راته وزېږوي، ښه نوم به پرې کښېږدم، چې لږ لوی شو نو پرسبق به یې کښېنوم او که یې نه وایه نو په دې شلگي به یې په دا سر دغسې وهم په دې وخت کې یې گری ته اشاره وکړه او هغه یې مات کړ نو څه چې په کې وو هغه ټول وبهېدل او پر سر یې را توی شول.

دا کیسه مې درته د دې له پاره وکړه چې هغه څه چې یادونه یې وړ نه وي او پرې نه پوهېږي په یادونه یې تادې مه کوه ځکه چې یا به وشي او یا به ونه شي. نو مېړه د خپلې ښځې په خبره پند واخیست او په خپله خطا پوه شو.

ښځې ښکلې زوی وزېږاوه. پلار یې پرې ډېر خوښ شو. څه موده وروسته د ښځې حمام کولو ته اړه پیدا شوه خپل مېړه یې زوی سره کښېناوه لږ ساعت تېر نه وه

چې ده پسې د پاچا استازی راغی او دی یې وغوښته نو سړي فکر وکړ چې زوی خو مې اوس یواځې پاتې کېږي نو پرته له نولي څخه یې بل څوک ونه لیده چې زوی سره یې پرېږدي، دا نولی هم پرې له زوی نه کم گران نه و. ځکه چې وړوکی یې ساتلی او لوی کړی و، نو زوی او نولی یې دواړه پرېښودل او دروازه یې ورپسې پورې کړه. په دې وخت کې له یوې سورې څخه یو مار راوواته او چې هلک ته را نژدې کېده نولي پرې ورتوپ کړ او مار یې وواژه او د مار په وینو یې خوله سره شوه چې لماتځی راغی او دروازه یې پرانیستله. نو نولی په منډه مخې ته ورغی چې گوندې ما خو مار وواژه او ستا زوی مې له مرگ نه وژغوره. گوري چې د نولي خوله په وینو سره ده گومان یې وکړ چې د ده زوی یې خفه کړی او خوړلی دی بې له دې چې فکر وکړي په شلگي یې نولی د سر په کوپړۍ وواهه او مړ یې کړ چې ننواټه گوري چې زوی یې روغ رمت دی او وژلی تور مار ورسره پروت دی. کله چې خبره ورته جوتنه شوه او په حقیقت پوه شو خپل مخ ته یې څپېړې ونيولې او ویل یې کاشکې چې دا زوی خو مې نه وای شوی او دا غدر خو مې نه وای کړی.

چې بنځه راغله نو ترې پوښتنه یې وکړه چې ولې داسې خپه یې او خبره څه

ده؟

ده ورته د نولي ښه او خپل بد یاد کړل، نو بنځې ورته وویل چې دا د تادی

مېوه وه.

بیدپای وویل: چې دا د هغه چا مثال دی چې فکر نه کوي او د خپلو غرضونو او

هیلو په پوره کولو کې چالاکي او تادي کوي.

پاچا او فنزه مرغه

دابشليم پاچا بيدپای فيلسوف ته وويل:

— د هغو ميرخمنو مثال راته ووايه چې هر ورو مرو بايد يو له بله ځان وژغوري.

بيدپای وويل:

وايي چې د هند يو پاچا و چې فريدون نومېده او يو مرغه يې ساتلی و چې فنزه نومېده او فنزه يو بچی هم درلوده. دې مرغه او بچي يې ډېرې خوږې او ښې خبرې کولې، پاچا هم پردوی زړه ورکړی و، نو دا مرغان يې خپلې ښځې ته ورکړل او ورته يې وويل چې ښه پاملرنه يې کوه. د پاچا ښځې زوی وزېراوه. د شاهزاده او د مرغی د بچي سره يو تر بله ډېره جوړه وه او دواړو به سره لوبې کولې. فنزه به غره ته تلله او دوی دواړو ته به يې ښې ښې مېوې راوړلې چې دوی به پرې ډېره ښه وده کوله. څه به يې شاهزاده ته ورکولې او څه به يې خپل بچي ته نو له دې کبله د پاچا نوره مينه هم د فنزه سره زياته شوله او د دې قدر به يې کاوه. يوه ورځ فنزه مېوو پسې تللې وه، بچی يې د شاهزاده په غېږ کې په پرتکو شو شاهزاده ورته په قهر شو او په ځمکه يې وواهه او مړ شو. چې فنزه راغله گوري چې بچی يې مړ پروت دی ډېره خپه شوه او ويې ويل: پاچاهان ډېر بد او بې وفا خلک دي افسوس دي د هغه چا په حال وي چې د دې بې همتو او ټيټو خلکو په صحبت او مجامعت خوښي کوي. دوی د هغه چا قدر

او عزت کوي چې مال ته يې په تمه وي او يا يې له علم څخه استفاده کوي او چې حاجت او اړه يې پوره شي نو بيا نه دوستي وي او نه وروري، نه احسان پېژني او نه گناه عفو کوي، او نه حق پېژني. دا هغه خلک دي چې کار يې رڼا او بدکاري وي، خپله لويه گناه ورته وړه ښکاري، او که دوی په مخالفت وړه گناه هم څوک وکړي دوی ته لويه برېښي. دا پاچا بدبخت له دغه ډول خلکو څخه دی چې د خپل ملگري او ورور سره يې خیانت وکړ بيا يې نو پر شاهزاده ورتوپ کړل او سترگه يې پرې ړنده کړه او والوت په يوه ونه کې کښېناست. پاچا ته دا خبره ورسېده او ډېر خپه شو ويې غوښتل چې د دې مرغۍ نيولو ته چل جوړ کړي. نو نژدې ورته ودرېده، غږ يې وکړ او ويې ويل «زما له خوا تا ته امن دی راکښته شه.»

فنزه ورته وويل:

– څوک چې ټگي کوي د خپلې ټگۍ په جزا ژر وي که پسته رسېږي. که په خپله ټگ ته جزا ورونه رسېږي نو لمسيو لمسيو ته خو يې رسېدونکې ده. ستا زوی زما زوی سره غدر وکړ ما هم مناسب عذاب ورکړ.

پاچا وويل:

– رښتيا چې زما زوی ټگي وکړه او د خپلې ټگۍ جزا ورسېده نور نو زما او ستا په منځ کې نور څه نه شته. راکه نوره ته زما له خوا په امن يې.

– فنزه وويل نور مې په تمه کېږه مه، ځکه چې پوهان وايي چې له چا نه دې چې مړی وکړ بيا نو مه ورنژدې کېږه ځکه چې هر څومره ښه ورسره بيا وکړې ځای نه نيسي او بد گوماني يې لا پسې زياتېږي نو ډار ترې په کار دی او ليرې والی ترې ښه دی. ماته له تاسو نه پوره درد راوړسېده نور نو خدای پامان.

پاچا وويل:

– څه چې موږ وکړل او تا یې له موږ څخه جزا نه وای اخیستې او یا تا موږ سره لومړی غدر او خیانت کړی وای نو بیا تاته ډار په کار و اوس چې لومړی موږ گناه وکړه نو ستا څه گناه ده؟ او ولې پر ما باور نه لرې؟ راځه راشه زما له پلوه تاته امن دی.

فنزه وویل:

– کینه په زړه کې کلک ځای نیسي او په ژبه هغه څه رښتا نه ویل کېږي چې په زړه کې وي. زړه پر زړه له ژبې څخه ښه پوهېږي نو زما زړه ستا په ژبه تصدیق نه کوي او ستا زړه زما پر ژبه.

پاچا وویل:

– کینه خو د ډېرو خلکو په زړه کې وي. ښه دا ده چې سړی په زړه کې کینې ته ځای ور نه کړي او له زړه یې وباسي.

فنزه وویل:

– خبره خو همداسې ده، خو دا غلطه ده چې د وینو پوروری به خپله کینه له زړه وباسي او ترې وبه گرځي. پوهان له تګیو او چلونو څخه ډار کوي او ځان ساتي. ډېر دښمن وي چې پوه شي چې په زور خو کار نه کېږي نو د کسات اخیستلو له پاره خپل دښمن سره نرمي کوي تر څو چې خپل مطلب پوره کړي.

پاچا وویل:

– هوښیار او کریم د دوستانو او اشنایانو دوستي او اشنایي نه پرېږدي اگر که ډار هم ورپسې وي.

فنزه وویل:

– د هر چا له کینې څخه باید وېره وشي خو د پاچاهانو له کینې څخه ډېره ویره په کار ده ځکه چې د پاچاهانو دین او قاعده کسات اخستل دي او له دې څخه

ډېر خوند اخلي او فخر ورباندې کوي. بله دا چې هوښیار د کینې په غلي کېدلو نه غولېږي، ځکه چې کینه لکه سکروته داسې ده کله چې سکروته لرگي نه مومي نو غلې پرته وي او چې لرگي پرې واچول شي بیا ترې لمبې پورته شي. همدارنگه د کینې را پاروونکی که هم پیدا شي بیا غلې نه پاتې کېږي، بیا نو په زاریو او عذرونو هم څه کار نه کېږي تر څو یې چې خپل سر نه وي ورپه خوله کړی. نو زما او ستا په منځ کې نور څه علاقه او اړیکه پاتې نه ده.

پاچا وویل:

– ته خو پوهېږې چې څوک چاته نه ضرر رسولای شي او نه گټه هر څه د قضا او قدر پورې تړلي دي او لکه څرنگه چې څوک نه شي کولای چې څه پیدا او خلق کړي همدارنگه فنا کولای او هلاکولای یې هم نه شي نو نه زما زوی ملامت و او نه ته، دا ټول قضا او قدر دی نو باید یو تر بله سره په گناه ونه نیسو.

فنزه وویل:

– خبره خو همداسې ده لکه چې ته وایی خو حازم او وړاندې کتونکی باید چې ډار له زړه ونه باسې خو باید چې په قدر هم تصدیق وکړي او پر حزم هم عمل وکړي او وړاندې فکر وکړي. زه وېرېږم چې څه دې چې په زړه کې دي هغه رنګه دې په خوله نه دي. زما او ستا خبره هم دومره وړه خبره نه ده، ځکه چې ستا زوی زما زوی وواژه او ما ستا د زوی سترګه ړنده کړه. ته غواړې چې زما په وژلو اوس خپله خوا سپړه کړې او پر ما ځان گران دی، نه غواړم چې ومړم. تر څو چې ستا خپل زوی یاد وي او زما خپل نو له زړونو څخه مو سره نه وځي.

پاچا وویل:

– په هغه چا کې خیر او گټه نه شته چې څه یې په زړه کې وي او له هغه نه ځان نه شي خلاصولای.

فنزه وویل:

- هغه څوک چې تله یې ژوبله وي او بیا هم ځي نو مالومه ده چې د تلې زخم به یې نور هم پسې وشرېږي. سړی باید په زوره ځان په بلا ککړ نه کړي څوک چې د دښمن په خوله وغولېږي او له حزم څخه کار وانه خلي نو د خپل ځان لوی دښمن دی د قضا او قدر حال مالوم نه دی چې څه به کېږي خو باید چې سړی حازم او مهال سنج وي ، خپل ځان ورک نه کړي. هوښیار زود باوره نه وي او چې د ژوند بله لار یې وي نو په ډار کې ژوند نه غواړي. زما مخه هم آزاده ده. پینځه خویونه دې چې سړی پرې په هر ځای کې بسيا او خوښ وي: چاته ضرر نه رسول ، ښه ادب ، څوک نه غولول ، ښه خلق، په کار کې پوهه او مهارت. که څوک پر خپل ځان وډارېده نو کولای شي چې له مال ، اولاد او وطن څخه زړه صبر کړي ځکه چې عوض یې پیدا کولای شي خو ځان بیا نه پیدا کېږي. ډېر بد مال هغه دې چې د چا ښه پر نه کېږي، ډېره بده ښځه هغه ده چې د مېړه سره موافقت نه لري، ډېر بد اولاد هغه دی چې د مور پلار په خبره نه وي ډېر بد ورور هغه دی چې په ربړ او سختی کې د ورور په کار نه شي او ډېر بد پاچا هغه دی چې بې گناه خلک هم ترې ډارېږي. [اوس که څه هم پاچا له ما سره د لطف او مهربانۍ لاره نیولې، زه اجازه غواړم چې د پاچا له حضوره رخصت شم، د مخ یاد یې د لمر سپوږمۍ په ښکلا کې او د مینې خاطره یې د سهار د وږمې په ملایمت کې ولټوم.

په دې ډول فنزه له پاچا سره خدای پاماني وکړه او ترې والوتله.

ښکاري او زمری

د اېشليم وويل:

– د هغه چا مثال را ته بيان کړه چې د ځان د ساتلو له پاره د نورو ځورولو او کړولو ته زړه ښه کوي.

بيدپای وويل:

– د ژويو ځورولو ته يوازې جاهلان زړه ښه کوي، هغه چې د خپلې کړنو د عاقبت په فکر کې نه وي او په دې نه پوهېږي چې له بدو بد زېږي. په دې دې څوک نه غره کېږي چې د خپل بد عمل سزا ورته ژر نه ده رسېدلې، هغه څه چې بايد وشي هغه کېږي. لکه په زمرۍ چې د ښکاري له لاسه وشول.

پاچا وويل:

– په زمرۍ څه وشول؟

بيدپای فيلسوف ځواب ورکړ:

په يو ځنگل کې يوه زمرۍ له خپلو دوو بچيو سره اوسېدله. يوه ورځ زمرۍ ښکار ته تللې وه، بچي يې يوازې وو. يو ښکاري پرې راپېښ شول د زمرۍ بچي يې ووژل او پوستکي يې ترې وښکل. زمرۍ چې دا حال وليد په چپغو او سورو يې پر خپل حال ژړل او له خدايه يې عدالت غوښت. په دغه ځای کې يو گيډر هم اوسېده،

چې د زمري- بدې ورځې يې وليدلې د حال پوښتنه يې وکړه. زمري- ورته دخپلو بچيو د مړينې او د ښکاري د ظلم وويل.]

گيدر وويل:

- خوشي چينې مه وهه او سر په خپل گربوان کې کښته کړه څه چې ښکاري ستا پر بچيو کړي تا هم د نورو بچي په همدې ډول څيرلي او ډارلي دي، چې پر چا دې کول پر تا وشول اوس نو لکه نورو چې ستا په کړو صبر کاوه ته هم د ښکاري په کړو صبر کوه ځکه وايي: "مه کوه پر چا چې وبه شي پر تا " او چې څه کړې هغه به رېږي.

زمري- ورته وويل:

- واضح يې راته ووايه چې دا څه وايي؟

گيدر وويل:

- خوراک دې څه و؟!

زمري- وويل:

- د وحشيانو غوښې.

گيدر وويل:

- چا د وحشيانو غوښې درکولې.

زمري- وويل:

- په خپله مې ښکار کاوه او غوښې مې خورلې.

گيدر وويل:

- د هغو وحشيانو مور او پلار نه وو چې تايې غوښې خورلې؟

زمري وويل: هو وو.

گيدر وويل:

- هغو هم دغسې چيغې وهلې او که دا ته يې وهې؟ چې د نورو په ضرر او ظلم راضي وې نو اوس په خپله هم په پراخ وچولي د خپل عمل مکافات زغمه او چيغې مه وهه!

چې زمري د گيدر خبره واورېدله نو په خپله گناه پوهه شوه او ويې ويل چې دا زما د خپل عمل جزا ده چې را رسېږي نو بيا يې ښکار پرېښود او په مېوو او عبادت يې خپل ژوند تېراوه.

کله چې يوې پوختکې وليدل چې زمري اوس له غوښو خوړلو څخه لاس اخيستی دی او مېوې خوري نو ورته يې وويل:

- ما گومان کاوه چې سړ کال گوندې ونې مېوه کمه نيولې ده دا خو ته يې چې خپل رزق يانې غوښې خوړل دې پرېښي او زموږ په رزق کې دې ځان را شريک کړی دی. خواره شې چې خپل رزق پرېږدې او زموږ په رزق ځان راگډوې.

زمري چې د پوختکې خبره واورېدله نو له مېوو خوړلو څخه يې هم لاسونه ونگړل وانه به يې بيا خوړل او خپل عبادت به يې کاوه.

دا مثال مې درته ددې له پاره ووايه چې پوه شې چې ناپوهه د خلکو له ضرر رسولو نه هغه وخت لاس اخلي چې په خپله ورته ور ورسېږي او مخکې تر مخکې يې ورته فکر نه وي او نه پوهېږي چې ضرر رسول ښه کار نه دی.

څوک چې څه د ځان له پاره نه غواړي نو نورو ته يې هم بايد چې ونه غواړي.

[بيدپای فيلسوف چې تر دې ځايه خبرې ورسولې پاچا غلی شو. بله پوښتنه يې

و نه کړه. بېد پای وويل:

– څه چې زما زده وو، د پاچا په امر مې د پاچا د پوښتنو په ځواب کې وویل.
اوس که د پاچا اجازه وي یو عرض لرم.

دابشليم وویل:

– ووايه، څه غواړې.

بيدپای وویل:

– دا کیسې چې ما یې د پاچا په حضور کې د بیانولو افتخار درلود، که نورو ته هم ورسېږي نو داسې به وي لکه د پاچا عمر چې زرگونه کاله نور هم اوږد شي، ځکه چې راتلونکي نسلونه به هم ترې پند واخلي.

دابشليم امر وکړ چې دا کیسې دې ولیکل شي او دده په کتابخانه کې دې وساتل شي.

نوشېروان چې له دې کتاب څخه خبر شو نو خپل وزیر اجمیر ته یې وویل چې یو سړی د دې کتاب راوړلو پسې ولېږه چې هم په پارسي پوه وي او هم په سانسکریت. په دې صفت سړی یې برزویه حکم پېدا کړ او هند ته یې ددې کتاب پسې واستاوه. هغه هیله وکړه، کتاب یې له سانسکرته څخه را نقل کړ او په فارسي یې وژباړه. په اسلامي دوره کې همدا د برزویه کتاب بیا عبد الله بن مقفع په عربي ژبه ترجمه کړ او فایده یې ډېره شوه.

پای

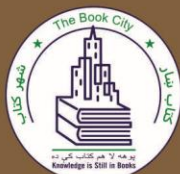
لړلیک

- ۱..... زمري او غوايي
- ۵۱..... کور کورۍ کوتره..
- ۶۲..... کونگان او کارغان
- ۷۵..... بيزی او شمشتی ..
- ۸۷..... پردېسي او زرگر
- ۹۷..... سلار، بيلار او ايران دخت ..
- ۱۰۸ شيخ گيدر ..
- ۱۱۹ شاهزاده او ملگري يې ..
- ۱۲۶..... مورک او پيشو ..
- ۱۳۱ لمانځي او نولی ..
- ۱۳۴ پاچا او فنزه مرغه ..
- ۱۴۳..... ښکاري او زمري ..

د کليکې او دمنې تعريف مې ډېر اوږدېلى و خو پوره مې نه وه
لوستې، دا لومړى ځل دى چې پښتو ژباړه يې لولم. ژباړه يې
ډېره سليسه او د پښتو داوسنيو نثرونو په شان ده، يعنې د پخوانيو
مشکلفو نثرونو اثر وړپاندي پروت نه دى چې تر مطلب يې)
ويوهېدې(ډېر وي. ممکن دغې ازادې ترجمې په دژباړې متن
توېدلى او کوچنى کړى وي. دغه کار اثر له اوسنۍ زمانې سره
برابر کړى او د دې زمانې خلکو د لوستو وړ يې کړځولى دى.
زه محترم منلي صاحب ته د دومره ښې ژباړې او د ژباړې لپاره
د دومره ښه انتخاب مبارکي واييم او په لوستونکو زړه ورغې
کوم چې تاريخ تېر اثر نه لولى، بلکې داسې اثر لولى چې اخلاقو
او د ټولنې په څېر د هرې زمانې خلکو ته اهميت لري. کليله او
دمنه د اخلاقو او ټولنې سرچينه ده.

استاد محمد صديق پسرلى

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library